

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO VALDYMO IR VERSLO FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

AGOTA MEIŠTAITĖ

**SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS VERTINIMAS
VIEŠAJAME SEKTORIJE: VŠĮ KOLPINGO
KOLEGIJOS ATVEJU**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
Prof. dr. Aleksandras Patapas

VILNIUS
2022

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	5
PRIEDŲ SĄRAŠAS.....	6
IVADAS.....	7
1. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS ORGANIZACIJOJE REIKŠMINGUMO TEORINIS PAGRINDIMAS.....	9
1.1. Socialinės atsakomybės sampratos klasifikacijos analizė.....	9
1.2. Socialinės atsakomybės įvertinimo kriterijų analizė viešajame sektoriuje.....	17
1.3. Personalo asmeninės atsakomybės už organizacijos humanizavimą elgesio savikontrolės vertinimas.....	21
1.4. Aukštojo mokslo suinteresuotų šalių socialinė atsakomybė viešajame sektoriuje.....	24
1.5. Socialinės atsakomybės nauda suinteresuotų šalių atžvilgiu.....	26
2. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS VIEŠAJAME SEKTORIUJE VERTINIMO SISTEMOS TEORINIS MODELIAVIMAS.....	29
2.1. Socialinės atsakomybės vertinimo viešajame sektoriuje kriterijų sudarymas.....	29
2.2. Socialinės atsakomybės kompleksinio vertinimo sistemos viešajame sektoriuje teorinis modeliavimas.....	32
3. TYRIMO METODOLOGIJA.....	34
3.1 Empirinio tyrimo tikslas ir uždaviniai.....	34
3.2 Tyrimo metodo teorinis pagrindimas.....	34
3.3 Tyrimo planas ir metodas.....	36
3.4 Tyrimo instrumentas.....	37
3.5 Tyrimo populiacija ir imtis.....	38
4. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS VŠĮ KOLPINGO KOLEGIJOJE VERTINIMO SISTEMOS PRAKTINIS TYRIMO PRITAIKYMAS.....	40
4.1 VŠĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės situacijos analizė.....	40
4.2 Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė.....	47
4.2.1 Tiriamųjų demografiniai duomenys.....	47
4.2.2 Respondentų asmeninė, kaip vartotojo socialinė atsakomybė.....	49
4.2.3 VŠĮ Kolpingo kolegijos socialinė atsakomybė.....	54
IŠVADOS.....	62
PASIŪLYMAI.....	64
BIBLIOGRAFINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	65
SANTRAUKA.....	70

SUMMARY.....	71
PRIEDAI.....	72

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Socialinės atsakomybės termino kitimo analizė	10
2 lentelė. Ekonominės atsakomybės kriterijai (EKA)	12
3 lentelė. Teisinė atsakomybė (TA)	13
4 lentelė. Etninė atsakomybė (ETA)	15
5 lentelė. Aplinkosauginė atsakomybė (AA)	16
6 lentelė. Filantropinė atsakomybė (FA)	16
7 lentelė. Organizacijų socialinės atsakomybės lygiai.....	19
8 lentelė. Socialiai atsakingos aukštojo mokslo įstaigos nauda suinteresuotoms šalims.....	27
9 lentelė. Tyrimo metodo teorinis pagrindimas.....	34

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Socialinės atsakomybės samprata.....	11
2 pav. Socialinės atsakomybės kriterijai viešajame sektoriuje.....	18
3 pav. Socialinės atsakomybės įgyvendinimo sritys.....	20
4 pav. SA praktikų kryptys viešajame sektoriuje.....	22
5 pav. Asmens veiklos savikontrolė.....	22
6 pav. Darbuotojų elgsenos etikos principai.....	23
7 pav. Viešojo sektoriaus vidinės ir išorinės suinteresuotos šalys.....	24
8 pav. Socialinės atsakomybės įgyvendinimo sritys.....	30
9 pav. Viešojo sektoriaus organizacijos socialinės atsakomybės modelis.....	33
10 pav. Tyrimo procesas.....	38
11 pav. Aukštojo mokslo įstaigos socialinės atsakomybės modelis.....	46
12 pav. Respondentų lytis.....	47
13 pav. Respondentų amžius (proc.).....	48
14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.)	48
15 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal VšĮ Kolpingo kolegijos suinteresuotas šalis (proc.)....	49
16 pav. Socialinės atsakomybės sąvokos samprata (proc.).....	50
17 pav. Socialinės atsakomybės sąvokos samprata, suinteresuotų šalių atžvilgiu.....	50
18 pav. Socialiai atsakingi vartotojai.....	51
19 pav. Vartotojų socialinės atsakomybės raiškos veiklos.....	52
20 pav. Vartotojų socialinės atsakomybės motyvai.....	53
21 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos SA raiškos sritys.....	54
22 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos labiausiai vertinamos SA raiškos sritys.....	55
23 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos teisinės atsakomybės įgyvendinimas.....	56
24 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos ekonominės atsakomybės įgyvendinimas.....	57
25 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos etinės atsakomybės įgyvendinimas.....	58
26 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos aplinkosauginės atsakomybės įgyvendinimas.....	58
27 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos filantropinės atsakomybės įgyvendinimas.....	59
28 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos sėkmingiausiai įgyvendinama socialinės atsakomybės sritis.....	60
29 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos prasčiausiai įgyvendinama socialinės atsakomybės sritis.....	60

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 PRIEDAS Patvirtinimas apie atlikto darbo savarankiškumą.....	72
2 PRIEDAS Anketinė apklausa	73

IVADAS

Temos aktualumas. Socialinės atsakomybės sąvoka per pastaruosius kelis dešimtmečius tapo viena plačiausiai aptariamų verslo, mokslo, visuomenės raidos kontekste. Nors ji nėra nauja, bet šiandien aktualizuojama naujai. Organizacijos, suprasdamos socialinės atsakomybės svarbą ir poreikį, integruoja jos aspektus į savo kasdienę veiklą, tačiau problemos kyla, kai siekiama įvertinti organizacijų socialinę atsakomybę praktiškai. Šiuo metu taikomi organizacijų socialinės atsakomybės (SA) vertinimo būdai yra gana riboti – jie apima tik tam tikrą socialinės atsakomybės sritį (pvz., aplinkosauginę) arba pavienius kriterijus. Be to, pats SA vertinimas nėra nuoseklus ir sistemingas. Verslo įmonės, ypač tarptautinės dažnai skelbiasi esančios socialiai atsakingos, tačiau viešasis sektorius šioje srityje dar smarkiai atsilieka (Gruževskis, Vasiljevienė, Moskvina, Kleinaitė, 2006). Daugelis autorių (Čiegis, Gavėnauskas, Petkevičiūtė, Štreimikienė, 2008) nagrinėja socialinės atsakomybės lygį globaliame kontekste, kai kurie autoriai akcentuoja socialinės atsakomybės lygio kilimą viešajame sektoriuje (Holjevac, Maskarin, 2007; Šimanskienė, Kutkaitis, 2009; Marčinskas, Seiliūtė, 2008), tačiau neaišku, kaip įvertinti socialinę atsakomybę viešajame sektoriuje.

Tai, kad nėra tinkamo įmonių socialinės atsakomybės vertinimo įrankio (Šimanskienė, Kutkaitis, 2009; Marčinskas, Seiliūtė, 2008), gali sąlygoti dvi tarpusavyje susijusios priežastys. Pirma, SA vertinimas yra vis dar nauja ir ribota mokslinių tyrimų sritis. Antra – tam, kad būtų galima sistemingai vertinti organizacijų socialinę atsakomybę, pirmiausia reikia apibrėžti, ką ji apima. Svarbu nustatyti viešojo sektoriaus organizacijų socialinės atsakomybės vertinimo pagrindą sudarančius kriterijus, kurie būtų aktualūs būtent vartotojams, bei rasti tinkamiausią būdą tuos kriterijus įvertinti. Todėl formuluojama **darbo mokslinė problema** – kaip reikėtų vertinti viešojo sektoriaus organizacijų socialinę atsakomybę.

Iš esmės socialinės atsakomybės idėją būtina traktuoti ne tik kaip moralinį imperatyvą, bet kaip konkrečių veiksmų instrumentą, naudojamą sprendžiant problemas. Socialinė atsakomybė inspiruoja tvarumo raišką konkrečiuose veiksmuose. Neretai sudėtinga tiksliai atskirti socialinę atsakomybę ir tvarumą, nes socialinė atsakomybė gali būti laikoma koncepcija, kurioje siekiama holistiškai derinti ekonominius, socialinius, tvarumo tikslus.

Darbo objektas - socialinės atsakomybės vertinimas viešajame sektoriuje.

Darbo tikslas - įvertinti socialinės atsakomybės aspektus viešajame sektoriuje VšĮ Kolpingo kolegijos atveju.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti socialinės atsakomybės koncepciją viešajame sektoriuje.
2. Apibrėžti socialinės atsakomybės įvertinimo kriterijus viešajame sektoriuje.
3. Parengti socialinės atsakomybės vertinimo modelį viešajame sektoriuje.

4. Įvertinti socialinės atsakomybės aspektus viešajame sektoriuje VŠĮ Kolpingo kolegijos atveju, pritaikius socialinės atsakomybės vertinimo modelį.

Darbo metodai:

Pirmas uždavinys bus realizuojamas taikant mokslinės literatūros analizės metodą. Šis metodas padės įsigilinti į nagrinėjamą temą.

Antras uždavinys bus įgyvendinamas taikant mokslinės literatūros analizės ir sintezės metodus. Šie metodai padės įsigilinti į nagrinėjamus procesus ir tarpusavyje lyginti mokslininkų pateiktas mintis bei apibendrinimo metodas, kuris leis susisteminti ir apibendrinti surinktą informaciją.

Trečias uždavinys bus realizuojamas taikant mokslinės literatūros analizės, sintezės ir apibendrinimo metodus. Šie metodai padės apibendrinti surinktą mokslinę literatūrą bei sudaryti nagrinėjamus proceso vertinimo pagrindą.

Ketvirtas uždavinys bus įgyvendinamas taikant atvejo analizę, kuri padės išanalizuoti tiriamą įstaigą bei ekspertinį vertinimą. Apibendrintai pateikta statistinė duomenų analizė. Gauti duomenys bus susisteminti ir apibendrinti.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro: turinys, įvadas, 4 skyriai, 15 poskyrių, 3 skyreliai, išvados, 9 lentelės, 29 paveikslai, 2 priedai, panaudoti 52 moksliniai šaltiniai. Magistro baigiamojo darbo apimtis 71 psl., be priedų.

1. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS ORGANIZACIJOJE REIKŠMINGUMO TEORINIS PAGRINDIMAS

Socialinė atsakomybė organizacijoje nėra nauja sąvoka, tačiau didžiausi jos pokyčiai įvyko XX amžiaus pirmoje pusėje. Per šį laikotarpį buvo daug diskusijų apie tai, kokios yra organizacijų atsakomybės ir ko suinteresuotosios šalys iš jų tikisi (Carroll, 1999, p. 268). Organizacijų socialinės atsakomybės koncepcijai skiriamas dėmesys prasidėjo plėtojantis laisvajai rinkai ir globalizacijai, vykstant spartiems technologiniams pokyčiams.

XXI amžiaus pradžioje organizacijų socialinė atsakomybė įgavo dar didesnę reikšmę. Modernios ūkio raidos tendencijos, informacinių technologijų naudojimas ir pasaulio ekonomikos globalizacija kelia naujus iššūkius ne tik įvairių šalių verslui ir vyriausybėms, bet ir visai žmonijai. Naujos pasaulėžiūros diktuojami inovatyvūs sprendimai reikalingi ekonominėms, socialinėms ir globalioms aplinkosaugos problemoms spręsti. Plėtojantis laisvajai rinkai ir globalizacijai, vis augo suinteresuotų šalių susidomėjimas sparčiais technologiniais pokyčiais, taip pat didėjo jų įsitraukimas į socialinės gerovės ir aplinkosaugos apsaugą (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2006, p. 8).

Įsipareigoję ir įmonės vertybes atitinkantys darbuotojai yra vieni geidžiamiausių būsimų darbuotojų bruožų ir stiprių organizacijos savybių (Paškauskaitė, 2018, p. 49).

1.1. Socialinės atsakomybės sampratos klasifikacijos analizė

Socialinės atsakomybės terminą vartojo filosofas Hutchinsas jau 1940 metais, kalbėdamas apie žodžio laisvę (Acquier, et al., 2007). Anot filosofo, žiniasklaidos atstovai turėtų būti laisvi ir visapusiškai informuoti visuomenę. Ypatingai šalyse, kur valdžios atstovai cenzūruoja pranešimus, leidžia viešinti tik tą informaciją, kuri yra priimtina valdžios atstovų atžvilgiu.

Globalių procesų eigoje, prasmės ir turinio kitimo analizės leidžia daryti prielaidą, kad pirminė SA samprata yra pakitusi ir ji evoliucionuoja. Po ilgų SA apibrėžimo paieškų pripažįstama, kad vis dar nėra vieno bendro sutarimo dėl jos apibrėžties (Brin, Nehme ir Polančič, 2020 p. 131-133).

Etiškai organizacijai būdinga tai, kad čia neužtenka gerų norų ir valios, reikia ir specialių žinių, išsilavinimo, gebėjimo tenkinti darnaus vystymosi poreikius. Profesinėje, tarnybinėje veikloje, siekiant įgyvendinti valstybės tarnybos ar verslo įmonių funkcijas, su žmonėmis turi būti elgiamasi pagal socialinių normų ir taisyklių reikalavimus (Petkevičiūtė ir Balčiūnaitienė, 2018, p. 232-233).

Socialinės atsakomybės samprata išreiškia tarpdisciplininį vientisumą, asmenims būdinga įvairiapusė veikla ir iš to kylančios pareigos kartu su atsakomybe. Socialinė atsakomybė – tai sąmoningai formuojamų ekonominių, politinių, teisinių, moralinių santykių tarp organizacijos ir visuomenės, įvairių jos struktūrų forma; pasirengimas atsakyti už savo poelgius ir veiksmus; gebėjimas atlikti pareigą ir prisiimti visuomenės sankcijas tam tikromis teisingumo ar kaltės sąlygomis (Laurinavičius ir Reklaitis, 2011, p. 11).

Terminas "socialinė atsakomybė" nėra pastovus. Ši sąvoka nuolatos kinta atspindėdama konkretaus laikotarpio aktualijas, visuomenės rūpesčius ir lūkesčius organizacijų atžvilgiu. Šiuo metu verslo kultūra, standartai ir įmonių socialinės atsakomybės (SA) principai formuojami Vakarų šalių patirties pagrindu. „Socialinė atsakomybė“ – terminas vartojamas lietuvių kalboje yra tiesioginis vertinys iš anglų kalbos „social responsibility“ termino. Šio termino koncepsija nuolatos kinta ir skirtingi autoriai skirtingais laikotarpiais jį vis papildydavo ar patobulina. Analizuojant skirtingų užsienio autorių darbus (žr. 1 lentelę) siekiama palyginti SA termino koncepsijos kitimus skirtingais laikotarpiais, tuo pačiu išskiriant pagrindinius sampratos elementus.

1 lentelė. Socialinės atsakomybės termino kitimo analizė

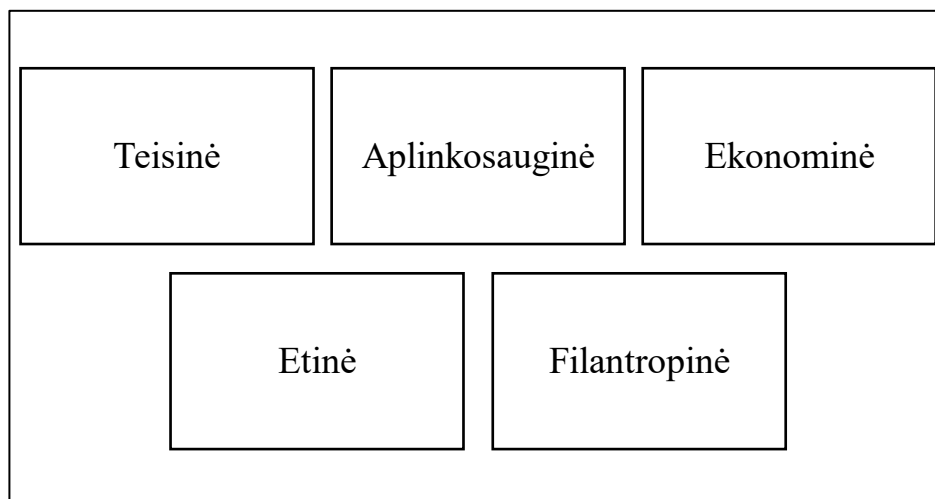
Autorius (metai)	Termino apibrėžimas	Pagrindinis elementas
Jones (1980)	Socialinė atsakomybė – tai suvokimas, kad įmonė turi kitus įsipareigojimus socialinėms grupėms nei įmonės akcininkams ir įstatymams.	Įsipareigojimas socialinėms grupėms
Rosam, Peddle (2004)	SA nėra verslo sistemos dalis – tai yra vienkryptė verslo filosofija ir ši reiškinį apibūdina kaip organizacijų filosofinį požiūrį.	Vienakryptė verslo filosofija
Kotler, Lee (2008)	SA – tai organizacijos įsipareigojimas didinti visuomenės gerovę, taikant savarankišką verslo praktiką ir naudojant įmonės išteklius.	Visuomenės gerovės didinimas
Acquier, Gond (2011)	Socialinė atsakomybė – tai organizacijos įsipareigojimas vykdyti tą politiką, priimti tuos sprendimus, ar atlikti tuos veiksmus, kurie yra pagrįsti visuomenės lūkesčiais.	Įsipareigojimas vykdyti politiką, pagrįstą visuomenės lūkesčiais
Archie (2018)	Socialinė atsakomybė reiškia, kad verslininkai turi sekti ekonominės sistemos veiksmus, kad patenkintų visuomenės lūkesčius.	Visuomenės lūkesčių tenkinimas
Solihin, Faritsal, Hidayat (2022)	SA – tai organizacijos priimti sprendimai ir veiksmai, kurių priežastis bent jau iš dalies viršija organizacijos tiesioginius ekonominius ar techninius interesus.	Sprendimų, viršijančių organizacijos interesus priėmimas

Sudaryta darbo autorės pagal Jones (1980), Rosam, Peddle (2004), Kotler, Lee (2008), Acquier, Gond (2011), Archie (2018), Solihin, Faritsal, Hidayat (2022) darbus.

Iš 1 lentelės matome, kad SA pirmiausia buvo suvokiama kaip tam tikras įsipareigojimas socialinėms grupėms (Jones, 1980), tačiau vėliau šis SA termino suvokimas kito ir Rosam bei Peddle (2004) SA jau apibrėžė kaip vienkryptę verslo filosofiją ir SA reiškinį apibūdino kaip tam tikrą organizacijų filosofinį požiūrį. Vėliau SA imta laikyti organizacijos įsipareigojimu didinti

visuomenės gerovę, taikant savarankišką verslo praktiką ir naudojant įmonės išteklius (Kotler, Lee, 2007) ar vykdyti tą politiką ir priimti tuos sprendimus, bei atlikti tuos veiksmus, kurie yra pagrįsti visuomenės lūkesčiais (Acquier, Gond, 2011). Šiuo metu SA suprantama, kaip organizacijos sprendimai ir veiksmai, patenkinantys visuomenės lūkesčius (Acquier, 2018) ir viršijantys organizacijos tiesioginius ekonominius ar techninius interesus (Solihin, Faritsal, Hidayat, 2021).

Socialinė atsakomybė susideda iš penkių pagrindinių kategorijų, kurių veiksmai ar bent dalis veiksmų derinami tarpusavyje (žr. 1 pav.). Tai sistema sąmoningai derinamų veiksmų. Visos kategorijos viena su kita yra glaudžiai susijusios ir sudaro bendrą socialiai atsakingos organizacijos vaizdą. Visų pirma, socialinė atsakomybė reiškia, kad „organizacija turėtų būti atsakinga už kiekvieną savo veiksmą, kuris daro vienokį ar kitokį poveikį žmonėms, jų bendruomenėms ir aplinkai“ (Laurinavičius ir Reklaitis, 2011).

1 pav. **Socialinės atsakomybės samprata**

Sudaryta darbo autorės, remiantis Laurinavičiumi ir Reklaičiu (2011)

Pasak Laurinavičiaus ir Reklaičio, 2011 bei Carroll, 2016, ekonominė atsakomybė - tai kuo palankesnės sąlygos gerovei kilti: nuoseklus pelningumas, investicijos, darbo vietų kūrimas, mokesčių mokėjimas. Ekonominė atsakomybė – tai taip pat praktika, kai įmonė remia visus savo finansinius sprendimus, įsipareigojusi daryti gera aukščiau išvardytose srityse (žr. 2 lentelę). Galutinis tikslas yra ne tik padidinti pelną, bet ir teigiamai paveikti aplinką, žmones ir visuomenę. Ekonominė atsakomybė yra pagrindinės verslo socialinės atsakomybės dalis, kuri glaudžiai susijusi su prekių ir paslaugų teikimu visuomenei už priimtina kainą (Saleh, 2022, p. 215-223). Vykdydama šią ekonominę atsakomybę, institucija taip pat pasirodo kaip socialiai atsakinga, steigdama produktyvias darbo vietas savo darbuotojams ir mokėdama mokesčius vietos ir šalies

valdžiai. Ekonominė atsakomybė yra planuojama ir įtraukiama į institucijos strateginį planą (Carroll, 2016, p. 24).

2 lentelė. Ekonominės atsakomybės kriterijai (EKA)

Ekonominė atsakomybė	Raiškos elementai
Nuoseklus pelningumas	Pastovus, dėsningas pelningumas, naudingas ne tik įmonei, bet ir šalies ekonominei situacijai
Investicijos	Piniginės lėšos ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatyta tvarka įvertintas materialusis, nematerialusis ir finansinis turtas, siekiant iš investavimo objekto gauti pelno (pajamų), socialinį rezultatą (švietimo, kultūros, mokslo, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitose panašiose srityse) arba užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą
Darbo vietų kūrimas	Galimybių verslui vystytis ilgalaikė priemonė, kuri kuria tvarią, stabilią ekonomiką
Mokesčių mokėjimas	Finansiniai santykiai, dėl kurių valstybė, naudodamasi savo neekonominės prievartos galia, be ekvivalentinių mainų ir su nuosavybės pasikeitimu centralizuoja dalį šalies bendrojo vidaus produkto savo funkcijoms vykdyti
Prekės ir paslaugos visuomenei už priimtina kainą	Vienas iš rinkodaros komplekso elementų, nustatantis optimalią prekę ir paslaugos kainą

Sudaryta darbo autorės, remiantis Laurinavičiumi ir Reklaičiu (2011), Carroll (2016) ir Saleh (2022).

Teisinė atsakomybė yra dar vienas socialinis strateginių vadovų įsipareigojimas. TA atspindi organizacijos įsipareigojimus laikytis jos veiklą reglamentuojančių įstatymų. Kiekviena institucija yra atsakinga už savo veiklas įstatymų ribose, kurias nustato įvairūs įstatymai, nutarimai, standartai (žr. 3 lentelę). Kiekviena institucija yra atsakinga už tai, kad ji būtų įregistruota. Kiekvienam organizacijos steigėjui reikia užtikrinti, kad jo veikla būtų apibrėžta įstatymų ribose ir atitinkamai įregistruota. Vykdamas veiklas neįregistravus kyla didelė rizika tiek tokiai organizacijai, tiek ir visiems, kurie su ja dirba. Taip yra todėl, kad jei organizacija neįregistruota, ji tampa nelegali (Wu, 2022, p. 2-6). Kiekviena organizacija yra atsakinga už savo mokestinės prievolės vykdymą. Įstatymais nustatyta, kad visos organizacijos turi mokėti mokesčius nuo uždirbto pelno. Organizacija taip pat yra atsakinga už tai, kad būtų mokami mokesčiai nuo savo darbuotojams mokamo darbo užmokesčio (pajamų), tiekėjams taip pat gali būti išmokami pinigai, kuriuos jie turi sumokėti. Reikia pažymėti, kad kartais vyriausybė gali nuspręsti panaikinti mokesčius tam tikroms įmonėms. Pavyzdžiui, vyriausybė gali nuspręsti atleisti nuo mokesčių mokėjimo žemės ūkio verslu ar transportu užsiimančias įmones, nes jų paslaugos laikomos būtinomis visuomenei (Stanescu, 2021, p. 387-389).

Organizacija yra atsakinga už sudarytos sutarties sąlygų laikymąsi. Sutartis yra teisiškai įpareigojantis susitarimas tarp dviejų žmonių ar įstaigų. Organizacijos visada turi laikytis bet kokios sutarties, kurią pasirašo su asmeniu ar kita įmone, sąlygų. Jei nesilaikoma tokių sutarčių, jau gali būti iškelta byla ir skirta bauda. Kartais dėl šių sutarties pažeidimų įmonė gali prarasti gerą reputaciją visuomenės akyse arba tarp klientų, prarasti savo įmonės įvaizdį (Reategui ir Ochoa, 2021, p. 54-57).

Atsakomybė už darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimą irgi yra vienas iš teisinės atsakomybės būdų. Kiekviena institucija turi pareigą rūpintis savo darbuotojų, rangovų, klientų ir plačiosios visuomenės sveikata ir sauga (Wu, 2022, p. 4).

Organizacija yra teisiškai atsakinga už teisinių reikalavimų vykdymą parduodant prekes ir paslaugas. Parduodant tam tikras prekes ir paslaugas, reikia laikytis tam tikrų Konkurencijos ir vartotojų įstatymų, šie įstatymai įvairiose šalyse skiriasi. Tokie įstatymai paprastai apima šiuos dalykus: užtikrinti, kad pardavimo sutartyse nebūtų nesąžiningų sąlygų ar sąlygų; gerbti klientų garantijas; užtikrinti, kad įmonės gaminiai būtų saugūs ir nedarytų jokios žalos juos vartojantiems žmonėms; laikytis pardavimo praktikos taisyklių, tokių kaip kainodara ir informacija apie klientus (Reategui ir Ochoa, 2021, p. 56-61).

3 lentelė. Teisinė atsakomybė (TA)

Teisinė atsakomybė	Raiškos elementai
Įsipareigojimas laikytis verslo veiklą reglamentuojančių įstatymų	Sėkmingas ekonominės veiklos reguliavimo mechanizmo funkcionavimas garantuoja interesų pusiausvyrą tarp visuomenės bei atskirų jos narių ir verslo
Įmonės registracija	Teisinė padėtis yra tiksliai apibrėžta dėl komercinės įmonės veiklos
Mokestinės prievolės vykdymas	Mokesčių mokėtojas privalo sumokėti mokesť to mokesčio įstatymo ar jo pagrindu priimto lydimos teisės akto nustatytu terminu
Sutarčių laikymasis	Teisės aktais nustatomi tam tikri teisingumo ir skaidrumo reikalavimai, kurias sudarote su vartotojais
Darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimas	Darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimas įmonėje yra vienas iš pagrindinių įmonės vadovo uždavinių, reikalaujantis išskirtinio dėmesio. Lietuvos darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktai pagrįsti darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo principais
Teisinių reikalavimų vykdymas parduodant prekes ir paslaugas	Pardavėjas yra atsakingas vartotojui už bet kokią prekių (įskaitant skaitmeninių elementų turinčias prekes) kokybės reikalavimų neatitikimą prekės pristatymo momentu ir paaiškęs ne vėliau kaip per dvejus metus nuo prekės pristatymo (garantija pagal įstatymą)
Klientų garantijų užtikrinimas	Klientų garantija – sustiprina pardavėjo/rangovo (kliento) įsipareigojimų įvykdymą trečiajam šaliai (garantijos gavėjui) pagal sudarytą sutartį
Užtikrinimas, kad įmonės gaminiai būtų saugūs ir nedarytų jokios žalos juos vartojantiems žmonėms	Direktyvoje 2001/95/EB numatyta bendroji gaminių saugos sistema, pagal kurią bet kuris rinkai pateiktas gaminys privalo atitikti konkrečius standartus, susijusius su informacijos teikimu vartotojams, priemonėmis siekiant išvengti grėsmių saugai, gaminių saugos stebėsenai ir atsekamumui, net jei jis nėra reglamentuojamas konkrečiam sektoriui taikomais teisės aktais
Kainodaros taisyklių laikymasis	Kainodaros taisyklės numato aiškų atsiskaitymą su tiekėju ir užtikrina, kad atsiskaitymo su tiekėju metu nekiltų neaiškumų dėl suteiktų prekių, paslaugų ar darbų kiekių apskaitos ir įkainojimo
Klientų duomenų apsauga	Duomenys apie klientus renkami su klientų sutikimu gaunant duomenis iš klientų ir surenkant viešai prieinamus duomenis. Duomenų apsauga yra svarbi klientams bei kitiems duomenų subjektams, todėl įmonės įsipareigoja gerbti ir saugoti kiekvieno duomenų subjekto privatumą

Sudaryta darbo autorės, remiantis Wu (2022), Stanescu (2021), Reategui ir Ochoa (2021).

Etinė atsakomybė – įsipareigojimas daryti tai, kas yra teisinga ir sąžininga, nedarant žalos kitiems, gerų santykių puoselėjimas su suinteresuotomis šalimis. Tai gebėjimas atpažinti, interpretuoti ir veikti pagal tam tikros srities principus ir vertybes ir standartus. Daugelis didelių organizacijų laikosi nuostatos, kad jos gali vykdyti savo verslą etiškai atsakingai. Mažos įmonės

taip pat vis dažniau tam pritaria. Etinė atsakomybė reiškia išlaikyti – net tobulinti – savo pagrindą, kartu nustatant aukštą teigiamo indėlio į visuomenę kartelę. Iš dalies apsišvietę įmonių vadovai gali mesti iššūkį vyresniesiems vadovams ir kitiems darbuotojams, kad nustatytų tokius veiklos tikslus, įtraukiant bendruomenės filantropiją ir aplinkosauginį tobulėjimą (Pompper, 2018, p. 201-204).

Etinė atsakomybė - tai socialinis įsipareigojimas strateginiams vadovams. Tai yra strateginių vadovų teisingo ir tinkamo verslo elgesio samprata. Etinės pareigos atspindi įmonės teisingo ir tinkamo verslo elgesio sampratą. Šios pareigos yra įsipareigojimai, viršijantys teisinius reikalavimus. Organizacijoms ETA nėra privaloma tačiau tikimasi, kad jos elgsis etiškai. Kai kurie teisiniai veiksmai dažnai gali būti laikomi neetiškais. Pavyzdžiui, cigarečių gamyba ir platinimas yra legalūs. Tačiau, atsižvelgiant į žalingą rūkymo poveikį, kai kurie žmonės gali manyti, kad cigarečių pardavimas yra neetiškas. Todėl galima laikyti, kad etinės pareigos – tai gebėjimas nustatyti, interpretuoti ir vykdyti vertybes ir principus pagal tam tikros veiklos srities standartus (Thomassen, Leliveld, Ahaus ir Van de Walle, 2020, p. 125-126).

Etinės atsakomybės įsipareigojimai gali būti suskirstyti į šias dalis (žr. 4 lentelę):

- pareigos darbuotojams: organizacija turi kontroliuoti personalo sprendimus ir darbuotojų elgesį taip, kad tai atitiktų įstatymus ir nustatytą socialines pareigas;
- atsakomybė klientams: organizacija gali pasirūpinti, kaip pagaminti produktą, kuris būtų vertingas vartotojams kokybės, kainos, saugos ir naudingumo požiūriu. Jei kyla problemos, susijusios su gaminiu arba organizacine elgsena, ji įsipareigoja imtis priemonių, kad jas išspręstų, ypač siekdama apsaugoti prekės ženklą ir savo įvaizdį visuomenėje;
- įsipareigojimai tiekimo grandinei: organizacija palaiko ryšius su platintojais, didmenininkais ir mažmenininkais, kurie tiekia gatavą produktą vartotojams. Kiekviena organizacija turi etinę atsakomybę už sąžiningą sandorių realizavimą šioje tiekimo grandinėje;
- atsakomybė aplinkai: etiškai atsakinga institucija priima sprendimus, reaguodama į aplinkos pokyčius, pavyzdžiui, koreguoti darbo sąlygas su darbuotojais arba verslo sandorių sąlygas su tiekėjais ir klientais. Organizacija turi imtis etiškai atsakingų dalykų, pavyzdžiui, tinkamai šalinti atliekas ir atsižvelgti į darbo vietų kūrimo arba panaikinimo poveikį regionų ir nacionalinei ekonomikai (Sims, 2021, p. 6-10).

4 lentelė. Etninė atsakomybė (ETA)

Etinė atsakomybė	Raiškos elementai
Pareigos darbuotojams	Darbuotojai įsipareigoja kurti kūrybišką ir geranorišką darbo aplinką, ugdyti tinkamus bei efektyvius tarpusavio ryšius, pagarbius santykius su vadovais, didinti įmonės autoritetą visuomenėje
Atsakomybė klientams	Socialiai etišškai atsakinga įmonė siekia ne tik būti patraukli savo darbuotojams, partneriams ir klientams, bet ir prisidėti prie visuomenės gerovės kūrimo
Įsipareigojimai tiekimo grandinei	Tiekimo grandinės veikla stiprina tvarius prioritetus įmonėse
Atsakomybė aplinkai	Tai įmonės atsakomybė už jos poveikį aplinkai ir visuomenei. Įmonės kartu su visuomeniniais ir valstybinio sektoriaus partneriais ieško novatoriškų sisteminių socialinių, aplinkosaugos ir platesnių ekonominės gerovės problemų sprendimų

Sudaryta darbo autorės, remiantis Pompper (2018) ir Sims (2021)

Aplinkosauginė atsakomybė – organizacijos pareiga veikti tausojant aplinką: saikingai, nepažeidžiant ekologinės pusiausvyros naudoti gamtos išteklius. Aplinkosauginė atsakomybė - tai organizacijų pareiga užkirsti kelią aplinkos žalai, kurią gali sukelti jų veikla, ir ją sumažinti. Vis daugiau institucinių investuotojų prieš investuodami įvertina organizacijos pastangas užtikrinti atsakomybę už aplinką. Tuo pačiu metu vyriausybės taip pat taiko griežtą atsakomybės už aplinką praktiką ir reguliavimą (Xie ir Yu, 2022, p. 3-8).

Aplinkosauginė atsakomybė yra svarbi organizacijos socialinės atsakomybės (OSA) sudedamoji dalis. Organizacijų veikla, nesvarbu, ar tai būtų prekės, ar paslaugos, turi didelę įtaką ekosistemų balansui. Kai kurių organizacijų atsakomybė už aplinkos apsaugą, susijusią su vandens ir žemės kokybės blogėjimu bei oro tarša, dabar yra akivaizdi visiems. Tačiau ne visos organizacijos vienodai padeda mažinti savo pėdsaką aplinkai arba net atsisako imtis būtinų veiksmų, kad sumažintų poveikį aplinkai (Milic, 2021, p. 946-949).

Yra 3 pagrindiniai aplinkosauginės atsakomybės principai (žr. 5 lentelę):

- pirmasis yra susijęs su tvariu vystymusi. Organizacija turi turėti reikiamų priemonių tvariai praktikai sukurti ir valdyti. Jos tikslas – daryti teigiamą poveikį aplinkai ir visuomenei. Vienas iš jos tikslų – užtikrinti, kad organizacijos energijos sąnaudos neviršytų ekologinių aplinkos ribų;

- kiekviena organizacija yra įsipareigojusi vykdyti apskaitos skaidrumo procesą ir nustato procesą, kuriuo siekiama įtraukti visas suinteresuotąsias šalis;

- organizacija turi laikytis griežtos politikos, kad nuolat mažintų neigiamą poveikį aplinkai. Todėl kalbama apie atliekų kiekio mažinimą ir geresnį jų rūšiavimą, energijos ar vandens suvartojimo mažinimą bei oro ar vandens taršos mažinimą.

Aplinkosauginė atsakomybė reikalauja ne tik savanoriškos politikos, bet ir nuolatinių pastangų (Luhmann ir Theuvsen, 2016, p. 675-683).

5 lentelė. Aplinkosauginė atsakomybė (AA)

Aplinkosauginė atsakomybė	Raiškos elementai
Tvarus vystymasis	Tai teisingas perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, žiedinės ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos
Skaidrios apskaitos procesas	Skaidrumas yra privalomas šiuolaikinėje demokratinėje valstybėje, nes leidžia piliečiams matyti valdžios ir įmonių struktūrą ir funkcijas, politinius ir finansinius tikslus bei kaip šie tikslai yra įgyvendinami
Griežta neigiamą poveikį aplinkai mažinimo politika	Įsipareigojimas teršti aplinką vis mažiau, daugiau dėmesio skirti aplinkos kokybei ir gyventojų teisių į saugią ir švarią aplinką užtikrinimui: plėtojant vandens tiekimo, komunalinių atliekų ir nuotekų tvarkymo viešųjų paslaugų teikimą, gerinant jų kokybę, didinant Lietuvos miškingumą

Sudaryta darbo autorės, remiantis Milic (2021), Luhmann ir Theuvsen (2016).

Filantropinė atsakomybė – gyvenimo kokybės gerinimas, kuo daugiau nuveikti geresnės bendruomenės kokybės labui. Filantropinė atsakomybė apibrėžia organizacijos išsikeltą tikslą padaryti pasaulį ir visuomenę geresne vieta, elgtis kiek įmanoma etiščiau ir ekologiškiau. Filantropinės atsakomybės vedamos organizacijos dažnai skiria dalį savo uždarbio labdarai ir rėmimui (Amsami, Ibrahim ir Hamid, 2020, p. 258-260).

Filantropinė atsakomybė gali apimti tokius dalykus kaip švietimo programų finansavimas, sveikatos iniciatyvų rėmimas, aukojimas tikslams ir bendruomenės gražinimo projektų rėmimas (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Filantropinė atsakomybė (FA)

Filantropinė atsakomybė	Raiškos elementai
Švietimo programų finansavimas	Siekiant didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, atitikti asmens ir visuomenės poreikiams, didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui
Sveikatos iniciatyvų rėmimas	Siekiant sumažinti sveikatą žalojančios elgsenos paplitimą tarp gyventojų ir pagerinti gyventojų sveikatą
Aukojimas	Siekiant užmegzti arba sustiprinti visos bendruomenės ryšį, jiems padėti
Bendruomenės gražinimo projektų rėmimas	Siekiant tenkinti viešą interesą, ugdyti gyventojų bendruomeniškumą, organizuojant kultūros, sporto ir sveikatingumo renginius, šventes, rengiant įvairius projektus

Sudaryta darbo autorės, remiantis Amsami, Ibrahim ir Hamid (2020).

Organizacijų socialinė atsakomybė gali būti vertinama kaip viešųjų ryšių pastangos. Tačiau tai yra daugiau nei tai, nes OSA didina įmonės konkurencingumą ir žinomumą. Organizacijos socialinės atsakomybės pranašumai yra šie: stipresnis prekės ženklas ir organizacijos įvaizdis, pripažinimas ir reputacija, padidėjęs klientų lojalumas ir pardavimai, eksploatacinių išlaidų taupymas, mažesnis poveikis aplinkai, pagrindinių ir talentingų darbuotojų išlaikymas, dažnesnis rėmėjų finansavimas, mažesnė įstatymų apribojimo našta (Thomassen, Leliveld, Ahaus ir Van de Walle, 2020, p. 124-126).

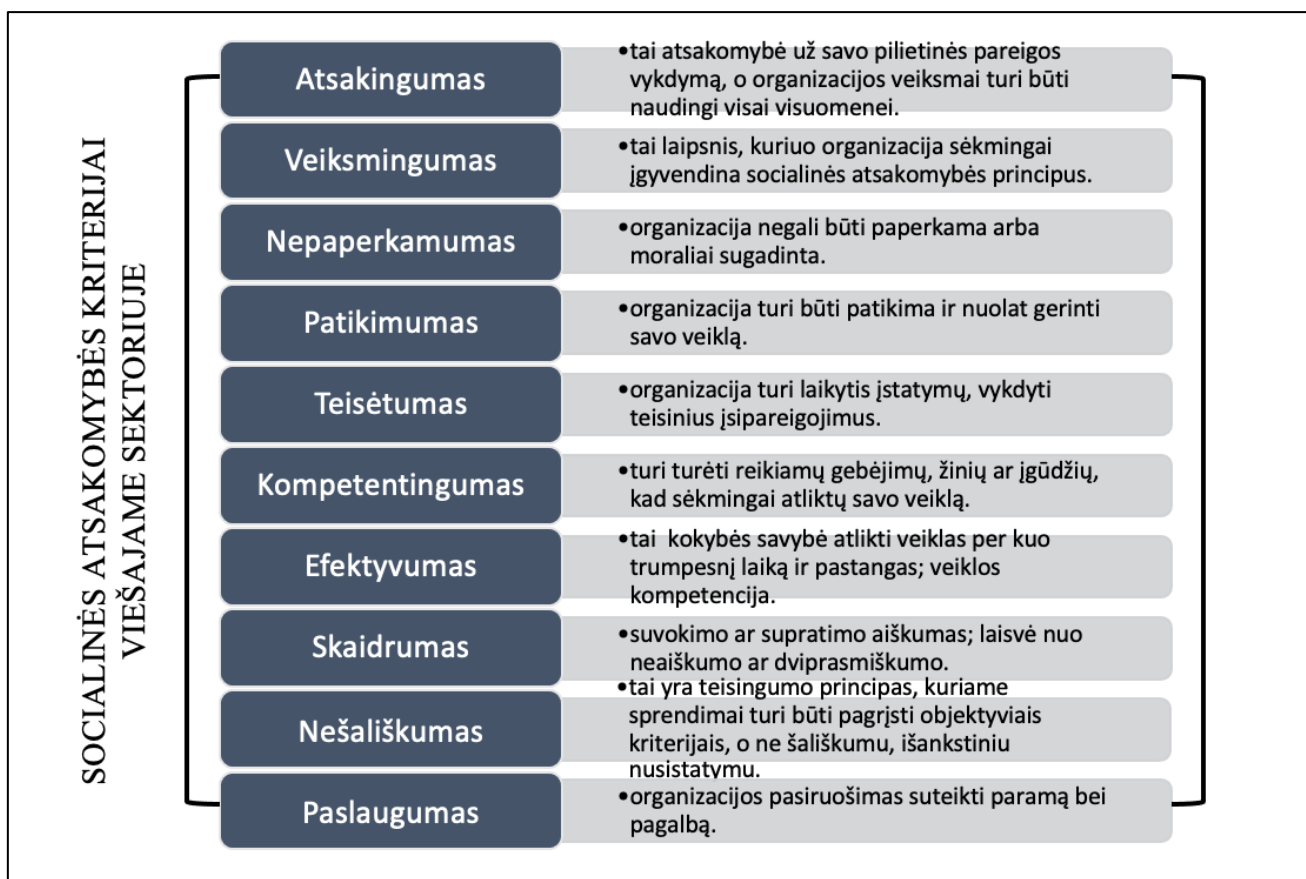
Apibendrinant galima teigti, kad SA yra ne tik tam tikra organizacijos filosofijos kryptis, organizacijų įsipareigojimas socialinėms grupėms didinti visuomenės gerovę panaudojant įmonės

išteklius, bet ir priimti sprendimus ar taikyti tokius veiksmus, viršijančius organizacijos tiesioginius ekonominius ar techninius interesus, kurie patenkintų ar net pranoktų visuomenės lūkesčius.

Literatūros analizė atskleidė, kad socialinės atsakomybė susideda iš penkių pagrindinių kategorijų, kurių veiksmai ar bent dalis veiksmų derinami tarpusavyje: ekonominė atsakomybė), teisinė atsakomybė, etinė atsakomybė, aplinkosauginė atsakomybė ir filantropinė atsakomybė. Ekonominės atsakomybės pagrindiniai kriterijai yra nuoseklus pelningumas, investicijos, darbo vietų kūrimas, mokesčių mokėjimas ir prekės ir paslaugos visuomenei pateikimas už priimtina kainą. Tuo tarpu teisinė atsakomybė gali būti suprantama, vertinant šiuos kriterijus: įsipareigojimą laikytis verslo veiklą reglamentuojančių įstatymų, įmonės registraciją, mokestinės prievolės vykdymą, sutarčių laikymąsi, darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimą, teisinių reikalavimų vykdymą parduodant prekes ir paslaugas, klientų garantijų laikymąsi, užtikrinimą, kad įmonės gaminiai būtų saugūs ir nedarytų jokios žalos juos vartojantiems žmonėms, kainodaros taisyklių laikymąsi ir klientų duomenų apsaugą. Aplinkosauginė atsakomybė apibrėžia tvarus vystymasis, skaidrios apskaitos procesas ir griežta neigiamą poveikį aplinkai mažinimo politika. Tuo tarpu filantropinę atsakomybę išreiškia švietimo programų finansavimą, sveikatos iniciatyvų rėmimą, aukojimą ir bendruomenės gražinimo projektų rėmimą.

1.2. Socialinės atsakomybės įvertinimo kriterijų analizė viešajame sektoriuje

Vertinant SA taikymo paplitimą viešajame sektoriuje, pripažįstama, kad viešasis sektorius atsilieka nuo privataus sektoriaus, kuris yra pažengęs etikos institucionalizavimo procesuose (Vasiljevienė, 2006). Todėl naujų viešojo sektoriaus vaidmenų analizė sudaro prielaidą nagrinėti tolimesnę SA raidą. SA aplinkosaugos aspektas tapo pirmuoju SA įgyvendinimo žingsniu link valstybės valdžios institucijų socialiai atsakingo elgesio įsipareigojimo (Ward, 2004). Tauginienė (2013) išskiria šiuos pagrindinius SA kriterijus viešajame sektoriuje: atsakingumą, veiksmingumą, nepaperkamumą, patikimumą, teisėtumą, kompetentingumą, efektyvumą, skaidrumą, nešališkumą ir paslaugumą (žr. 2 pav.).

2 pav. **Socialinės atsakomybės kriterijai viešajame sektoriuje**
(sudaryta autorės, remiantis Tauginiene, 2018)

Aukščiausiu lygiu socialinė atsakomybė įgyvendinama organizacijose, kuriose socialinės atsakomybės koncepcija integruota į organizacijos strategiją ir kurios socialines atsakomybes veiklas vykdo savarankiškai, kur kas didesnėmis apimtimis nei reikalaujama įstatymų. Tokios organizacijos integruota strategija pasižymi ne tik orientacija į rinką, tačiau ir į tiesiogiai rinkos neliečiančią aplinką, moralius aspektus, socialines atsakomybes ir etinio principo diegimą. Integruota strategija nepaneigia pelno siekimo, o akcentuoja verslo buvimą visuomenės dalimi ir įvairios veiklos suderinamumo principą (Park, 2020, p. 39-41).

„Į klausimą, ar organizacija socialiai atsakinga, tiksliausiai atsakoma nagrinėjant sprendimų priėmimą. Būtent sprendžiant verslo problemas išryškėja, ar praktinė veikla grindžiama etinėmis nuostatomis. organizacijos socialinė atsakomybė yra jos narių (ypač vadovų) atsakomybės rezultatas, arba pasekmė. Socialinė atsakomybė reikalauja iš organizacijų suderinti gaunamą naudą ir tos naudos pasiekimo būdus su viešaisiais interesais“ (Laurinavičius ir Reklaitis, 2011).

7 lentelė. Organizacijų socialinės atsakomybės lygiai

SA lygmuo	Tikslas	SA įtraukimas į organizacijos strategiją
SA 0.0	Organizacijoje nėra jokios socialinės atsakomybės tikslų.	Neįtraukiama
SA 1.0	Darbas organizacijoje suderinamas su viešojo sektoriaus poreikiais ir pilietinės visuomenės rūpesčiais. Atsakingas dėmesys skiriamas neigiamo poveikio visuomenei sumažinimui. Susirūpinimas socialinių problemų sprendimu, bendruomenės santykiais, įvaizdžio formavimu.	Keletas vienetinių projektų
SA 2.0	Ne tik atsakingas dėmesys, bet ir bandymas išspręsti pagrindines socialinių ir aplinkosaugos problemų priežastis.	Ilgalaikė organizacijos veiklos dalis
SA 3.0	Priimami socialinių problemų sprendimai per tarpsektorinę partnerystę su kitomis organizacijomis siekiant veiksmingo ilgalaikio situacijos patobulinimo.	Ilgalaikės strategijos dalis, skatinama bendradarbiauti
SA 4.0	Neatsiejamą šiuolaikinio supratimo dalis, pasitelkiant naujausias inovacijas, įtraukimas ir bendradarbiavimas su visais sektoriais, bendri ilgalaikiai sprendimai ne tik organizacijoje, socialinių problemų sprendimai sprendžiami gilesniu lygmeniu, išmatuojami darnaus vystymosi tikslai su nuolatiniu vertinimu ir atnaujinimu; orientacija nebe organizacijos, o ir kiekvieno darbuotojo lygiu.	Ilgalaikės strategijos dalis (bendradarbiavimas, inovacijos ir asmeniškumas)

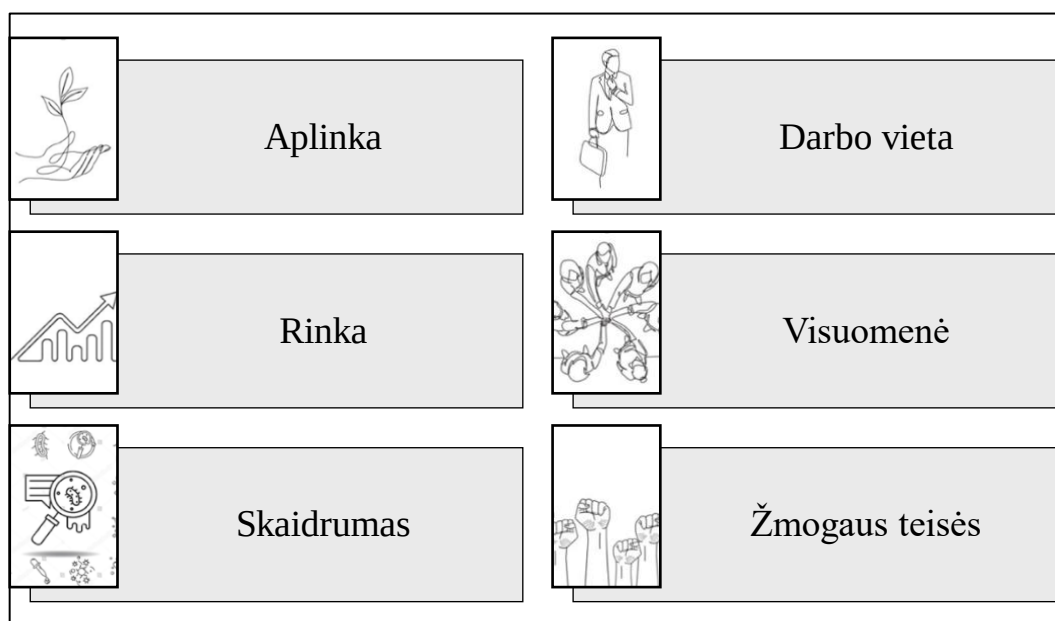
Sudaryta darbo autorės, remiantis Mintzber (2017) ir Park (2020).

Socialinius arba aplinkosaugos klausimus ignoruojančios organizacijos veikla vadinama socialiniu neatsakingumu (žr. 7 lentelę) arba SA 0.0 (Mintzber, 2017).

Organizacija, kuri vykdo ekonominius ir įstatymais numatytus įsipareigojimus yra vadinama SA 1.0, SA 2.0 tai, kai organizacija vykdamas ekonominius ir įstatyminius įsipareigojimus tuo pačiu ir reaguoja į visuomenės poreikius ir kurią filantropinę organizacijos veiklą, prie viso to pridėjus savarankišką visuomenės socialinių problemų sprendimą laikoma SA 3.0. Taip pat, prie visų šių išvardintų organizacijos įsipareigojimų atsiranda organizacijos dalyvavimas visuomenės raidos ir gamtos apsaugos programose, kur sprendžiami aktualūs socialinės atsakomybės klausimai, pasitelkiant naujausias inovacijas, tai vadinama SA 4.0 lygiu (Park, 2020, p. 39-46) (žr. 7 lentelę).

“Socialiai atsakinga organizacija pirmiausia rūpinasi savo darbuotojais ir sprendžia investicijų į intelektinį kapitalą, darbuotojų sveikatos, saugos užtikrinimo ir kitus uždavinius” – (UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai” p. 11). OSA yra svarbus veiksnys darbuotojų motyvacijai stiprinti bei aukštos kvalifikacijos darbuotojams pritraukti ir išlaikyti. Pastaruoju metu net ir valstybės institucijoms vienas didžiausių organizacijoms kylančių iššūkių yra pritraukti

naujus ir išlaikyti jau esamus geros kvalifikacijos darbuotojus. Atsakingai vykdomas įdarbinimas, t.y. kai priimami darbuotojai, vadovaujantis nediskriminaciniais principais (pvz. lygių galimybių užtikrinimas dėl amžiaus, lyties, nediskriminavimas dėl rasės, religijos, tautybės, lytinės orientacijos). Siekiant didinti įvairovės politiką, į darbuotojų gretas įtraukiami asmenys su negalia. Dėmesys darbuotojų poreikių identifikavimui, asmeninio/profesinio tobulėjimo skatinimas, darbuotojų įtraukimas į organizacijos sprendimų priėmimo procesą, šeimos ir darbo išsipareigojimų programų taikymas tiek kiek tai leidžia valstybės institucijų veiklą ribojantys įstatymai – didina motyvaciją, lojalumą organizacijai bei gerina atliekamo darbo kokybę. Organizacijai siekiant vykdyti vertę kuriančią veiklą bei prisitaikyti prie kintančių poreikių, svarbu užtikrinti tinkamus santykius su suinteresuotosiomis šalimis, dažnai su verslo atstovais, kurie yra labai svarbūs rinkos dalyviai. Organizacijos veikla turėtų būti vykdoma atsižvelgiant į visuomenės ir kt. suinteresuotų šalių poreikius ir lūkesčius, taip pat valstybės institucijos turėtų būti suinteresuotos kurti palankią aplinką šių šalių veikimui.

3 pav. Socialinės atsakomybės įgyvendinimo sritys

Sudaryta darbo autorės, remiantis Park (2020).

Svarbūs socialinės atsakomybės įgyvendinimo požymiai yra kasdieniauose dalykuose, tokiuose kaip aplinkos apsauga – tai energijos taupymas, perdirbimas, teršalų išmetimo mažinimas, rinkos suvokimas ir išmanymas, į kurį įeina – etiška veikla, santykis su vartotojais, išsipareigojimas klientams, tiekėjų ir rangovų grandinė, taip pat didelę įtaką turi organizacijos susikurta reputacija. Būtina išskirti darbo vietų sukūrimą ir darbdavystės praktiką, kai vyrauja asmeninio gyvenimo ir darbo darna, naudos ne tik organizacijai, bet ir jos darbuotojams, svarbi darbuotojų įvairovė, taip pat svarbu paminėti visuomenės – bendruomenės svarbą organizacijos socialinės atsakomybės vykdyme, kai prisidedama ar organizuojama labdaringa veikla,

savanorystės, darnūs santykiai su NVO ir kitomis valdžios institucijomis, bendradarbiaujama vienijant gerumui. Ne mažiau svarbus ir organizacijos valdymas, skaidrumas ir žmogaus teisių laikymasis (žr. 3 pav.).

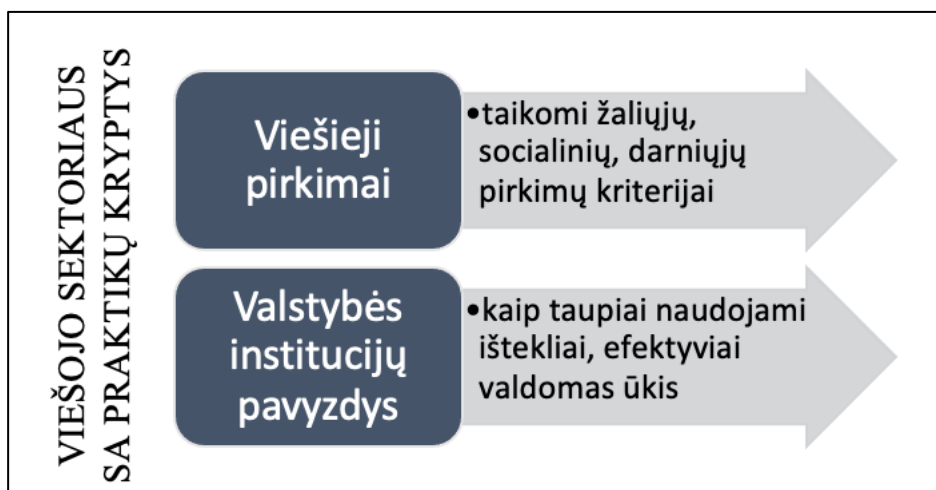
Apibendrinant SA pateiktus kriterijus, galima teigti, kad viešajame sektoriuje naujoji viešojo vadyba pabrėžia tokius SA kriterijus, kaip efektyvumą, veiksmingumą, kompetenciją. Tačiau ranguojant kriterijus, pažymėtina, kad viešajam sektoriui būdingi trys kriterijai kaip patys svarbiausi - tai teisėtumas, nešališkumas ir nepaperkamumas. Taip pat viešajam sektoriui būdingas atskaitingumas, patikimumas, efektyvumas ir kompetencija. Tuo tarpu socialinės atsakomybės įgyvendinimo pagrindinės sritys yra šios: aplinka, darbo vieta, rinka, visuomenė, skaidrumas ir žmogaus teisės. Literatūros analizė atskleidė, kad socialinė atsakomybė gali būti ranguojama pagal lygmenis - nuo nulinės, kai organizacijoje nėra jokios socialinės atsakomybės tikslų, iki aukščiausio ketvirto lygmens, kai organizacija pasitelkia naujausias inovacijas, bendradarbiauja su visais sektoriais, sprendžia socialines problemas, suderina darnaus vystymosi tikslus su nuolatiniais procesais ir atsinaujinimu, bei orientuojasi į kiekvieną darbuotoją.

1.3. Personalo asmeninės atsakomybės už organizacijos humanizavimą elgesio savikontrolės vertinimas

Suvokiant viešąjį sektorių kaip organizacijas, dirbančias žmonių labui, tai viešojo sektoriaus organizacijų SA turėtų suprasti kaip jų veiklą visuomenės gerovei.

Kaip praktinį tokios prieigos pavyzdį galima paminėti Nacionalinės įmonių socialinės atsakomybės plėtros 2009–2013 m. programą ir priemonių planą, kurių tikslas buvo skatinti bei tikslingai koordinuoti ir reglamentuoti socialinės atsakomybės siekimą ir įgyvendinimą Lietuvos įmonėse ir organizacijose. Didžioji dalis suplanuotų priemonių skirtos socialiai atsakingo verslo gairėms kurti, informacijai ir socialiai atsakingoms verslo įmonėms apdovanoti. Šios strateginės priemonės iliustruoja, kad viešojo sektoriaus suponuota funkcija yra politinės bazės ir aplinkos, palankios socialiai atsakingam elgesiui, kūrimas (Rybnikova, Toleikienė, 2015).

Konkrečios praktikos, skatinančios socialinę viešojo sektoriaus institucijų atsakomybę, yra siejamos su dviem sritimis. Viena – tai viešieji pirkimai, kuriuose taikomi žaliųjų, socialinių, darniųjų pirkimų kriterijai, užtikrinantys viešųjų pirkimų skaidrumą, antra – valstybės institucijų rodomas pavyzdys, kaip gali būti taupiai naudojami ištekliai ir efektyviai valdomas savas ūkis (Rybnikova, Toleikienė, 2015) (žr. 4 pav.). Kaip antriniai socialinės atsakomybės kriterijai traktuojami darbuotojų motyvavimas atsakingai vykdyti jiems skirtas funkcijas ir bendrą partnerystės projektų su suinteresuotosiomis šalimis įgyvendinimas.

4 pav. SA praktikų kryptys viešajame sektoriuje
sudaryta darbo autorės, remiantis Rybnikova, Toleikienė (2015)

Kiekvienos organizacijos siekis yra, kad jos narys suvoktų savo socialinį statusą ir turėtų palankią poziciją – jį gerbtų. Didelė dalis veiklos yra standartizuota, o bendravimas su klientu ir paslaugų vartotojais vyksta pagal tam tikras taisykles ir standartus. Profesionalus elgesys tampa įpročiu tenkinti klientų poreikius, kokybiškai atlikti savo darbą pagal bendrus reikalavimus. Socialiai nulemtų įpročių visuma taip pat yra profesinio elgesio kultūros elementas (žr. 5 pav.). Tokiu būdu nustatomi profesinio elgesio standartai, moralūs viešieji santykiai tiek tarp kolegų, tiek su aptarnaujama bendruomene (Laurinavičius ir Rėklaitis, 2011, p. 67-69).

5 pav. Asmens veiklos savikontrolė

Sudaryta darbo autorės, remiantis Laurinavičiumi ir Rėklaičiu (2011)

Morali asmenybė – tai socialiai orientuotas ir aktyvus asmuo, adekvačiai įvertinantis viešuosius ir privačius interesus bei gebantis solidariai jų siekti. Profesinė atsakomybė – pasireiškia ne žodžiais, o gyvenimiškose situacijose, konkrečiuose veiksmuose, kasdieniu darbu (M.-D. P. Lee 2008, pp. 62-64).

Pažymėtina, kad kai kurios organizacijos, be bendrųjų etikos reikalavimų, turi daug konkrečiai joms priskirtų įsipareigojimų ar socialinių vaidmenų. Dažnai konkrečių moralės principų nepaisymas sumenkina arba ištrina per ilgą darbo laikotarpį pasiektus rezultatus. Specialistas privalo atlikti jam pavestas pareigas, laikydamasis privalomų reikalavimų, nepaisydamas savo nuotaikų, atsitiktinių aplinkybių ar siaurų, laikinų lobistinių interesų (Campbell, 2007, p. 954).

Atitinkamai organizacijos etika grindžiama pagrindiniais etikos principais, kurie apibrėžia darbuotojų etišką elgesį (Francis, 2000, p. 116-119).

6 pav. **Darbuotojų elgsenos etikos principai**
Sudaryta darbo autorės, remiantis Franciu (2000)

Etiškas darbuotojų elgesys vertinamas suprantamas kaip pagarba kitų suinteresuotųjų šalių interesams, nešališkumu - būnant teisingu, sąžiningu ir nešališku priimant sprendimus, asmuo turi būti apdairus ir priimti tokį sprendimą, kuris nepablogintų situacijos, būti sąžiningu, vengti melo, sukčiavimo ar vagystės. Darbuotojas turi būti atviras, neslėpti to, kas turi būti atskleidžiama, tačiau turi būti atsižvelgiama ir į asmens teisę į privatų gyvenimą, taip pat, vertinama asmens gera valia, kuri pasireiškia geranoriška pagalba ir tolerancija kitiems bei gėdos vengimu (žr. 6 pav.) (Francis, 2000, p. 116-119).

Šiais septyniais etikos principais grindžiamas etiškas organizacijos elgesys. Organizacijoje etikos principai atlieka pagalbinę funkciją kontrolės sistemoje.

Apibendrinant įvairių autorių išvalgas galima teigti, kad siekiant įdiegti socialinę atsakomybę viešojo sektoriaus organizacijose, visų pirma reikia skatinti tiek vadovus, tiek jų

darbuotojus, tiek ir suinteresuotąsias šalis laikytis socialiai atsakingos veiklos principų. Tokiu būdu organizacijų socialinės atsakomybės principai įgautų stabilumo ir suteiktų orientaciją ir galiotų kaip formalūs kriterijai viešojo sektoriaus organizacijų veiklai įvertinti.

1.4. Aukštojo mokslo suinteresuotų šalių socialinė atsakomybė viešajame sektoriuje

Bet kuri viešoji įstaiga, kaip ir bet kuri įmonė veikia aplinkoje, kurioje dalyvauja ir kiti rinkos dalyviai. Šiuo atveju suinteresuotieji priklausomai nuo jų ryšio su organizacija gali būti grupuojami į vidinius ir išorinius, kurių pagrindu formuluojami tikslai, vėliau derinami su organizacijos strategija ir perkeliama į ilgalaikius ar trumpalaikius planus, strategijas, taip suformuojant organizacijos veiklos vertinimo sistemą. Teisingas suinteresuotųjų identifikavimas (žr. 7 pav.). ir jų interesų derinimas yra efektyvus organizacijų vadybos pagrindas, todėl suinteresuotųjų teorija gali būti naudojama kaip viena iš pagalbinių organizacijų SA strategijos formavimo priemonių (EKT, 2012, p. 18).

Vidiniai suinteresuotieji	Išoriniai suinteresuotieji	
Darbuotojai Profsąjungos Vadovybė Pavaldžios įstaigos	NVO Vietinės bendruomenės Gyventojai Verslo įmonės	Socialiniai
	Klientai Vartotojai Tiekėjai Partneriai Investuotojai	Ekonominiai

7 pav. Viešojo sektoriaus vidinės ir išorinės suinteresuotos šalys

Sudaryta remiantis EKT, 2012

Lyginant viešųjų įstaigų ir verslo įmonių suinteresuotas šalis, jos yra panašios, tačiau viešojo sektoriaus atveju bendradarbiavimas, partnerystė reikalinga su visomis iš jų, t.y. nėra galimybės ignoravimui, nes viešosios įstaigos yra viešojo valdymo subjektai. Turi būti žymiai didesnis atskaitingumas prieš suinteresuotas šalis (EKT, 2012, p. 18).

Aukštojo mokslo pagrindinės socialiai atsakingos suinteresuotos šalys yra išskiriamos trys: personalas (dėstytojai, darbuotojai); studentai ir socialiniai partneriai. Taip pat, R. Gaete Quezada (2011) nustatė tris pagrindinius aukštojo mokslo socialinės atsakomybės formavimosi etapus:

1) **Bendroji socialinė atsakomybė**, kurios pagrindinis tikslas - didesnis suinteresuotųjų šalių įtraukimas ir sąveika aukštojo mokslo valdyme.

2) **Transformuojanti socialinė atsakomybė**, kurios pagrindinis tikslas - sąmoningų piliečių ugdymas, socialinės transformacijos, aukštojo mokslo atsakomybė socialiai reikalingų mokslo žinių kūrimo, socialinių problemų sprendimas (pavyzdžiui, aukštojo mokslo studijų prieinamumas, rasinė nelygybė, studentų moralės formavimasis, mokslas ir technologinių inovacijų paieška, mokslinių tyrimų SA, tarptautinis bendradarbiavimas ir pan.), etika grįstas aukštojo mokslo valdymas.

3) **Normatyvinė socialinė atsakomybė**, kurios pagrindinis tikslas – aukštojo mokslo vertybių perdavimas visuomenei. Ši sąveika išreiškiama dvejopai: 1) universiteto/kolegijos gyvenimo, siejamo su visuomenės gyvenimu, principai ir vertybės: žmogaus orumas; laisvė; pilietiškumas, demokratija ir įsitraukimas; sambūvio komunikabilumas ir solidarumas; bendra gerovė ir socialinė lygybė; darnus vystymasis ir aplinka; įvairovės priėmimas ir vertinimas; 2) universiteto/kolegijos principai ir vertybės: pasišventimas tiesai; integralumas (sąžiningumas); kompetencijos, tarpusavio priklausomybė; tarpdiscipliniškumas (Gaete Quezada, 2011).

Mokslo ir studijų institucijų, kaip ir kitų organizacijų, klestėjimą lemia tokie veiksniai kaip organizacijos vertybės, kokybės kultūra ir jos valdymas, investicijos, intelektinis kapitalas, darnaus vystymosi ir socialiai atsakingos veiklos vadybos sistemos, visuotinė kokybės vadyba, įvaizdis, darbuotojų motyvavimas, esminių pokyčių valdymas ir kt. (Ruževičius, 2007). Akcentuojama tiek materialių struktūrinių aukštojo mokslo potencialo elementų, tiek nematerialių veiksmų svarba (Peleckis, 2009, p. 49). Todėl universitetui socialinės atsakomybės politikos įgyvendinimo poveikis yra reikšmingas keliomis savybėmis (Vallaeyis ir kt., 2009, p. 9):

1) **Organizacinio poveikio (įsipareigojimas)**: kolegija turi gerbti savo personalą ir studentus bei atitinkamai pagal aukštojo mokslo įstaigos misiją ir vertybes elgtis išorinėje aplinkoje.

2) **Edukacinio poveikio (savidagnostika)**: siejamas su dirbančių, studijuojančių kolegijoje besidominčių kolegijos asmenų kiekybinėmis ir kokybinėmis apklausomis apie aukštojo mokslo įstaigos vadybą, švietimo paslaugas, žinių perdavimą ir mokslinę veiklą, socialinį įsitraukimą.

3) **Kognityvinio poveikio (atskaitomybė)**: kolegija domisi, kokias žinias ji turi kurti ir kokia jos socialinė svarba žinių gavėjams.

4) **Socialinio poveikio (susitarimas)**: visuomenės raidos skatinimas sprendžiant problemas, sukuriant socialinį kapitalą ar padarant žinias prieinamas visiems taip, kaip tai nustato kolegijos misija ir vertybės ir kaip tai rodo aukštojo mokslo įstaigos veiksmai (Saleh, 2022).

Apibendrinant galima teigti, kad vieša įstaiga dirba su suinteresuotomis šalimis ir dėl suinteresuotų šalių, kurios gali būti tiek vidinės, tiek ir išorinės. Jų pagrindu formuojami įmonės tikslai, kuriama strategija. Aukštojo mokslo pagrindinės suinteresuotos šalys yra išskiriamos trys: personalas (dėstytojai, darbuotojai), studentai ir socialiniai partneriai. Teisingas suinteresuotųjų šalių interesų derinimas yra organizacijų vadybos pagrindas, todėl bendradarbiavimas, partnerystė reikalinga su visomis iš jų.

1.5. Socialinės atsakomybės nauda suinteresuotų šalių atžvilgiu

Įmonėms ir organizacijoms būti atsakingoms naudinga dėl įvairių priežasčių (Vasiljevas ir Genevičiūtė, 2004), nes savanoriškos socialinės atsakomybės prisiėmimas gali padėti formuoti geresnius santykius su valstybės institucijomis, investicijos į saugesnę, geriau išsilavinusią, sveikesnę visuomenę ilgainiui grįžta per stabilią rinką, socialiai atsakingos organizacijos gali pritraukti daugiau kvalifikuotų, atsidavusių specialistų, nes joms labiau rūpi darbuotojų sveikata, užtikrinamas profesinis pasirengimas, efektyvesnė motyvacija, kokybiškesnis darbas ir laiku reaguojama, vartotojai renkasi organizacijas, yra socialiai atsakingi, todėl išleistos lėšos ilgalaikėje perspektyvoje didina galimybę turėti lojalių klientų (Juščius, 2007).

Socialinė atsakomybė yra neišvengiama šiandieninės organizacijos veikloje, todėl organizacijos kuria palankią aplinką, kad būtų galima plėtoti socialinę atsakomybę. Ji sąlygoja ilgalaikių sąlygų kūrimą ir suinteresuotųjų šalių poreikių patenkinimo užtikrinimą. Todėl galima teigti, kad SA nauda yra įvairiapusiška. Visų pirma, ji užtikrina mažesnę energijos suvartojimą ir mažesnius kiekius atliekų, padeda efektyviai valdyti įmonę, jos vidinius procesus. Socialiai atsakingos organizacijos efektyviau pasiruošia ir įveikia nenumatytus pokyčius bei prie jų prisitaiko. Tokiu būdu ne tik išlaiko esamus darbuotojus, bet ir kuria naujas darbo vietas bei prisideda prie visuomenės atstovų gyvenimo kokybės gerinimo (Saleh, 2022).

Kiekviena aukštojo mokslo įstaigos suinteresuotoji šalis gauna naudą iš socialiai atsakingos organizacijos. Socialiai atsakingos organizacijos personalas, darbuotojai yra labiau motyvuoti dirbti, o tai padidina darbo našumą, jų lojalumą organizacijai, jų pasitikėjimą savimi, gerina darbo atmosferą, pritraukia aukštesnės kvalifikacijos darbuotojus į įmonę (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Socialiai atsakingos aukštojo mokslo įstaigos nauda suinteresuotoms šalims

Suinteresuotieji	Nauda
Personalas, darbuotojai	Didesnė motyvacija; darbo našumas; geresnė darbo atmosfera; aukštesnės kvalifikacijos specialistai; didesnis darbuotojų lojalumas; didesnis pasitikėjimas
Studentai	Didesnis įsipareigojimas būti socialiai atsakingu; etiškas vartojimas; didesnis pasitikėjimas
Socialiniai partneriai	Rėmimas ir didesnė pagalba; didesnis pasitikėjimas; geresnis įvaizdis visuomenėje
Aukštojo mokslo įstaiga	Didesnis pasitikėjimas; efektyvesnis bendradarbiavimas; nuosekli ekonominė gerovė; darnus vystymasis

Sudaryta darbo autorės, remiantis Laurinavičiumi ir Rėklaičiu (2011)

Kitai suinteresuotajai šaliai - studentams - rodomas tinkamas, pozityvus pavyzdys ateičiai, kuris yra teigiamas ugdymo aspektas, galvojant apie ateities specialistus, verslų savininkus. Studentai tokioje organizacijoje išmoksta etiškai elgtis, vartoti, išsiugdo ekosąmoningumą ir mąstymą, o tai padidina jų pasitikėjimą savimi, ne tik kaip specialistu, bet ir atsakingu vartotoju, prisidedančiu prie visuomenės gėrovės kūrimo.

Tokių specialistų laukia ir tikisi visos įmonės, todėl čia išryškėja socialinių partnerių interesus, t.y. socialinės atsakomybės poveikis ir nauda šiai suinteresuotajai šaliai. Todėl jie pasirengę prisidėti prie socialinės atsakomybės organizacijoje didinimo, rėmimo, kuriant tos organizacijos, tuo pačiu ir savo geresnį įvaizdį, ugdant aukštesnės kompetencijos ir sąmoningumo specialistus.

Apibendrinant galima teigti, kad socialinės atsakomybės nauda yra visokeriopa ir ne tik pačiai organizacijai. Ji naudinga visoms suinteresuotosioms šalims. Aukštojo mokslo institucijoje SA reikšminga tiek jos darbuotojams, tiek studentams bei socialiniams partneriams. Socialiai atsakingos organizacijos vardas ir reputacija labiau vertinama, ji patrauklesnė socialiniams partneriams, studentams, aukštesnės kvalifikacijos darbuotojams, turi geriau išplėtotą valdymo struktūrą, veiksmingai taiko komandinio darbo principus, yra lankstesnė, puoselėja ryšius su visuomene ir valdymo struktūromis. Tokia organizacija ne tik gerina savo įvaizdį visuomenėje, bet turi įtakos ir darbuotojų lojalumui bei motyvacijai, tai savo ruožtu lemia aukštesnę darbo kokybę, teigiamus pokyčius organizacijose ir veiksmingesnį valdymą.

Apibendrinant *socialinės atsakomybės organizacijoje reikšmingumo teorinį pagrindimą* galima teigti, kad XXI amžiaus pradžioje organizacijų socialinė atsakomybė įgavo dar didesnę reikšmę. Sėkmingos įmonės aiškiai supranta SA naudą ir poveikį vykdomoms veikloms. Literatūros analizė atskleidė, kad socialinės atsakomybės susideda iš penkių pagrindinių kategorijų, kurių veiksmai ar bent dalis veiksmų derinami tarpusavyje: ekonominė atsakomybė, teisinė atsakomybė, etinė atsakomybė, aplinkosauginė atsakomybė ir filantropinė atsakomybė. Viešajame sektoriuje naujoji viešoji vadyba pabrėžia tokius SA kriterijus, kaip efektyvumą, veiksmingumą, kompetenciją. Tačiau ranguojant kriterijus, pažymėtina, kad viešajam sektoriui būdingi trys kriterijai kaip patys svarbiausi - tai teisėtumas, nešališkumas ir nepaperkamumas. Literatūros analizė atskleidė, kad socialinė atsakomybė gali būti ranguojama pagal lygmenis - nuo nulinės, kai organizacijoje nėra jokios socialinės atsakomybės tikslų, iki aukščiausio ketvirto lygmens, kai organizacija pasitelkia naujausias inovacijas, bendradarbiauja su visais sektoriais, sprendžia socialines problemas, suderina darnaus vystymosi tikslus su nuolatiniais procesais ir atsinaujinimu, bei orientuojasi į kiekvieną darbuotoją. Siekiant įdiegti socialinę atsakomybę viešojo sektoriaus organizacijose, visų pirma reikia skatinti tiek vadovus, tiek jų darbuotojus, tiek ir suinteresuotąsias šalis laikytis socialiai atsakingos veiklos principų. Tokiu būdu organizacijų socialinės atsakomybės principai įgauna stabilumo.

Kiekviena viešoji įstaiga dirba su suinteresuotomis šalimis ir dėl suinteresuotų šalių, kurios gali būti tiek vidinės, tiek ir išorinės. Jų pagrindu formuojami įmonės tikslai, kuriama strategija. Aukštojo mokslo pagrindinės suinteresuotos šalys yra išskiriamos trys: personalas (dėstytojai, darbuotojai), studentai ir socialiniai partneriai. Teisingas suinteresuotųjų šalių interesų derinimas yra organizacijų vadybos pagrindas, todėl bendradarbiavimas, partnerystė reikalinga su visomis iš jų. O socialinės atsakomybės nauda yra visokeriopa ir ne tik pačiai organizacijai, bet ji naudinga visoms suinteresuotosioms organizacijos šalims.

2. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS VIEŠAJAME SEKTORIUJE VERTINIMO SISTEMOS TEORINIS MODELIAVIMAS

2.1. Socialinės atsakomybės vertinimo viešajame sektoriuje kriterijų sudarymas

Socialinė atsakomybė – tai sąmoningai formuojama santykio tarp asmenybės ir visuomenės, įvairių jos institucijų forma – pasirengimas atsakyti už savo poelgius ir veiksmus, gebėjimas atlikti pareigas ir taikyti socialines sankcijas esant tam tikroms teisumo ar kaltės sąlygoms. Žmogus - socialinė būtybė, nešanti atsakomybę už save patį, aplinkinius ir aplinką (Bagdonaitė-Stelmokienė, 2021, p.3).

Socialiai atsakingi žmonės ir įvairios organizacijos elgiasi etiškai, kelia socialinius, kultūrinius, ekonominius, aplinkosaugos ir kitus klausimus. Socialinė atsakomybė padeda asmenims, organizacijoms ir valdžios institucijoms siekti veiksmingos verslo plėtros ir socialinės plėtros (Katkonienė, 2022). Organizacijos socialinė atsakomybė – tai suvokiama atsakomybė už jos sprendimų ir veiklos poveikį aplinkai ir visuomenei. Priimdama sprendimus ir vykdydama veiklą, socialiai atsakinga organizacija atsižvelgia į suinteresuotų šalių lūkesčius, laikosi teisės aktų ir tarptautinių normų, stebi darnią plėtrą ir visuomenės gerovės didinimą. Galima išskirti pagrindines socialinės atsakomybės sritis:

- **Teisinė atsakomybė:** užtikrina įstatymo laikymąsi ir „žaidimą pagal taisykles“.
- **Ekonominė atsakomybė:** užtikrina suinteresuotųjų pelną, darbuotojams gerą darbą, kokybiškus produktus vartotojams ir yra visų atsakomybių pagrindas.
- **Etinė atsakomybė:** nurodo, kas yra teisinga, sąžininga, dora; apima veiklą, kurios paprastai nereguliuoja įstatymai ir kuri nebūtinai tenkina organizacijos ekonominius interesus.
- **Aplinkosauginė atsakomybė:** užtikrina reikalingų permainų nustatymą ir jų laikymąsi, žmonių vykdomos veiklos poveikį aplinkai (žaliavų naudojimas, aplinkos tarša).
- **Filantropinė atsakomybė:** nurodo savanorišką veiklą, skirtą visuomenei (verslo organizacijos investuojami pinigai, laikas socialiniams projektams, aukos labdarai, pagalba senelių bei vaikų namams) (žr. 8 pav.)

Teisinė atsakomybė	Ekonominė atsakomybė	Etinė atsakomybė	Aplinkosauginė atsakomybė	Filantropinė atsakomybė
• Įsipareigojimas laikytis verslo veiklą reglamentuojančių įstatymų • Mokestinės prievolės vykdymas • Sutarčių laikymasis • Darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimas • Teisinių reikalavimų vykdymas parduodant prekes ir paslaugas • Klientų garantijų užtikrinimas • Užtikrinimas, kad įmonės gaminiai būtų saugūs ir nedarytų jokios žalos juos vartojantiems žmonėms • Kainodaros taisyklių laikymasis • Klientų duomenų apsauga	• Nuoseklus pelningumas • Investicijos • Darbo vietų kūrimas • Mokesčių mokėjimas • Prekės ir paslaugos visuomenei už prieinamą kainą	• Pareigos darbuotojams • Atsakomybė klientams • Įsipareigojimai tiekimo grandinei • Atsakomybė aplinkai	• Tvarus vystymasis • Skaidrios apskaitos procesas • Griežta neigiamą poveikį aplinkai mažinimo politika	• Švietimo programų finansavimas • Sveikatos iniciatyvų rėmimas • Bendruomenės gražinimo projektų rėmimas

8 pav. Socialinės atsakomybės įgyvendinimo sritys

Sudaryta darbo autorės, remiantis Laurinavičiumi ir Reklaičiu (2011), Carroll (2016), Saleh (2022), Wu (2022), Stanescu (2021), Reategui ir Ochoa (2021), Pompper (2018), Sims (2021), Milic (2021), Luhmann ir Theuvsen (2016), Amsami, Ibrahim ir Hamid (2020).

Teisinė atsakomybė apima įsipareigojimą laikytis organizacijos veiklą reglamentuojančių įstatymų, vykdyti mokestinę prievolę, laikytis sudarytų sutarčių ir susitarimų. Darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimas irgi įeina į teisinės atsakomybės sritį. Organizacijos veiklos procesai - tai jos atliekamų funkcijų, kurios yra įmonės tikslų realizavimo išraiška, praktinis rezultatas. Tai rodo, kad organizacijos tikslai, funkcijos ir veiklos procesai yra tarpiai susiję. O darbų saugos užtikrinimas ir nelaimingų atsitikimų rizikos sumažinimas leidžia pasiekti efektyviausią norimą rezultatą veiklos procesuose. Prisiimant teisinę atsakomybę, įmonės įsipareigoja vykdyti teisinius reikalavimus, susijusius su prekių ir paslaugų teikimu, užtikrinti klientų garantijas ir garantuoti, kad įmonės teikiamos paslaugos ir gaminiai yra saugūs vartoti bei nesukels jokių sveikatos sutrikimų ar pavojaus. Taip pat įmonė įsipareigoja vykdyti sąžiningą kainodarą ir užtikrinti klientų duomenų apsaugą. Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas įtvirtina atskaitomybės principą. Duomenų valdytojas ne tik yra atsakingas už duomenų apsaugos teisės reikalavimų laikymąsi, bet ir pritaikyti duomenų apsaugos principą, įgyvendinant tinkamas technines ir organizacines priemones, kuriomis siekiama veiksmingai įgyvendinti duomenų apsaugos principus ir į duomenų tvarkymą integruoti būtinas apsaugos priemones, kad jis atitiktų duomenų apsaugos teisės reikalavimus, taip pat užtikrinti, kad standartizuotai būtų tvarkomi tik tie asmens duomenys, kurie yra būtini kiekvienam konkrečiam duomenų tvarkymo tikslui.

Ekonominės atsakomybės sritis apima nuoseklaus pelno gavimą, iškeliant prioritetą pirmiausia įsipareigoti laikytis socialinės atsakomybės, rūpintis savo darbuotojais, remti bendruomenę, tuo pačiu investuojant į žmonių gerovę ir atliekant kitas investicijas. Ekonominė atsakomybė įpareigoja kurti naujas darbo vietas bei išlaikyti esamas, mokėti mokesčius ir teikti prekes ir paslaugas prieinamomis visuomenei kainomis. Organizacijos socialinės atsakomybės ekonominė sritis tampa sėkmingo verslo dalimi, įmonės tikslų realizavimo dalis, leidžianti

padidinti įmonės finansinius rodiklius, jos įvaizdį bei konkurencinį pranašumą, leidžianti įmonei išgyventi ekonominės krizės sąlygomis.

Etinė atsakomybė - tai vidinės aplinkos kūrimas, darbo sąlygų gerinimas, įmonės kultūros puoselėjimas, vertybių kūrimas ir laikymasis, pareiga darbuotojams, atsakomybė aplinkai. Etikos priemonėmis galima naikinti Lietuvos organizacijose pasitaikančias etines problemas, formuoti bei vystyti žmogiškųjų išteklių savybes, galinčias suteikti organizacijai konkurencinį pranašumą. Pagrindžiamos dalykinės etikos priemonių galimybės leidžia didinti organizacijos veiklos efektyvumą, kurti konkurencinį pranašumą bei darnaus vystymosi perspektyvas. Morale būdama etikos objektu apsprendžia žmogaus poelgio ar veiklos dorovės lygį organizacijoje. Profesinė etika pasireiškia kiekvienos įmonės ar organizacijos viduje, atsispindi vadovų ir pavaldinių santykiuose, gebėjime tinkamai skatinti ir motyvuoti darbuotojus, tiksliai ir aiškiai suformuoti užduotis bei pareiginius nurodymus. Sąžiningas elgesys su darbuotojais, kokybės siekis, pagarba ir pasitikėjimas bei bendradarbiavimas ir savitarpio pagalba, turėtų būti kiekvienos įmonės vidaus verslo etikos esmė. Tik viduje stipri ir etiška įmonė, besirūpinanti tiek vidaus etika tiek socialine atsakomybe, gali užsitikrinti ilgalaikę ir sėkmingą verslo veiklą ateityje. Taigi, šiuolaikiniame pasaulyje etinė atsakomybė tampa nepamainomu įrankiu kiekvienos įmonės valdymo procese.

Aplinkosauginė atsakomybė šiuo metu niekam nekelia abejonių. Tai yra būtinybė išsaugoti aplinką, tenkinant vartotojų poreikius. Tam tikslui yra taikomi įvairūs šiuolaikinio aplinkos valdymo, arba aplinkosaugos, principai ir priemonės. Aplinkos valdymas yra tiesiogiai susijęs su klimato kaitos valdymu ir darniąja plėtra, tvariu vystymusi, griežta neigiamą poveikį aplinkai mažinimo politika, stengiantis pasiekti aplinkosaugos tikslus ir užtikrinti darniąją plėtrą (darnų vystymąsi). Toks valdymas apima taršos kontrolę, gamtos išteklių naudojimą, atliekų tvarkymą, ekosistemų valdymą ir t. t. Svarbiausi valdymo aspektai apima platų suinteresuotųjų asmenų įtraukimą ir įvairių jų žinių taikymą priimant sprendimus. Aplinkos išsaugojimas yra vienas iš darnaus vystymosi komponentų, tačiau jis daro didelę įtaką ir kitiems darnaus vystymosi procesams.

Filantropinė atsakomybė - tai švietimo programų finansavimas, sveikatos iniciatyvų rėmimas, bendruomenės gražinimo projektų rėmimas. Filantropinė veikla - visiskai savanoriška veikla, kuri priklauso tik nuo vadovų sprendimų. Moksliniai tyrimai filantropijos klausimais akcentuoją įmonių įmokas, agreguotas pajamas ir rinkos charakteristikas. Laikomasi nuostatos, kad iš geranoriškos veiklos įmonei gali gauti naudos, jei užsiima labdara ir parama, kuri savo ruožtu sustiprina darbuotojų moralę, vartotojų lojalumą ir nuolaidesnį valdžios atstovų elgesį.

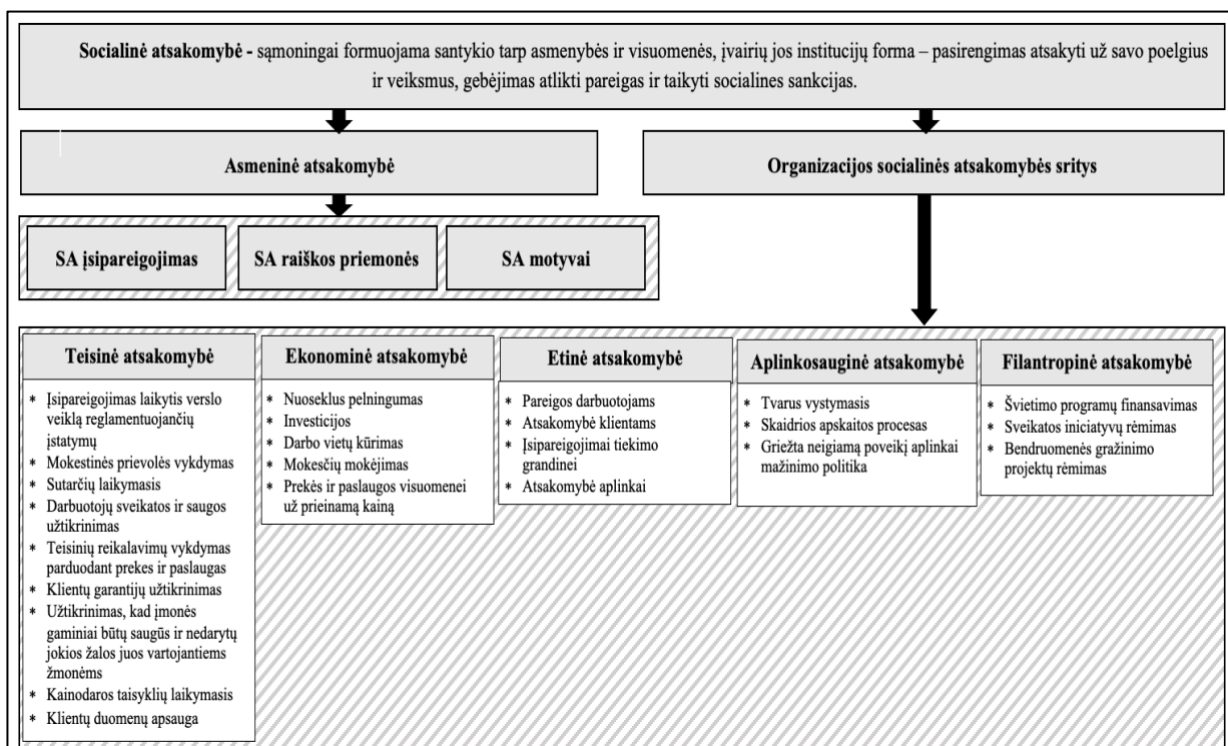
Apibendrinant galima teigti, kad mokslinėje literatūroje išskiriamos penkios pagrindinės socialinės atsakomybės sritys, kurios yratarpusavyje glaudžiai susijusios ir turi būti taikomos kartu. Tai - teisinė, ekonominė, etinė, aplinkosauginė ir filantropinė atsakomybė. Įmonės vis labiau

siekia būti socialiai atsakingomis, formuodamos teigiamą savo įvaizdį, tokiu būdu užsitikrindamos gerų įmonės rezultatų.

2.2. Socialinės atsakomybės kompleksinio vertinimo sistemos viešajame sektoriuje teorinis modeliavimas

Siekdami įvertinti įmonių socialinę atsakomybę, įvairūs autoriai siūlo skirtingus vertinimo būdus: vieni siūlo vertinti socialinę atsakomybę pagal patiriamą naudą organizacijai (Chang, Kuo 2008, Gazzola 2012, Mathew 2009, Bagdonienė et al., 2011, McWilliams, Siegel 2000, Šimanskienė, Paužuolienė 2010), kiti pagal naudą suinteresuotosioms šalims (Fongwa 2010, Jurkaitis et al. 2011), tretieji – pagal vertės kūrimo grandinę (Jonikas 2014, Juščius, Jonikas 2013), Kai kurie mokslininkai SA vertina globaliu požiūriu (Kagan et al. 2003, Dhiman 2008, Corina et al. 2009). Toliau darbe bus detaliau pristatomas teorinis SA vertinimo modelis, ypatingą dėmesį skiriant SA vertinimui pagal suinteresuotas šalis.

Kad organizacija būtų sėkminga ir klestinti, ji turi siekti efektyvių rezultatų socialinės atsakomybės veikloje, kad juos galėtų matyti ir įvertinti visos jos suinteresuotosios šalys. Todėl socialinė atsakomybė atlieka svarbų vaidmenį jos veiklos rezultatams. Socialinė atsakomybė formuoja santykius tarp organizacijos ir suinteresuotųjų šalių, tokiu būdu priverčia priimti atsakomybę už savo poelgius ir veiksmus bei atlikti savo pareigas ir įsipareigojimus. Tokiu būdu socialinė atsakomybė prasideda nuo kiekvieno asmeninės atsakomybės, sąžiningumo laikantis SA priemonių ir įsipareigojimų. Tuo tarpu organizacijos socialinės atsakomybės sritys apima daug daugiau veiklų. Literatūros analizė leido išskirti penkis svarbiausius organizacijos socialinės atsakomybės sritis: teisinę, ekonominę, etinę, aplinkosauginę ir filantropinę (žr. 9 pav.).

9 pav. Viešojo sektoriaus organizacijos socialinės atsakomybės modelis

Sudaryta darbo autorės, remiantis Laurinavičiumi ir Reklaičiu (2011), Carroll (2016), Saleh (2022), Wu (2022), Stanescu (2021), Reategui ir Ochoa (2021), Pompper (2018), Sims (2021), Milic (2021), Luhmann ir Theuvsen (2016), Amsami, Ibrahim ir Hamid (2020).

Apibendrinant galima teigti, kad socialinė atsakomybė prasideda nuo kiekvieno asmeninės atsakomybės ir įsipareigojimų. Pilietinio ugdymo savanoriška veikla atsiskleidžia per socialinės atsakomybės visuomenėje skatinimą, aktyvų dalyvavimą sprendžiant visuomenines problemas. Ugdant asmeninę socialinę atsakomybę svarbu atkreipti dėmesį į savanoriškos veiklos patrauklumą organizacijose, jaunimo motyvacijos savanoriškai veikti stiprinimą ir sąlygų socialiniam dalyvavimui, derinant akademinę ir visuomeninę veiklą, sudarymą universitete.

Siekiant tikslo sukurti SA vertinimo sistemą, sudarytas aktualių kriterijų sąrankas, susidedantis iš asmeninės atsakomybės bei organizacijos socialinės atsakomybės penkių sričių: teisinės, ekonominės, etinės, aplinkosauginės ir filantropinės. Sumodeliuota SA kompleksinio vertinimo sistema bei toliau, atliekant empirinį darbo tyrimą, ji bus pritaikyta vertinant pasirinktą organizaciją.

3. TYRIMO METODOLOGIJA

3.1 Empirinio tyrimo tikslas ir uždaviniai

Tyrimo objektas:

VšĮ Kolpingo kolegija

Empirinio tyrimo tikslas:

Ištirti VšĮ Kolpingo kolegijos personalo, studentų ir socialinių partnerių socialinės atsakomybės įgyvendinimą.

Empirinio tyrimo uždaviniai:

- Parengti socialinės atsakomybės vertinimo modelį viešajame sektoriuje.
- Įvertinti socialinės atsakomybės įgyvendinimo aspektus viešajame sektoriuje VšĮ

Kolpingo kolegijos atveju, pritaikius socialinės atsakomybės vertinimo modelį.

Tyrimo tipas:

Kiekybinis tyrimas.

Tyrimo metodas:

Anketinė apklausa.

3.2. Tyrimo metodo teorinis pagrindimas

Atlikus mokslinės literatūros analizę socialinės atsakomybės organizacijoje ir viešajame sektoriuje reikšmingumo aspektu kiekybiniu tyrimu siekiama apklausti skirtingas suinteresuotas VšĮ Kolpingo kolegijos šalis, t.y. studentus, darbuotojus ir socialinius partnerius ir išsiaiškinti Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės įgyvendinimo rezultatus. Pagrindiniai teoriniai tyrimo pagrindimo teiginiai pateikiami lentelėje (žr. 9 lentelę):

9 lentelė. Tyrimo metodo teorinis pagrindimas

Teoriniai teiginiai, prielaidos	Autorius	Anketos klausimas	Anketos klausimo tikslas
I dalis – bendrieji demografiniai klausimai			
Kolpingo mokymo prasmė yra: sudaryti sąlygas įvairaus amžiaus ir skirtingų socialinių, etinių, kultūrinių grupių žmonėms tobulinti jų asmeninius ir profesinius gebėjimus, kad visa tai jiems padėtų jų gyvenime ir prisidėtų prie visuomenės gerovės kūrimo.	pal. A. Kolpingas	1,2,3	Šiais klausimais siekiama suskirstyti respondentus į 3 tyrimui reikalingas grupes: studentus, darbuotojus ir socialinius partnerius.
Akcentuojamas bendradarbiavimas tarp dėstytojų, studentų, administracijos darbuotojų, tėvų, absolventų, socialinių partnerių ir dalininkų.	pal. A. Kolpingas	4	
II dalis – vartotojo socialinė atsakomybė			

SA – tai organizacijos priimti sprendimai ir veiksmai, kurių priežastis bent jau iš dalies viršija organizacijos tiesioginius ekonominius ar techninius interesus.	Solihin, Faritsal, Hidayat (2022)	5	Šiais klausimais siekiama sužinoti apie respondentų asmeninę, kaip vartotojo socialinę atsakomybę, kokiomis veiklomis ji įgyvendinama ir kas motyvuoja būti socialiai atsakingu asmeniu.
Morali asmenybė – tai socialiai kryptingas ir aktyvus individas, adekvačiai vertinantis viešuosius ir privačius interesus, sugebantis solidarizuotis jų siekdamas.	Laurinavičius ir Rėklaitis (2011)	6	
Svarbūs socialinės atsakomybės įgyvendinimo požymiai yra kasdieniauose dalykuose, tokiuose kaip aplinkos apsauga – tai energijos taupymas, perdirbimas, teršalų išmetimo mažinimas, rinkos suvokimas ir išmanymas, į kurį įeina – etiška veikla, santykis su vartotojais	Park (2020)	7, 8	
III dalis – VšĮ Kolpingo kolegijos socialinė atsakomybė			
Kolpingo mokymo prasmė yra: skatinti žmones prisiiinti atsakomybę visose gyvenimo srityse: asmeninėje, visuomeninėje ir globalioje (aplinkosauginėje).	pal. A. Kolpingas	9, 15, 16, 17	Šiais klausimais siekiama išsiaiškinti į Kolpingo kolegijos teisinės, ekonominės, filantropinės, aplinkosauginės ir etinės socialinės atsakomybės sričių vykdymą, sužinoti sritis, kurioms skiriama daugiausiai ir mažiausiai dėmesio bei teikti pasiūlymus, kaip kolegija galėtų tapti labiau socialiai atsakinga.
ekonominė atsakomybė - tai kuo palankesnės sąlygos gerovei kilti: nuoseklus pelningumas, investicijos, darbo vietų kūrimas, mokesčių mokėjimas	Laurinavičius ir Rėklaitis (2011) ir Carroll (2016)	11	
Kiekviena institucija yra atsakinga už savo veiklas įstatymų ribose, kurias nustato įvairūs įstatymai, nutarimai, standartai	Wu (2022), Stanescu (2021), Reategui ir Ochoa (2021).	10	
Etinė atsakomybė – įsipareigojimas daryti tai, kas yra teisinga ir sąžininga, nedarant žalos kitiems, gerų santykių puoselėjimas su suinteresuotomis šalimis.	Pompper (2018)	12	
Aplinkosauginė atsakomybė - tai organizacijų pareiga užkirsti kelią aplinkos žalai, kurią gali sukelti jų veikla, ir ją sumažinti.	Xie ir Yu, (2022)	13	
Filantropinė atsakomybė apibrėžia organizacijos išsiskirtą tikslą padaryti pasaulį ir visuomenę geresne vieta, elgtis kiek įmanoma etiščiau ir ekologiškiau. Filantropinės atsakomybės vedamos organizacijos dažnai skiria dalį savo uždarbio labdarai ir rėmimui	Amsami, Ibrahim ir Hamid (2020)	14	

Sudaryta darbo autorės, remiantis Kolpingu, Solihin, Faritsal, Hidayat (2022), Laurinavičiumi ir Rėklaičiu (2011), Carroll (2016), Wu (2022), Stanescu (2021), Reategui ir Ochoa (2021), Pompper (2018), Xie ir Yu, (2022), Amsami, Ibrahim ir Hamid (2020).

Tyrimo metu siekiama empiriškai įvertinti:

1. Respondentų amžių, lytį, išsilavinimą.
2. Respondentų grupę, t.y. išsiaiškinti, ar tai yra studentas, personalas (dėstytojas, darbuotojas), ar socialinis partneris.
3. Socialinės atsakomybės sąvokos supratimą.
4. Asmeninės, kaip vartotojo socialinės atsakomybės veiklų vykdymą.

5. VšĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės (teisinės, ekonominės, etinės, filantropinės ir aplinkosauginės) įgyvendinimą.

3.3. Tyrimo planas ir metodas

Tyrimo tikslui pasiekti sudarytas klausimynas (anketa) lietuvių kalba, remiantis mokslinės literatūros analize ir sinteze. Apklausa sudaryta www.apklausa.lt svetainėje, su tikslu gauti tyrimo rezultatus koduojant skaitmenimis, pagal SPSS programos reikalavimus. Apklausa uždara, skirta tik tiriamos kolegijos ir su ja susijusiomis suinteresuotomis šalimis, tad platinama virtualiai – internete, el. paštu, siunčiant tiesioginę anketos nuorodą asmenims, susijusiems su VšĮ Kolpingo kolegija.

Anketinė apklausa parengta uždarų klausimų forma, kad respondentai galėtų pasirinkti tinkamiausius atsakymus iš siūlomų, vieną ar kelis, priklausomai nuo klausimo. Ją sudarė 17 klausimų:

- 1 – 6 ir 15 – 16 klausimuose respondentai galėjo pasirinkti tik vieną jiems tinkamą atsakymą.
- 7 – 9 klausimuose respondentai turėjo galimybę pasirinkti vieną ar daugiau tinkamų atsakymų.
- 10 – 14 klausimams buvo naudojama rangų skalė. Ši skalė taikoma, kai galima nustatyti tiriamų objektų charakteristikų ir pagal tai į eilę išdėstytų objektų charakteristikų skirtumus bei kintamuosius. matuojami rangų skalėje, vadinami eilės kintamaisiais (Bilevičienė ir Jonušauskas 2011). Šiuo atveju ranginės eilės kintamieji buvo pasirinkti nuo nesutinku iki visiškai sutinku tokia seka:

1- nesutinku

2- esu linkęs nesutikti

3- negaliu nuspręsti/neturiu nuomonės šiuo klausimu

4- sutinku su tam tikromis išlygomis

5- visiškai sutinku

Taikant šią skalę, galima teigti, kad vieno objekto požymio reikšmė didesnė, lygi arba mažesnė už kito objekto reikšmę.

- 17 klausimas - atviro tipo, tuščiu langeliu buvo kviečiama išsakyti savo nuomonę bei pateikti pasiūlymą, siekiant tobulėti.

Duomenims apdoroti ir jų analizei atlikti pasirinkta programinė įranga SPSS Statistics. Duomenų analizės rezultatai pateikiami lentelėse, diagramose, grafikuose, sudarytuose MS Excel.

Tyrimo laikas:

Tyrimo pradžia 2022 m. lapkričio mėn. 17 d., tyrimo pabaiga 2022 m. lapkričio 27 d.

Tyrimo etika:

Vykdam tyrimą buvo užtikrintas etikos principų laikymasis:

- Laisvas informuoto asmens sutikimas dalyvauti tyrime - respondentai informuoti, jog dalyvavimas apklausoje yra savanoriškas, atliekamam tyrimui reikalinga tik apibendrinanti tyrimo rezultatus informacija.

- Anonimiškumas ir konfidencialumas - anketa patalpinta internetinėje erdvėje www.apklausa.lt, nereikalaujama tapatybės patvirtinimo ar asmeninių duomenų prisijungimui.

- Pasitraukimas iš tyrimo - sudaryta galimybė net pradėjus atsakinėti į anoniminės anketos klausimus galimybė pasitraukti iš tyrimo.

Taip pat buvo patvirtinta, kad darbas bus atliktas savarankiškai (1 priedas).

3.4. Tyrimo instrumentas

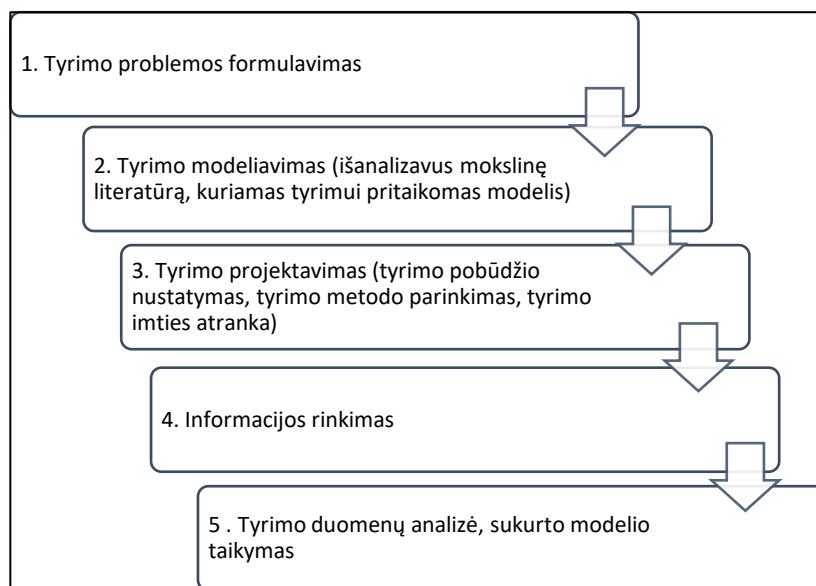
Tyrimui parengtas klausimynas, kuriame visi respondentai atsako į identiškus klausimus, išdėstyti ta pačia seka, pasirinktas šis metodas remiantis I. Gaižauskaitės ir S. Mikėnės (2014, p. 12) teigimu, kad šis klausinėjimo būdas leidžia gauti norimą rezultatą – aprašyti pagal tuos pačius požymius. Anketą sudaro trys pagrindinės klausimų dalys: bendrieji demografiniai klausimai, asmeniniai klausimai apie vartotojo socialinę atsakomybę ir tyrimui aktualiausi klausimai, susieti su VšĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės įgyvendinimu (žr. 2 priedą). Tyrimo pradžioje įžanga, kurioje pristatomas tyrimą atliekantis studentas, nurodomas tyrimo tikslas bei užtikrinamas respondento anonimiškumas.

Pirma dalis. Tyrimo klausimai skirti nustatyti respondentų demografinius duomenis, tyrime dalyvaujančių respondentų lytį, amžių ir išsilavinimą.

Antra dalis. Tyrimo klausimai sudaryti remiantis literatūros analizėje aptartu vartotojo socialinės atsakomybės įgyvendinimu. Siekiama nustatyti kaip kiekvienas iš atsakiusių asmeniškai prisideda prie socialiai atsakingos aplinkos kūrimo.

Trečia dalis. Tyrimo klausimai skirti apžvelgti VšĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės įgyvendinimą.

Taip pat sudarant **tyrimo instrumentą**, sukonstruotas tyrimo organizavimo procesas (žr. 10 pav.).

10 pav. **Tyrimo procesas**
sudaryta darbo autorės

Sudarant tyrimo procesą, pirmiausia iškelta tyrimo problema – kaip įvertinti socialinės atsakomybės įgyvendinimą VšĮ Kolpingo kolegijoje. Tada sudaromas tyrimo modelis, remiantis analizuota mokslinė literatūra ir kriterijais. Sekančiu etapu atliekamas tyrimo projektavimas, t.y. apibrėžtas tyrimo būdas bei pasirinkti tyrimo metodai, kurie gali atsakyti į analizuojamą problemą bei iškeltą tyrimo tikslą. Tada sudaromas anketos klausimynas, kurios pagalba renkama informacija, ji apdorojama ir analizuojama. Atlikus tyrimo duomenų analizę, pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

3.5. Tyrimo populiacija ir imtis

Tiriamųjų imčiai sudaryti naudota netikimybinė atranka tikslinės atrankos metodas. Šiuo metodu sudarytos imtys laikomos reprezentatyviomis. Generalinė visuma nustatyta remiantis VšĮ Kolpingo kolegijos pateikta informacija apie joje dirbančių darbuotojų, esamų studentų ir aktyvių socialinių partnerių skaičių. Siekiant užtikrinti klausimyno patikimumą ir apskaičiuoti reprezentatyvią imtį naudojama V. I. Paniotto formulė (žr. x pav.):

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$

n – imties dydis (reikiamas apklausti respondentų skaičius);

Δ - leidžiamas paklaidos dydis;

N – tiriamos visumos dydis.

Apskaičiuojant pagal pateiktą formulę:

Δ - leidžiamam paklaidos dydžiui imama socialinių mokslų tyrimuose laikoma standartinė 5 proc. paklaida;

N – tyrimo populiacijai pasirenkami Kolpingo kolegijos 2022 m. duomenimis sąrašuose esantys 31 darbuotojai ir dėstytojai, 318 studentų ir 29 aktyvūs socialiniai partneriai. Iš viso galimi 378 respondentai.

$$\frac{1}{0,05^2 + \frac{1}{31}} = 29$$

Tyrimo metu reprezentatyvi darbuotojų imtis pasiekta, tyrime dalyvavo 29 VšĮ Kolpingo kolegijos darbuotojai, iš esamų 31 kolegijos darbuotojų.

$$\frac{1}{0,05^2 + \frac{1}{318}} = 174$$

Tyrimo metu reprezentatyvi studentų imtis pasiekta, tyrime dalyvavo 181 VšĮ Kolpingo kolegijos studentas, iš esamų 318 sąrašuose.

$$\frac{1}{0,05^2 + \frac{1}{29}} = 27$$

Tyrimo metu reprezentatyvi aktyvių socialinių partnerių imtis pasiekta, tyrime dalyvavo 27 VšĮ Kolpingo kolegijos socialiniai partneriai, iš esamų 29 sąrašuose.

Reprezentatyvi bendra tyrimo imtis yra 230 respondentų. Tyrimo metu reprezentatyvi imtis pasiekta, tyrime bendrai dalyvavo 237 respondentai.

4. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS VŠĮ KOLPINGO KOLEGIJOJE VERTINIMO SISTEMOS PRAKTINIS TYRIMO PRITAIKYMAS

4.1 VŠĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės situacijos analizė

Kolpingo kolegija – nevalstybinė aukštoji mokykla Kaune, teikianti pirmosios pakopos aukštojo mokslo koleginės studijas. Ją įsteigė Lietuvos Kolpingo fondas (katalikiška labdaros ir paramos organizacija, siekianti socialinės atsakomybės), kartu su dalininku – Vokietijos Kolping Bildungswerk Wuerttemberg (KBW). Kolegija įsteigta realizuojant vieną iš prioritetinių fondo veiklos sričių – švietimo veiklą. Kolegiją remia Tarptautinė Kolpingo draugija, vienijanti apie 500 tūkst. narių 60-tyje pasaulio valstybių (VŠĮ Kolpingo kolegija/apie mus, 2022).

Kolegijos misija - rengti į praktinę veiklą orientuotus aukštos kvalifikacijos specialistus, savo veiklą grindžiančius krikščioniška morale, gebančius sėkmingai integruotis į regiono, šalies ir Europos darbo rinkas; laiduoti modernų ir Europos aukštojo mokslo erdvės reikalavimus atitinkantį studijų procesą, aktyviai bendradarbiaujant su regiono, šalies ir Europos socialiniais partneriais (VŠĮ Kolpingo kolegija/apie mus, 2022).

Kolpingo kolegijos vizija - tarptautinės Kolpingo bendruomenės švietėjiškai veiklai vystyti skirta aukštoji mokykla, lanksčiai reaguojanti į aplinkos pokyčius, suteikianti galimybę tapti savo srities profesionalu, sąmoningai pažinti ir skleisti gėrį bei tiesą, vadovaujantis krikščioniškomis vertybėmis ir bendruomeniškumo principais (VŠĮ Kolpingo kolegija/apie mus, 2022).

Kolegijos moto – „Jeigu jūs norite geresnės ateities, privalote patys ją susikurti“ (kunigas Adolfas Kolpingas, 1991).

Pagrindinis kolegijos kultūros bruožas – didžiulis dėmesys ir pagarba studento asmenybei, bendruomeniškumo puoselėjimui, nuolatinė pagalba formuojant krikščioniškąsias moralines nuostatas ir kaupiant vidines galias mūsų šalies socialinės ir ekonominės aplinkos humanizavimui. Kolegija vadovaujasi Kolpingo draugijos bendraisiais moraliniais principais, pagrįstais krikščionišku socialiniu mokymu, formuojančiu katalikišką požiūrį į gyvenimo vertybes ir darbinę veiklą. Kolegijos veikla grindžiama darnios plėtros principais, apimančiais pagrindines sritis: socialinę gerovę, aplinkos tvarumą ir ekonominę gerovę (VŠĮ Kolpingo kolegija/ apie mus, 2022).

Atsižvelgiant į pal. A. Kolpingo mokymą, siekiama sudaryti sąlygas kiekvienam asmeniui tobulėti ir augti, todėl Kolpingo mokymo prasmė yra: sudaryti sąlygas įvairaus amžiaus ir skirtingų socialinių, etinių, kultūrinių grupių žmonėms tobulinti jų asmeninius ir profesinius gebėjimus, kad visa tai jiems padėtų jų gyvenime ir prisidėtų prie visuomenės gerovės kūrimo (VšĮ Kolpingo kolegija/dokumentai).

Orientacija į vertybes. Kolegija savo veiklą grindžia krikščioniškomis vertybėmis. Akcentuojamas socialinis įsipareigojimas ir socialiai atsakingas požiūris. Žmogus - socialinė būtybė, nešanti atsakomybę už save patį, aplinkinius ir aplinką. Kolegija nėra konfesinė katalikiška aukštojo mokslo įstaiga – durys atviros visų religijų atstovams. Čia akcentuojamos bendražmogiškos vertybės ir pagarba skirtingų kultūrų bei religijų asmenims.

Atvirumas įvairovei. Įvairovė Kolegijoje suvokiama kaip vertybė, o ne vien kaip toleruotinas neišvengiamas reiškinys. Atsižvelgiama į bendruomenės narių tautinius-kultūrinius, socialinius-ekonominius ir asmenybės mąstymo bei jausenos skirtumus. Kolegijoje nuolat puoselėjama bendruomeniška, kūrybiška, socialiai atsakinga akademinė aplinka. Darbuotojai savo pavyzdžiu, atsakingumu, užsidegimu stengiasi įkvėpti studentus siekti savo tikslų. Kolegijos bendruomenės vieningumas ir darna yra itin svarbi sėkmingos ir stiprios institucijos augimui. Plėtojant ryšius su socialiniais partneriais bei Alumnaais, numatoma skatinti buvusių ir esamų studentų įtraukimą ne tik į Kolegijos veiklas, iniciatyvas, bet ir studijų viešinimą (VšĮ Kolpingo kolegija/dokumentai).

Kolegijos veikla 2021-2023 m. bus stiprinama numatytose prioritetinėse veiklos kryptyse, siekiant vykdyti Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatas ir darbo rinkos poreikius atitinkančias kokybiškas studijas, integruojančias naujausius mokslo ir technologijų pasiekimus, ekologiškumą skatinimą ir krikščioniško socialinio mokymo principus.

Kolegijos strateginis veiklos planas 2021-2023 metams parengtas vadovaujantis pagrindiniais Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos strateginiais dokumentais. Kolegijos strateginis veiklos planas atitinka Kauno regiono plėtros viziją, kurioje Kaunas pristatomas kaip modernus Lietuvos bei Rytų ir Vidurio Europos ekonomikos regionas, mokslo, aukštųjų ir informacinių technologijų, kultūros bei turizmo traukos centras su puikiai išvystyta tarptautinio susisiekimo ir logistikos infrastruktūra, jame gyvena nuolat besimokanti, versli, sveika ir saugi bendruomenė. Regiono modernumas išsiskiria pažangios ekonomikos plėtra, užtikrinančia aukštą gyvenimo kokybę ir spartų kaimo modernėjimą, ypatingu dėmesiu žmogaus ir aplinkos santarai, garantuojančiai darnų regiono vystymąsi.

Kolegija, atliepdama šių strateginių dokumentų esmines nuostatas bei krikščioniško socialinio mokymo principus, savo veiklose akcentuoja eko mąstymo svarbą šiuolaikinėje

visuomenėje, palaiko ir skatina darnaus verslumo ugdymo principus, verslo socialinę ir ekologinę atsakomybę (VšĮ Kolpingo kolegija/ apie mus, 2021).

Bus plėtojami tarptautinių tyrėjų tinklų ryšiai. Įvertinus tai, kad Kolegijoje veikia Patirtinio mokymosi centras, kuriame sėkmingai vykdomos socialinių paslaugų srities darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programos, bus siekiama praplėsti mokymo(si) visą gyvenimą paslaugų teikimą, vystyti neformalaus suaugusiųjų švietimo programas ir pasiūlyti visuomenei daugiau švietimo renginių bei seminarų, ypatingą dėmesį skiriant visuomenės eko sąmoningumo didinimui, numatoma plėtoti Šeimų akademiją. Toliau bus siekiama skatinti Kolegijos darbuotojų bei studentų visuomeninį aktyvumą bei savanorystę ir taip prisidedant prie visuomenės gerovės kūrimo. Visu tuo bus siekiama plėtoti Kolegijos poveikį regiono ir visos šalies raidai.

Aplinkos apsaugos politika. Kolpingo kolegijos vadovybė ir bendruomenė, skirdama nuolatinę dėmesį supančiai aplinkai ir skatindama asmeninę atsakomybę bei sąmoningumą, grindžiamą krikščioniškomis vertybėmis, ir suvokdama būtinybę plėtoti socialiai atsakingas aplinkai mažiau kenksmingas veiklas, įgyvendina aplinkos apsaugos politiką bei įsipareigoja savo veikloje visuotinai laikytis Lietuvos Respublikos ir tarptautinių teisės aktų reikalavimų aplinkosaugos srityje, skirti reikalingus išteklius numatytiems aplinkos apsaugos tikslams įgyvendinti bei prisiimti atsakomybę už vykdomus veiksmus, ir numato tokias nuostatas:

1. Skatinti domėtis, mąstyti ir elgtis vadovaujantis aplinkos apsaugos principais, užtikrinant aplinkos apsaugos politikos sklaidą ir supratimą Kolegijos bendruomenėje, kad žinios ir mokslas užtikrintų aplinkosaugos siekių įgyvendinimą.

- Atnaujinant studijų programas, aplinkos apsaugos temas integruoti į dalykų aprašus;
- Studentams siūlyti rinktis aplinkos apsaugos krypties pasirenkamuosius dalykus;
- Kompiuterizuoti studijų ir mokymosi procesus (elektroninė tvarkaraščių, žiniaraščių sistema, elektroninė biblioteka);
- Skatinti studentus parengtus rašto darbus pristatyti elektronine forma, t.y. nespausdinant ir neįrašant į sektuvus, arba darbų spausdinimui naudoti perdirbtą popierių;
- Studentams sudaryti galimybes prisijungti ar patiems organizuoti projektus, akcijas ar renginius, susijusius su aplinkos apsaugos idėjomis, klimato kaita, efektyviu gamtos išteklių naudojimu ir kt.;
- Ugdyti pilietiškumo jausmą rūpintis savo aplinka atliekant profesinės veiklos ir/ ar baigiamąsias praktikas aplinkos apsaugos organizacijose ar renkantis savanoriškas veiklas;
- Bendradarbiauti su eko mokyklų tinklu, skatinant atsakingą Lietuvos jaunosios kartos požiūrį į gamtos išteklių saugojimą ir didinat jaunimo aplinkosauginį aktyvumą;

2. Teikti informaciją aplinkos apsaugos klausimais Kolegijos bendruomenei ir visuomenei, organizuojant ar prisijungiant prie įvairių iniciatyvų - renginių ir akcijų

- (išvykos į gamtą, ekožygiai pėsčiomis ar dviračiais, kasmetinė visuotinė akcija “Darom”, “Diena be automobilio”, “Nieko nepirk” diena, kt), skatinančių tausoti gamtą, aktyviai domėtis palankesniu aplinkai elgesiu mokantis, dirbant ar keliaujant bei formuoti sąmoningumą aplinkos apsaugos srityje.
3. Vykdant infrastruktūros projektus, gerinti Kolegijos pastatų energetines savybes - naudoti įrangą, kuri tausoja energiją ir natūralius išteklius (taupesne ekonomines lempas, o ne kaitrines, įrengti judesio daviklius, kt.)
 4. Ugdant aplinkosauginį sąmoningumą ir nekenksmingą aplinkai elgesį, skatinti taupyti visus aplinkos išteklius - mažinti vandens sąnaudas, elektros energijos sunaudojimą, popieriaus naudojimą ir kt.
 5. Siekiant švaresnės ir saugesnės aplinkos, naudoti kokybiškesnes ir aplinkai mažiau kenksmingas ar ekologiškas medžiagas ir priemones (sertifikuotos priemonės, sudėtyje cheminiai junginiai yra biologiškai skaidūs) patalpų valymui, kokybišką įrangą.
 6. Populiarinti ekologiškas transporto priemones, žaliąjį transportą - skatinti naudotis dviračiais, paspirtukais, elektromobiliais, viešuoju transportu, keliauti pėsčiomis, o ne automobiliais.
 7. Užtikrinti atliekų - medžiagų ir pakuočių - tinkamą surinkimą, saugų laikymą ir utilizavimą;
 - mažinti atliekų kiekį, vengiant naudoti vienkartinės popieriaus ar plastiko pakuotes, skatinti antrinį tokių pakuočių panaudojimą;
 - sudaryti galimybes rūšiuoti atliekas, pastatant pakankamą kiekį rūšiavimo dėžučių ir kontenerių, bei skatinti atsakingai rūšiuoti ir utilizuoti atliekas, gerinant popieriaus, plastiko, stiklo, elektros ir elektronikos atliekų surinkimą;
 - kenksmingas aplinkai medžiagas ir cheminius preparatus naudoti racionaliai ir tikslingai pagal aplinkosauginius reikalavimus ir Kolegijoje nustatytą tvarką;
 8. Kelti darbuotojų kvalifikaciją, plėsti žinias ir didinti atsakomybę ir supratimą apie aplinkos apsaugą ir išteklių tausojimą ne tik kaip bendrą Kolpingo kolegijos bet ir kaip asmeninę pareigą, organizuojant vidinius mokymus ir pristatant aplinkos apsaugos reikalavimus bei jų taikymo taisykles; kitus Kolegijos patalpų naudotojus informuoti apie Kolegijos aplinkos apsaugos politikos nuostatas bei skatinti prisidėti prie iniciatyvų.
 9. Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, eko mokyklų tinklu ir valstybės institucijomis, nuolat ieškoti naujų būdų gerinti aplinkos apsaugos veiklas Kolegijoje.

10. Užtikrinti, kad visa Kolegijos bendruomenė būtų supažindinti su Kopingo kolegijos aplinkos apsaugos politika, turėtų pakankamai žinių ir dalyvautų ją įgyvendinant; įsipareigoti, kad pagrindinės aplinkos apsaugos politikos nuostatos būtų skelbiamos Kopingo kolegijos internetinėje svetainėje ir Kolegijos informacinėje sistemoje.

Politiniai veiksniai. Aukštojo mokslo studijos pasaulyje, o taip pat ir Lietuvoje išgyvena sudėtingą laikotarpį, veikiamos įvairių globalizacijos veiksnių. Mokslo ir studijų ateities vizijoje 2030 „Moksloji Lietuva“ pagrindine tendencija, reikšmingai pakeisiančia mokslo ir studijų sistemos raidą, įvardinta šalyje besiformuojanti moksloji visuomenė, pasižyminti visą gyvenimą trunkančiu mokymusi, kūrybiškumu ir mokslo žinių bei metodų taikymu kuriant naujoves. Tokioje visuomenėje švietimo ir lavinimosi plačiąja prasme vaidmuo darosi visuotinis. Reikšmingais veiksniais išskirti ir palaipsniui įsigalintis darnaus vystymosi principas, kaip būdas atsakyti į globalius ekonominius, socialinius ir ekologinius iššūkius, akcentuojant socialinę santarvę, pusiausvyrą ir tvarų požiūrį į gamtinę aplinką, bei stiprėjantis mokslo ir studijų ryšys su inovacijomis. Šiandien Lietuvos mokslo ir studijų politika yra orientuota į ekonominį konkurencingumą, tačiau ateityje didesnis dėmesys bus skiriamas holistiniam žmogaus ugdymui, visuomenės analizei ir kultūros sklaidai, todėl besikeičiančius socialinius, kultūrinius ir technologinius orientyrus bei stiprėjančią tarptautiškumo įtaką taip pat reiktų laikyti reikšmingais veiksniais, lemsiančiais mokslo ir studijų sistemos pokyčius.

Socialiniai veiksniai. Aukštojo mokslo prieinamumas turėtų būti didinamas didinant nepakankamai atstovaujamų grupių galimybes studijuoti ir sudarant joms tinkamas sąlygas pabaigti studijas. Pakankamai aukštas nedarbo lygis ir nedideli atlyginimai toliau skatina ne tik darbo jėgos emigraciją, bet ir „protų nutekėjimą“ ir su juo susijusius reiškinius. Šios tendencijos lemia Kolegijos nuostatą ruošti išmanančius savo dalyką, paklausius ir konkurencingus darbo rinkos specialistus. Siekiant šio tikslo, didinamas Kolegijos žinomumas, o siekdama geriausių rezultatų, Kolegija prisideda prie bendros šalies ekonominės ir socialinės gerovės kūrimo.

Ekonominiai veiksniai. Siekiant didesnio tarptautinio bendradarbiavimo, aukštosios mokyklos yra skatinamos finansiškai. ES struktūrinės paramos lėšomis yra finansuojamos priemonės: „Studijų kokybės gerinimas, tarptautiškumo didinimas“ ir „Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtra“. Papildomas dėmesys mokslo darbuotojų ir dėstytojų judumui nacionaliniu lygiu skiriamas finansuojant mokslines išvykas, stažuotes, dalyvavimą mokslinėse konferencijose, dėstyimą užsienio institucijose. Taip pat remiamos visų pakopų studijų programos, o absolventams suteikiamos aukšto lygio stipendijos, kad jie galėtų dalyvauti tose programose.

Technologiniai veiksniai. Europos Sąjungos priimtoje strategijoje „Europa 2020“ itin didelis dėmesys skiriamas švietimo sistemai. „Europa 2020“ siejama su ES ekonomikos augimo strategija. Strategijos programose numatomos priemonės visų pakopų išsilavinimo prieinamumui

gerinti, jaunimo užimtumui didinti, taip pat užtikrinti švietimo kokybinius reikalavimus, skatinti informacinių technologijų bei inovacijų diegimą. Sparčiai kintant pasauliui, norima, kad ES ekonomika taptų pažangi, tvari ir integrali. Šie trys vienas kitą papildantys prioritetai turėtų ES valstybėms narėms padėti pasiekti didelį žmonių užimtumą, našumą ir socialinę įtrauktį. Kolegija taiko mišrias nuotolinio mokymo formas, derindama auditorinį užsiėmimų laiką su studijomis ir atsiskaitymais virtualioje aplinkoje. Dėstytojai savo dėstomus dalykus integruoja į virtualią mokymosi aplinką Moodle ir ten talpina mokomąją medžiagą, užduotis, vykdomas nuolatinis interaktyvus bendravimas tarp dėstytojų ir studentų.

Kolegijos stiprybės socialinės atsakomybės vykdymui:

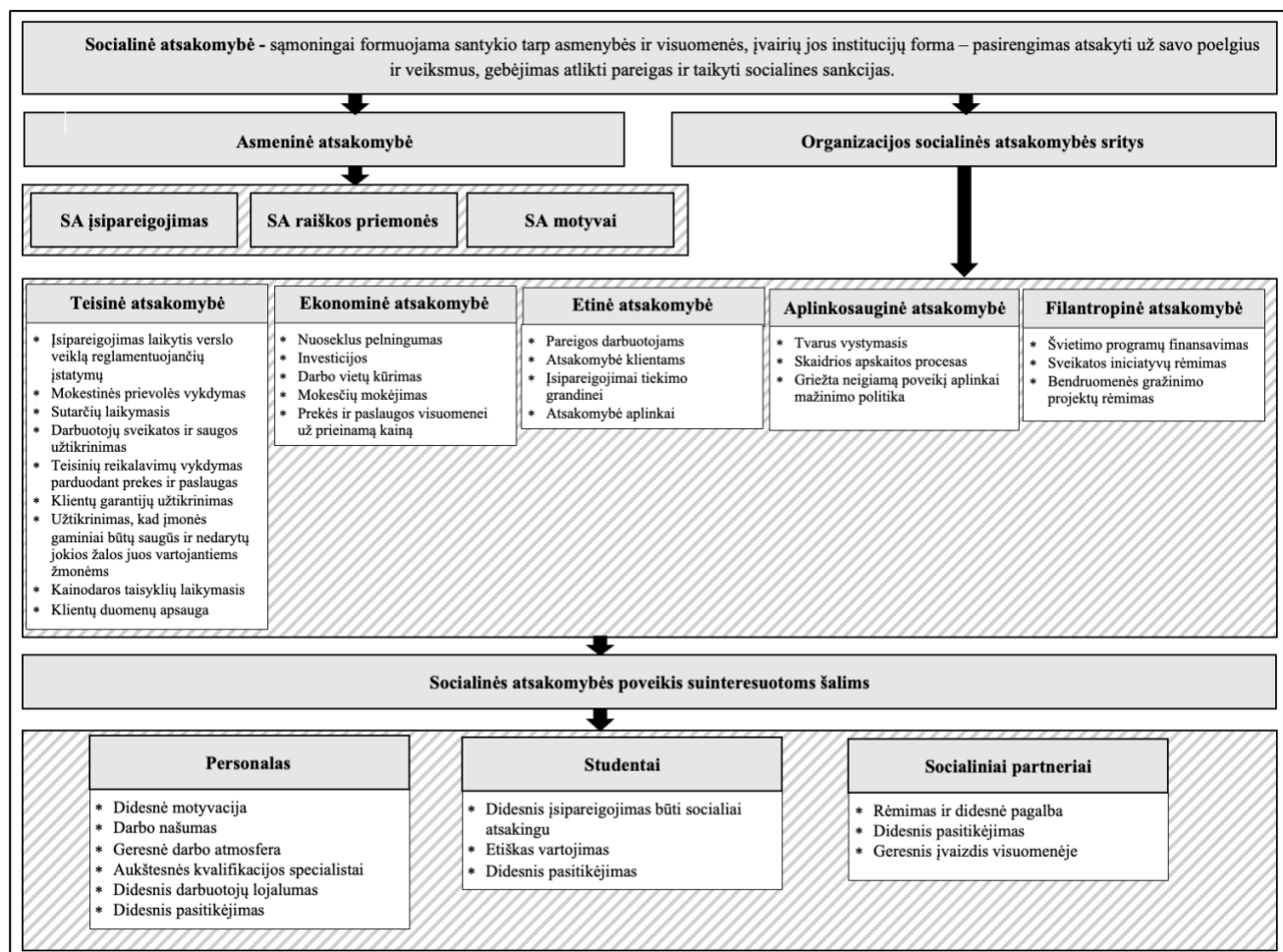
- Visos Kolegijoje vykdomos studijų programos yra orientuotos į Kauno regiono strateginio plano prioritetus (pažangi ekonomika, įtraukianti turizmo plėtrą, transporto infrastruktūrą; socialinė gerovė), atliepia darbo rinkos poreikius.
- Kolegijoje remiamasi krikščioniško socialinio mokymo principais, akcentuojant ekosąmoningumo svarbą šiuolaikinėje visuomenėje, palaikomi ir skatinami darnaus verslumo ugdymo principai, verslo socialinė ir ekologinė atsakomybė.
- Dėstytojų aukšta kvalifikacija ir patirtis leidžia užtikrinti kokybišką mokymąsi ir studijas įvairių formų užsiėmimuose.
- Dėstytojai turi ilgametę praktinio darbo patirtį dėstomo dalyko srityje, didėja dėstytojų, turinčių daktaro mokslinį laipsnį ir praktinę patirtį, skaičius.
- Dėstytojai aktyviai kelia kvalifikaciją įvairiuose mokymuose, seminaruose.
- Maža administracinio personalo kaita.
- Stiprūs ir ilgalaikiai ryšiai su nacionaliniais ir tarptautiniais socialiniais partneriais.
- Kolegija priklauso tarptautiniam Kolpingo tinklui, vienijančiam 60 pasaulio šalių.

Socialinės atsakomybės formavimas yra įprastas ir tuo pačiu reikšmingas SA įgyvendinimo etapas.

Socialinė atsakomybė viešajame sektoriuje prasideda nuo kiekvieno asmeninio įsipareigojimo, t.y. asmeninės atsakomybės. Tuo tarpu bendra organizacijos socialinė atsakomybė apima teisinės, ekonominės, etinės, aplinkosauginės ir filantropinės atsakomybės sritis (žr. 11 pav.)

Viešajame sektoriuje socialinės atsakomybės formavimas prasideda nuo socialinės atsakomybės derinimu su numatomais organizacinės kultūros pokyčiais, įtraukiant visas suinteresuotąsias šalis: organizacijos personalą, vartotojus (studentus) bei socialinius partnerius. Organizacijos socialinės atsakomybės formavimas yra nukreiptas į poveikį suinteresuotosioms

šalims. Sąmoninga aukšto lygio socialinė atsakomybė svarbi organizacijos personalui, nes tokiu būdu didina jų motyvaciją darbui ir asmeninei atsakomybei, gerina darbo našumą, kuria geresnę darbo atmosferą, kurioje darbuotojai linkę vienas kitą paremti, padėti, dirbti kolektyviai, o ne konkuruoti, skusti vienas kitą. Taip pat tai leidžia organizacijai pritraukti aukštesnės kvalifikacijos specialistus, įgyti jų pasitikėjimą ir lojalumą.

11 pav. Aukštojo mokslo įstaigos socialinės atsakomybės modelis

Sudaryta darbo autorės, remiantis Laurinavičiumi ir Reklaičiu (2011), Carroll (2016), Saleh (2022), Wu (2022), Stanescu (2021), Reategui ir Ochoa (2021), Pompper (2018), Sims (2021), Milic (2021), Luhmann ir Theuvsen (2016), Amsami, Ibrahim ir Hamid (2020).

Organizacijos vartotojams klientams, o šiuo atveju - studentams, socialinės atsakomybės didinimas įpareigoja juos būti ir elgtis socialiai atsakingu, perimti ugdomą ekomąstymą ir sąmoningai elgtis etiškai, etiškai vartoti ir įgyti didesnę pasitikėjimą tiek savimi, tiek ir pačia organizacija bei jos politika.

Socialiniams partneriams socialinė atsakomybė reiškia rėmimą ir pagalbą organizacijai, siekiant prisidėti prie būsimų specialistų ugdymo, nes tokiu būdu jie užsiaugins ne tik kvalifikuotus profesionalius specialistus, bet ir atsakingus, etiškus, saikingus žmones, kurie

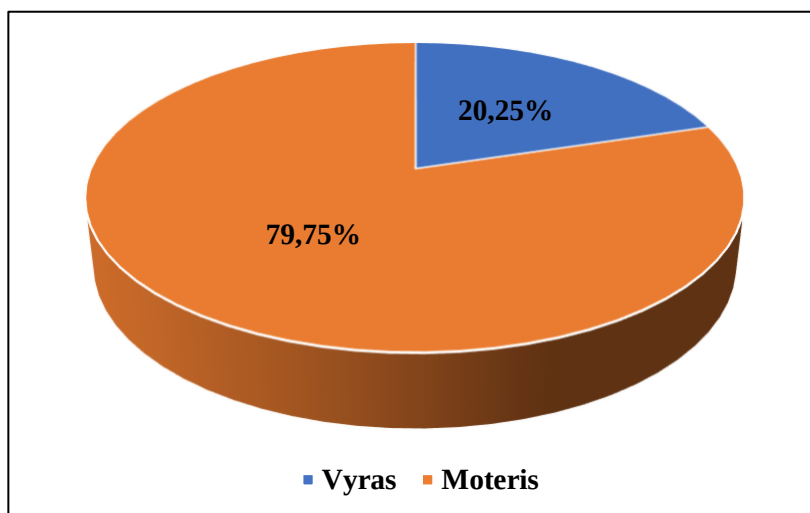
supranta ekomąstymo ir socialinės atsakomybės svarbą šiuolaikinėje visuomenėje. Tokiu būdu jie kuria geresnį įvaizdį visuomenėje, kas veikia kaip stipriausia reklama konkurencinėje aplinkoje.

Apibendrinant VšĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės situaciją, galima teigti, kad VšĮ Kolpingo kolegija yra katalikiška aukštoji mokykla, kuri įsteigta realizuoti vieną iš prioritetinių fondo veiklos sričių – švietimo veiklą. Kolegija savo veiklą grindžia krikščioniškomis vertybėmis. Akcentuojamas socialinis įsipareigojimas ir socialiai atsakingas požiūris. Kolegijos veikla 2021-2023 m. bus stiprinama numatytose prioritetinėse veiklos kryptyse, siekiant vykdyti Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatas ir darbo rinkos poreikius atitinkančias kokybiškas studijas, integruojančias naujausius mokslo ir technologijų pasiekimus, eko sąmoningumo skatinimą ir krikščioniško socialinio mokymo principus. Kolegijoje propaguojamas ekomąstymas turi tiesioginį poveikį socialinei atsakomybei, įtraukiant visas Kolegijos suinteresuotąsias šalis: jos darbuotojus (administraciją ir dėstytojus), studentus bei socialinius partnerius, kurie taip pat dalyvauja vykdomose veiklose. Tuo remiantis sudarytas aukštojo mokslo socialinės atsakomybės modelis, akcentuojant socialinės atsakomybės penkių sričių poveikį suinteresuotosioms šalims.

4.2 Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė

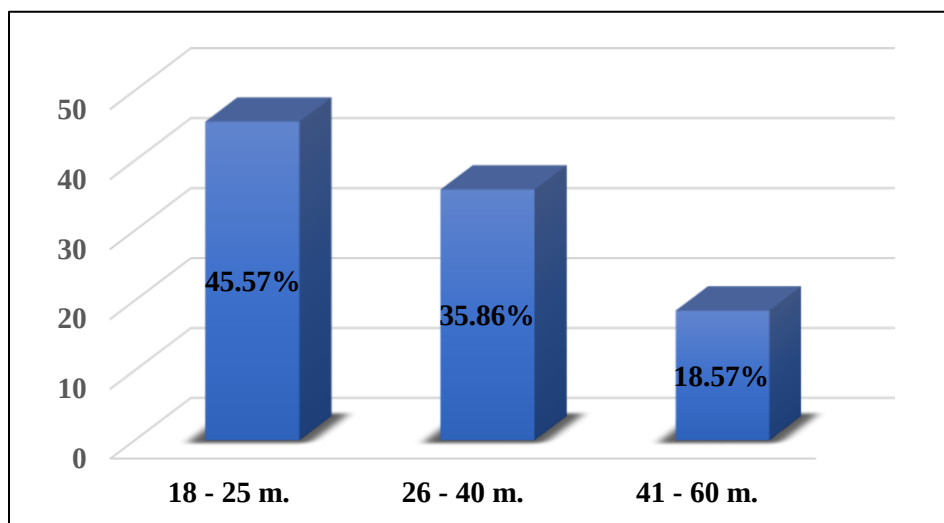
4.2.1 Tiriamųjų demografiniai duomenys

Siekiant ištirti VšĮ Kolpingo kolegijos personalo, studentų ir socialinių partnerių socialinės atsakomybės įgyvendinimą, pirmiausia respondentams buvo užduoti demografiniai klausimai, taip respondentai dalyvavę apklausoje (1 priedas) identifikuoti pagal lytį, amžių, išsilavinimą ir suinteresuotos šalies grupę.

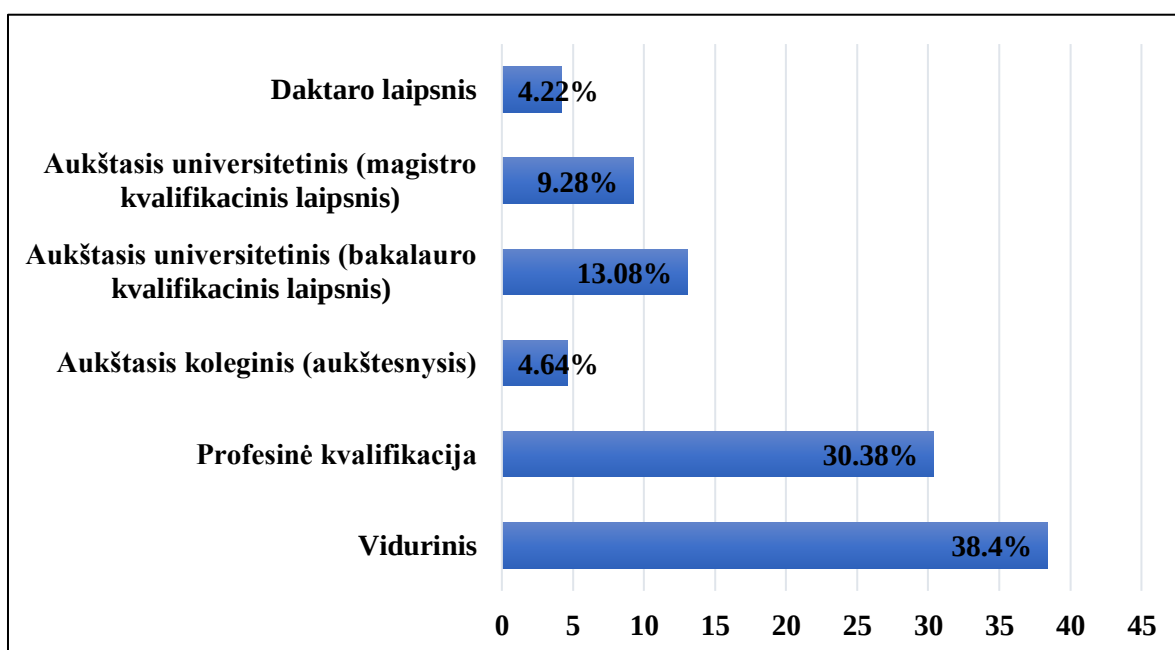
12 pav. Respondentų lytis
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Anketinė apklausa bendrai buvo išsiųsta 378 asmenims, susijusiems su VšĮ Kolpingo kolegija, t.y. darbuotojams (personalui ir dėstytojams), studentams ir socialiniams partneriams. Iš jų, tyrime dalyvavo 237 respondentų. Didžioji dauguma atsakiusių yra moterys 189 (79,75 proc.) ir tik 48 vyrai (20,25 proc.) (žr. 12 pav.).

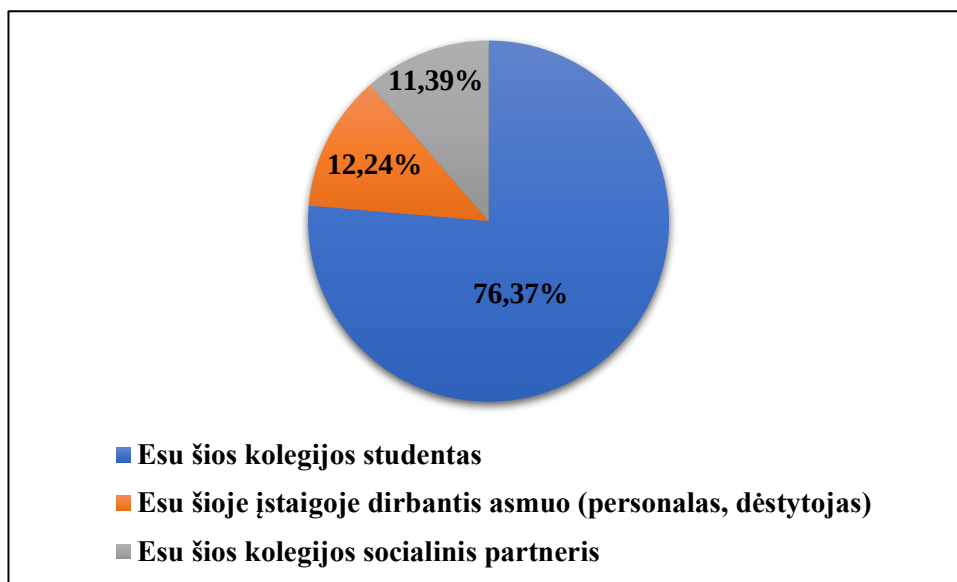
13 pav. Respondentų amžius (proc.)
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Tiriamieji pagal amžių pasiskirstė taip: didžioji dauguma respondentų priklauso 18 – 25 metų grupei, t.y. 108 respondentai (45,57 proc.), 85 tyrimieji priklauso 26 – 40 metų grupei (35,86 proc.), mažiausiai tyrime dalyvavo 41 – 60 metų amėns, 44 respondentai (18,57 proc.). Taip pat, anketoje buvo ir vyresnio amžiaus kategorijos pasirinkimas, t.y. 61 ir daugiau, tačiau tokie respondentai tyrime nedalyvavo (žr. 13 pav.).

14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.)
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Kaip parodė apklausos rezultatai (14 pav.), daugiausia respondentų dalyvavusių tyrime buvo turintys vidurinį išsilavinimą (38,4 proc.) ar profesinę kvalifikaciją (30,38 proc.), kartu jie sudarė didžiąją dalį, t.y. 68,78 proc. Bendrai aukštąjį koleginių ar universitetinį išsilavinimą yra įgyję 64 respondentai (27 proc.), iš jų net 22 tiriamieji, sudarantys 9,28 proc. yra apsigynę magistro kvalifikacinį laipsnį ir mažoji dalis (4,22 proc.) sudarė amenys, turintys daktaro mokslinį laipsnį.

15 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal VŠĮ Kolpingo kolegijos suinteresuotas šalis (proc.)

sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

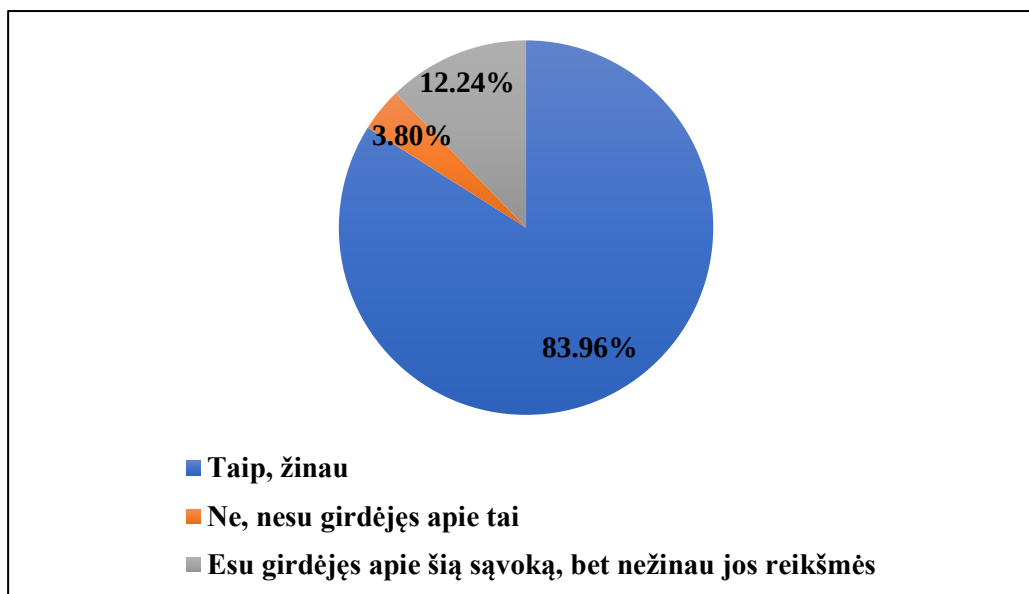
Pateiktoje skritulinėje diagramoje matome, kad daugiausiai atsakiusių, t.y. net 181 respondentas yra VŠĮ Kolpingo kolegijos studentai (76,37 proc.), likusi dalis, sudarė šioje kolegijoje dirbantis personalas ir dėstytojai bei kolegijos socialiniai partneriai, kurie bendrai sudarė likusius 23,63 proc. (žr. 15 pav.).

Apibendrinant tiriamųjų imtį, galima teigti, kad tyrime dalyvavo daugiausia jaunų (18-25 m. grupės bei šiek tiek mažiau 26-40 m. grupės) moterų (vyrų sudarė tik penktadalį visų respondentų), kurių išsilavinimas dar kol kas tik vidurinis bei profesinis. Didžiausia imtis yra studentų, todėl jų atsakymai sudarė didžiausią dalyvių skaičių (tris ketvirtadalius visų dalyvių).

4.2.2 Respondentų asmeninė, kaip vartotojo socialinė atsakomybė

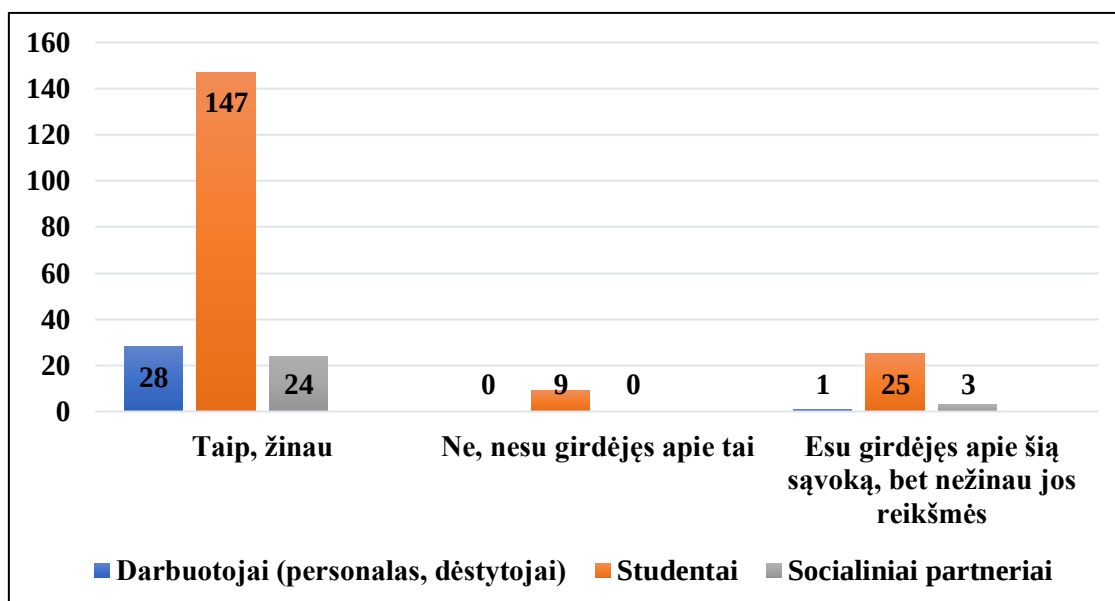
Išanalizavus duomenis, pateiktoje skritulinėje diagramoje matome, jog į klausimą „Ar žinote, ką reiškia sąvoka - socialinė atsakomybė?“ didelė dalis respondentų teigė, jog žino šios sąvokos reikšmę (83,96 proc.), kita dalis (12,24 proc.) pažymėjo, kad yra girdėję šią sąvoką, bet

nežino tikslios jos reikšmės. Tačiau buvo ir tokių, kuriems neteko girdėti tokios sąvokos (3,80 proc.) (žr. 16 pav.).

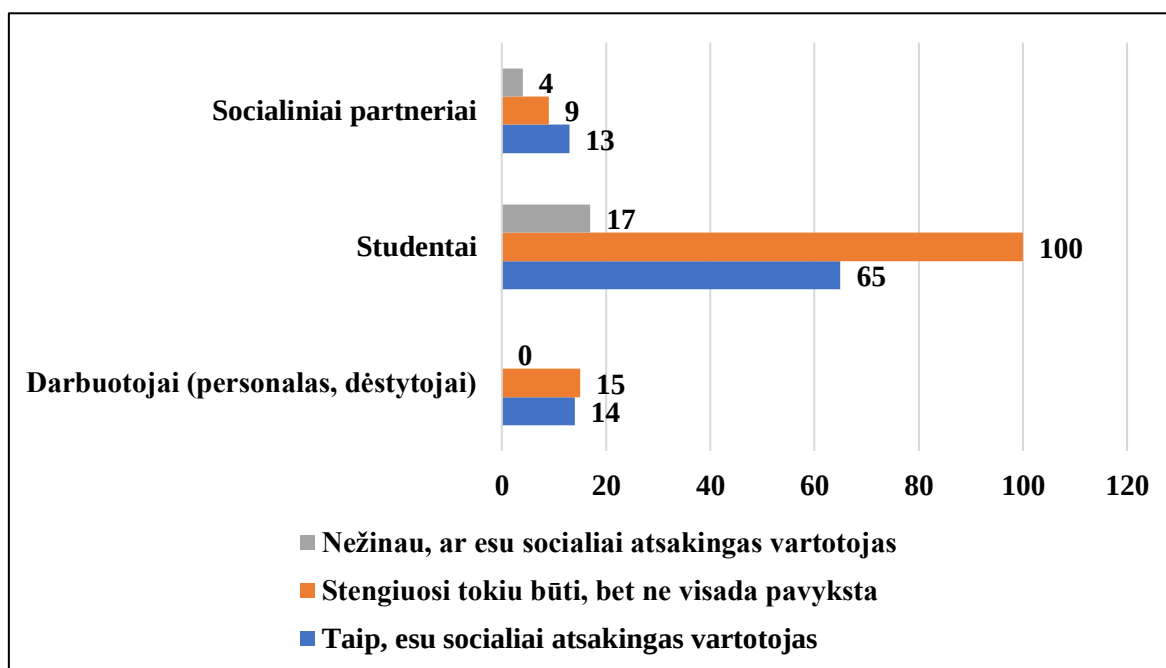
16 pav. Socialinės atsakomybės sąvokos samprata (proc.)
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Žinančių socialinės atsakomybės sąvoką pasirinko 199 respondentai iš 237 dalyvavusių tyrime, iš kurių net 28 dėstytojai ir personalo darbuotojai iš dalyvavusių 29, 147 studentai iš 181 ir 24 kolegijos socialiniai partneriai iš 27 dalyvavusių apklausoje. Jie bendrai sudarė 83,96 proc. (žr. 17 pav.) buvo ir tokių, kurie nėra negirdėję apie tai, tačiau tai tik 9 studentai, kurie sudarė vos 3,80 proc. bendro vaizdo.

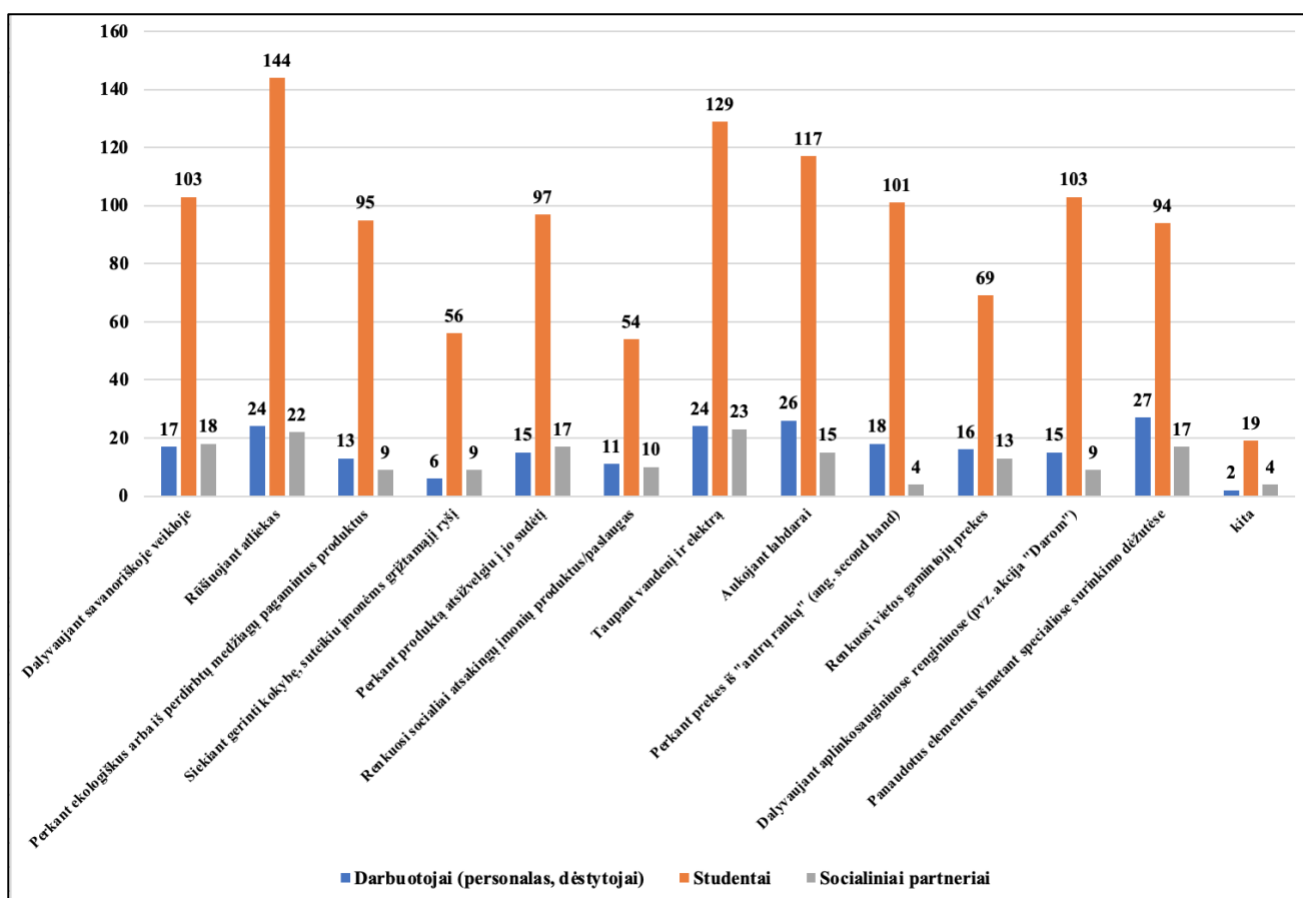

17 pav. Socialinės atsakomybės sąvokos samprata, suinteresuotų šalių atžvilgiu
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Į klausimą “Ar jūs esate socialiai atsakingas vartotojas?” užtikrintą atsakymą taip daugiausiai pasirinko 65 studentai, beveik po tiek pat 13 ir 14 šį atsakymą pasirinko darbuotojai ir socialiniai partneriai, bendrai jie sudarė 38,82 proc. Taip pat, dar didesnę dalis studentų, t.y. net 100 pažymėjo, kad stengiasi būti socialiai atsakingais vartotojais, tačiau ne visada pavyksta, šį atsakymą taip pat dar pasirinko 15 darbuotojų ir 9 socialiniai partneriai, bendrai jie sudarė daugiau nei pusę (52,32 proc.). Buvo ir tokių, kurie nežinojo, ar yra socialiai atsakingi, bendrai šį atsakymo variantą pasirinko 21 asmuo, iš kurių 17 buvo studentai 4 ir socialiniai partneriai, kas sudarė 8,86 proc. (žr. 18 pav.).

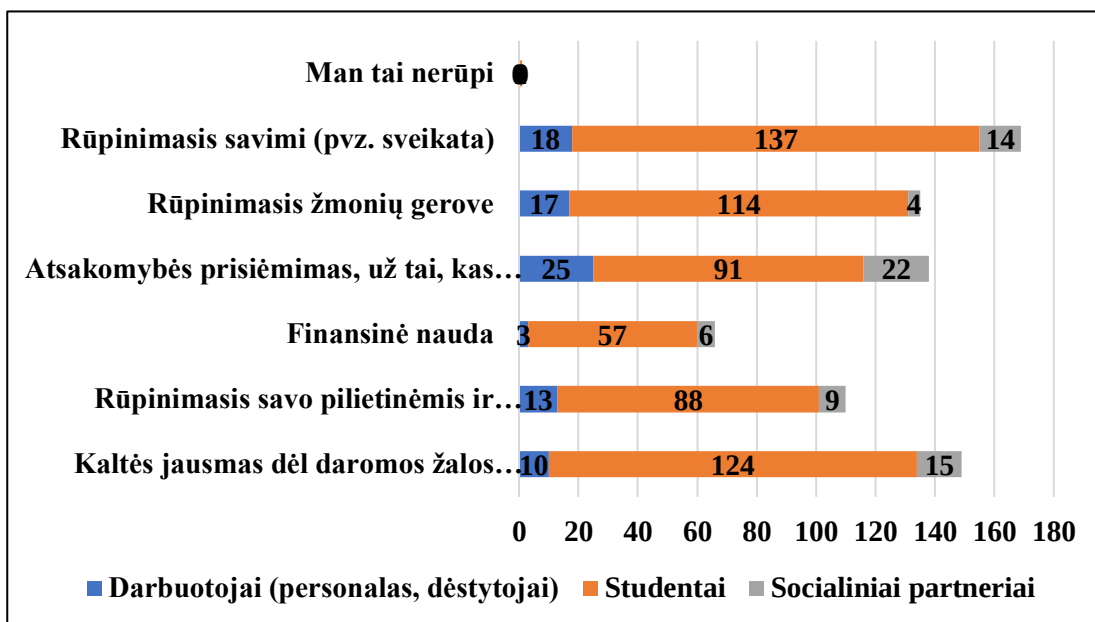

18 pav. **Socialiai atsakingi vartotojai**
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

19 pav. **Vartotojų socialinės atsakomybės raiškos veiklos**
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Kitas klausimas buvo "Kokiomis veiklomis pasireiškia jūsų, kaip vartotojo, socialinė atsakomybė?", šiame klausime respondentai turėjo galimybę pasirinkti vieną ar daugiau jiems tinkamų atsakymų, tad bendrai socialinė, kaip vartotojo, atsakomybė pasireiškė savanoriaujant 138 respondentams. Rūšiuoja atliekas net 144 studentai iš 181, kas sudaro 79,55 proc., bendrai rūšiuoja atliekas net 190 respondentų iš 237, renkasi ekologiškus ar iš perdirbtų medžiagų pagamintus produktus 117 asmenų, suteikia įmonėms grįžtamąjį ryšį, siekdami gerinti paslaugų ar produktų kokybę pasirinkti 71 tiriamasis, 129 asmenys pirkdami produktą, atsižvelgia į jo sudėtį, taip pat 75 respondentai renkasi socialiai atsakingas įmones, dauguma tiriamųjų, t.y. net 176 respondentai pažymėjo, kad taupo vandenį ir elektrą. 158 asmenys aukoja labdaroms, 123 perka dėvėtas/naudotas prekes, 98 respondentai renkasi Lietuvos gamintojų prekes, 127 asmenys dalyvauja aplinkosauginiuose renginiuose ir 138 respondentai išmeta panaudotus elementus specialiuose surinkimo dėžutėse (žr. 19 pav.).

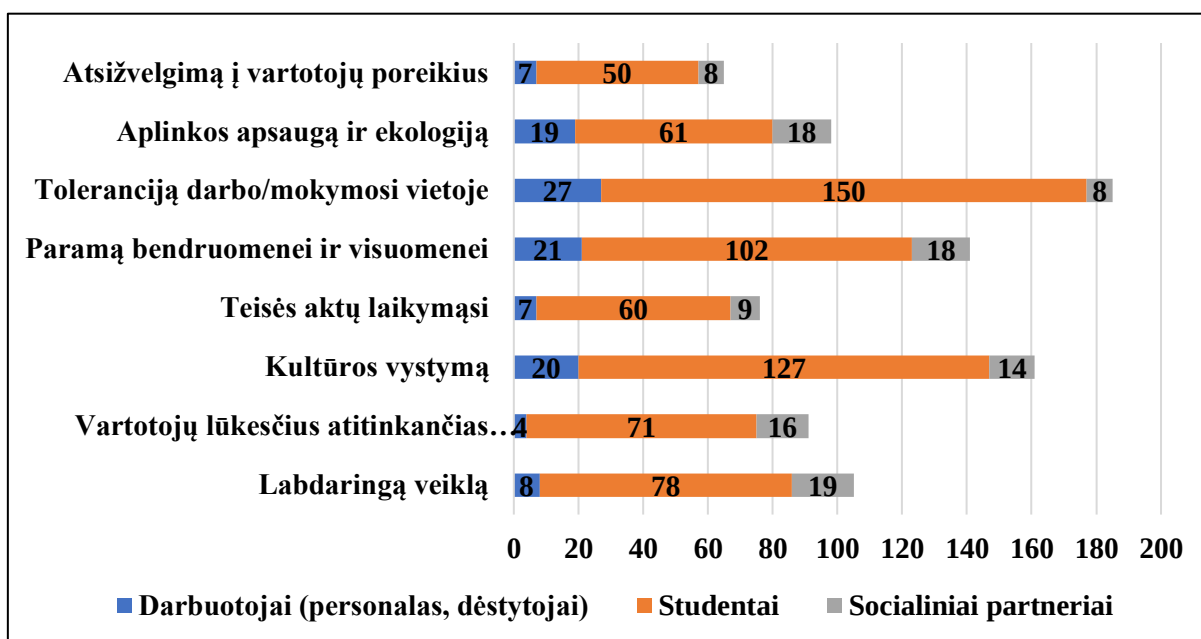

20 pav. Vartotojų socialinės atsakomybės motyvai
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Kaip parodė apklausos rezultatai (žr. 20 pav.), respondentus labiausiai motyvuoja socialiai atsakingai elgtis dėl savo sveikatos ir rūpinimosi savimi, bendrai pažymėjo 169 apklaustieji, antroje vietoje dėl daromos žalos aplinkai – 149 respondentai, taip pat panašiai balsų surinko atsakomybės prisiėmimas už tai, kas vyksta (138 respondentai) ir rūpinimosi žmonių gerove – 135 asmenys. Mažiau kam imponavo finansinė nauda – tik 66 respondentams bei buvo 1 studentas, pažymėjęs, kad jam visa tai nerūpi.

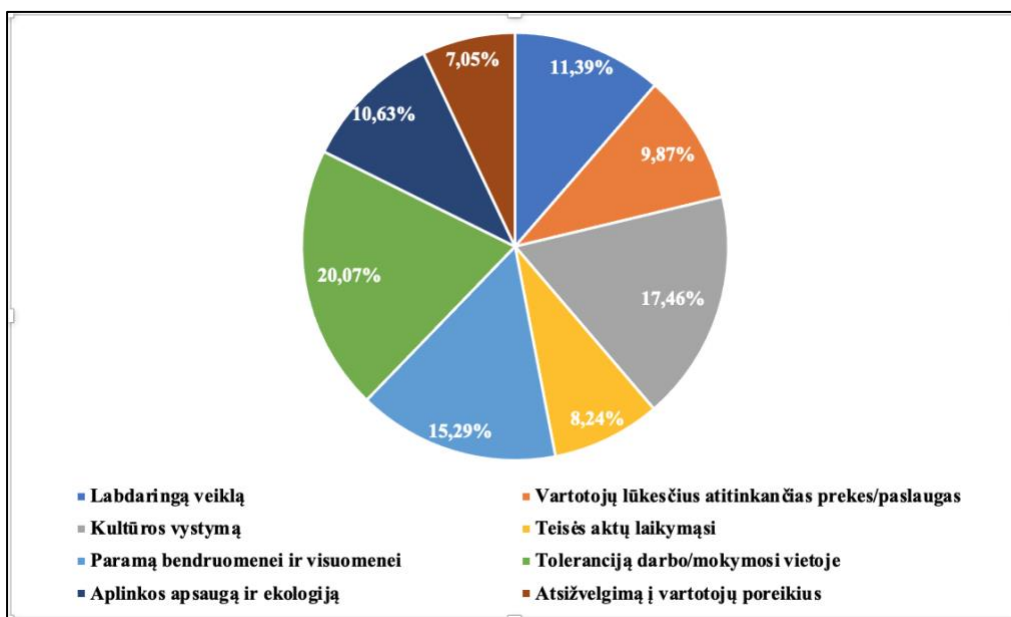
Apibendrinant respondentų asmeninę, kaip vartotojo socialinę atsakomybę, matoma, kad dauguma (trys ketvirtadaliai) puikiai suvokia ir supranta socialinės atsakomybės sąvoką. Visos suinteresuotųjų šalių grupės (darbuotojai, studentai ir socialiniai partneriai) pripažino, kad yra socialiai atsakingi vartotojai. Socialinės atsakomybės raiška labiausiai pasireiškė per atliekų rūšiavimą, vandens ir elektros taupymą bei aukojimą labdarai. Taip pat visos suinteresuotosios pusės aktyviai dalyvauja savanoriškoje veikloje, nevengia pirkti padėvėtų drabužių ir kitų daiktų, bei dalyvauja aplinkosauginėse veiklose. Kaip parodė tyrimo rezultatai, respondentus labiausiai motyvuoja elgtis socialiai pirmiausia troškimas rūpintis savimi, t.y. savo sveikata ir gėrove, taip pat kaltės jausmas dėl niokojamos aplinkos ir rūpinimasis kitais ir kitų gėrove.

4.2.3 VŠĮ Kolpingo kolegijos socialinė atsakomybė

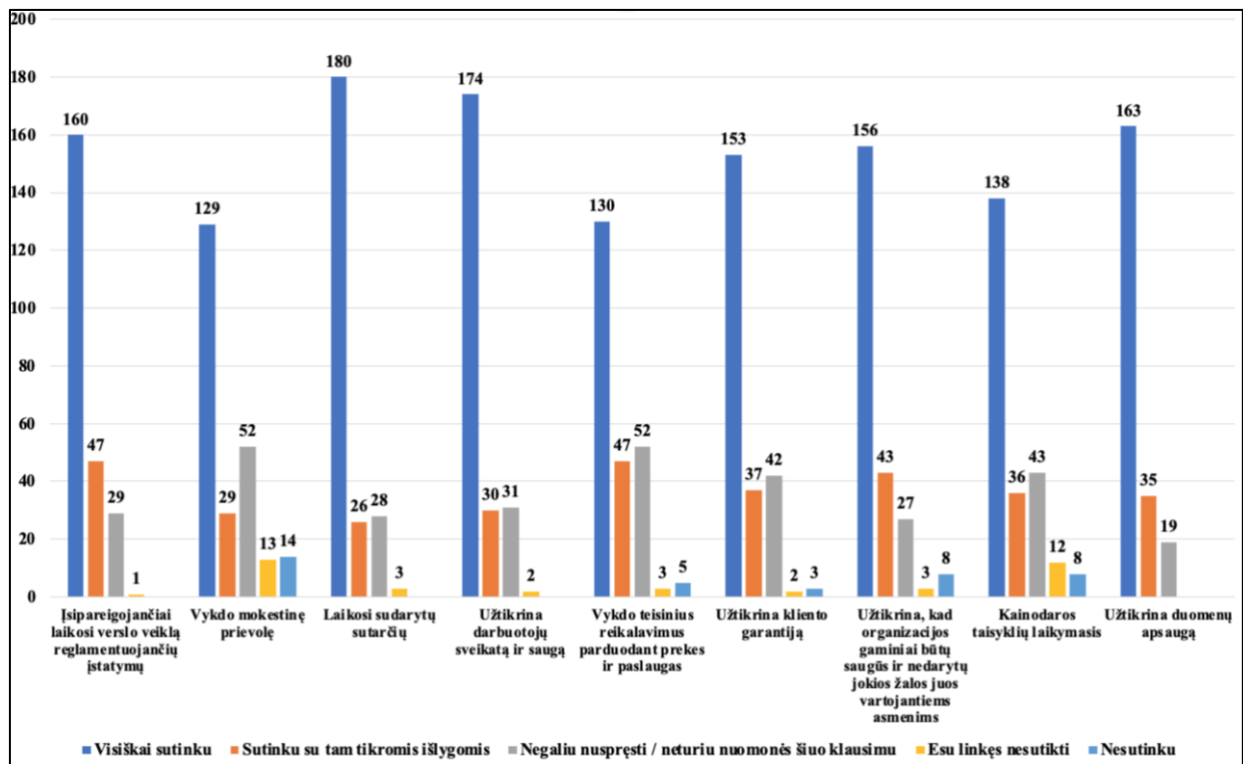
21 pav. VŠĮ Kolpingo kolegijos SA raiškos sritys
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Pateiktoje diagramoje matome, kaip pasiskirstė VŠĮ Kolpingo kolegijos darbuotojų, studentų ir socialinių partnerių nuomonė apie kolegijos socialinės atsakomybės įgyvendinamas veiklas, kurias labiausiai vertina VŠĮ Kolpingo kolegijos suinteresuotos šalys. Atsakant į šį anketos klausimą buvo suteikta galimybė pasirinkti vieną ar daugiau tinkančių atsakymų, tad studentai labiausiai vertina toleranciją mokymosi vietoje (82,8 proc. visų studentų) bei kolegijos kultūros vystymą, 70,1 proc. pasirinko šį atsakymą, o mažiausiai studentai rinkosi atsižvelgimą į vartotojų poreikius, bendrai šią veiklą pasirinko tik 27,6 proc. dalyvavusių apklausoje studentų, taip pat šią sritį, kaip vieną iš mažiausiai rinkosi ir socialiniai partneriai (29,6 proc.) t.y. 8 socialiniai partneriai iš dalyvavusių 27 apklausoje. Personalas ir dėstytojai, pagal apklausos rezultatus, mažiausiai pažymėję, kad vertina vartotojų lūkesčius atitinkančias prekes ar paslaugas, tik 4 darbuotojai iš dalyvavusių apklausoje 29 pasirinko šį punktą, kas sudaro vos 13,8 proc. jų kategorijoje. Taip pat, kaip studentai, beveik visi dalyvavę VŠĮ Kolpingo kolegijos darbuotojai prioritetinę kolegijos socialinės atsakomybės veiklos sritį pasirinko toleranciją darbo vietoje. Net 27 iš 29 darbuotojų, kas sudaro 93,1 proc. Socialiniai partneriai labiausiai vertina kolegijos labdaringą veiklą (70,4 proc.). Apibendrinant visų suinteresuotų šalių gautus rezultatus, labiausiai vertinama tolerancija darbo ir mokymosi vietoje (78,1 proc.) bei kultūros vystymo plėtra (67,9 proc.), o mažiausiai prioritetinis pasirinkimas buvo atsižvelgimas į vartotojų poreikius (27,4 proc.) (žr. 21 pav.).

22 pav. **VŠĮ Kolpingo kolegijos labiausiai vertinamos SA raiškos sritys**
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Skritulinėje diagramoje bendri rezultatai leidžia teigti, kad labiausiai vertinamos trys VŠĮ Kolpingo kolegijos socialiai atsakingos veiklos pasireiškia per toleranciją darbo ir mokymosi vietoje (20,07 proc.), kultūros vystymą (17,46 proc.) ir paramą bendruomenei ir visuomenei (15,29 proc.), tuo pačiu prasčiausiai vertinamos trys veiklos sritys yra atsižvelgimas į vartotojų poreikius (7,05 proc.), teisės aktų laikymąsi (8,24 proc.) ir vartotojų lūkesčius atitinkančios prekes ar paslaugas (9,87 proc.) (žr. 22 pav.)

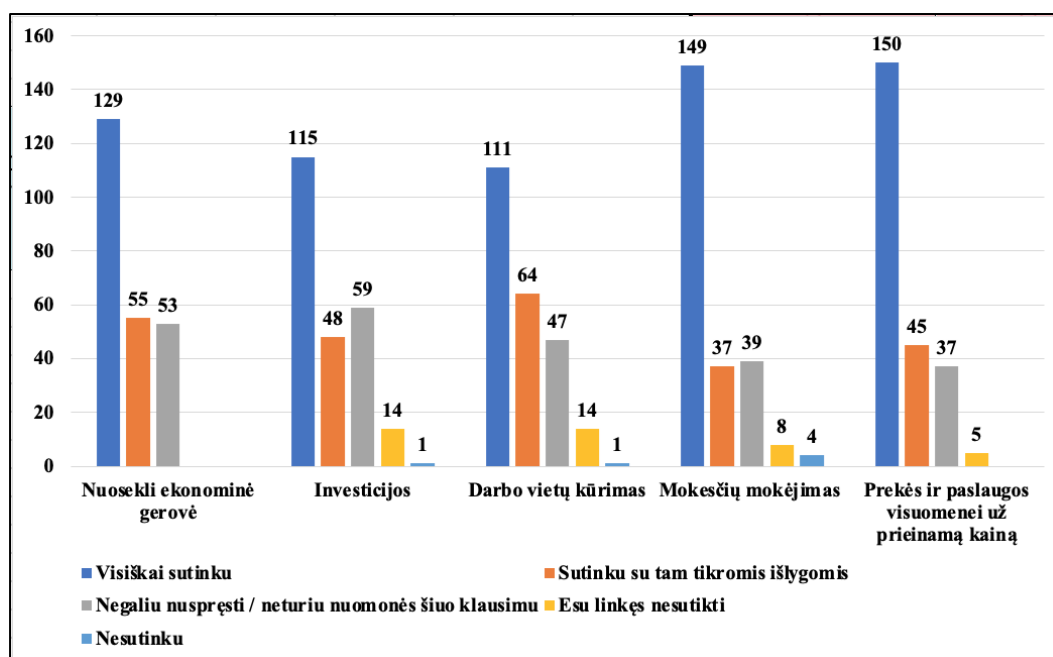

23 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos teisinės atsakomybės įgyvendinimas
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Tęsiant kolegijos tyrimą, toliau penkių klausimų atsakymuose prie kiekvieno išdėstyto teiginio buvo pateiktos rangų skalės. Šiuo atveju ranginės eilės kintamieji buvo pasirinkti nuo nesutinku, esu linkęs nesutikti, negaliu nuspręsti/neturiu nuomonės šiuo klausimu, sutinku su tam tikromis išlygomis ir iki visiškai sutinku. Taikant šią skalę, galima teigti, kad vieno objekto požymio reikšmė didesnė, lygi arba mažesnė už kito objekto reikšmę.

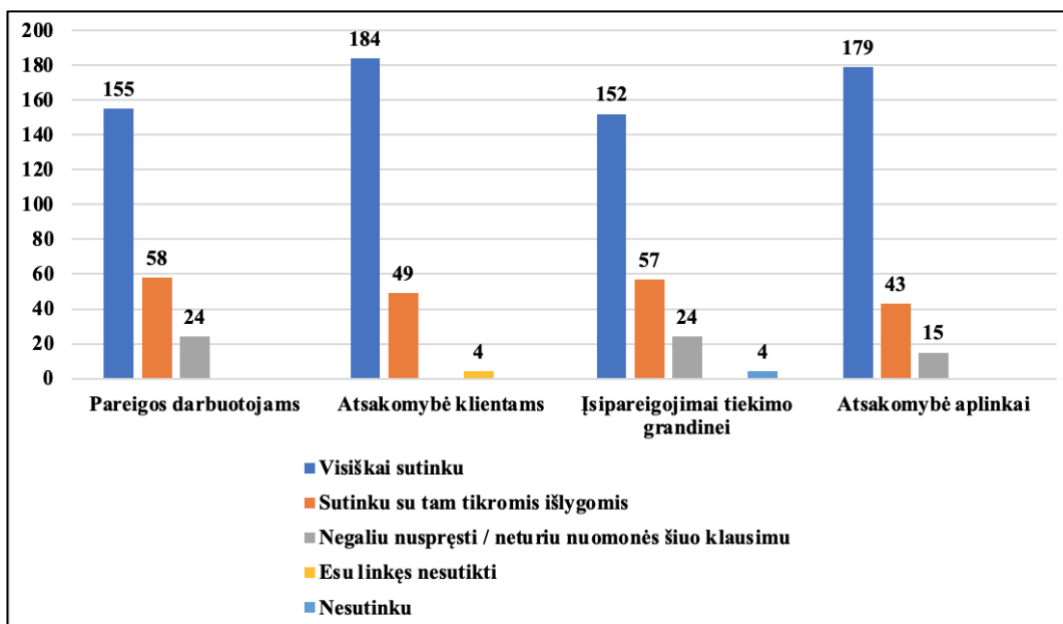
Kaip matome pateiktoje diagramoje, pagal stulpelius, į klausimą „kaip suvokiate/vertinate VšĮ Kolpingo kolegijos teisinės atsakomybės vykdymą?“ visur dominuoja atsakymas „visiškai sutinku“ su pateiktais teiginiais. Kaip pagrindinius, daugiausiai balsų surinkusius teiginius, galima išskirti tai, kad VšĮ Kolpingo kolegija laikosi sudarytų sutarčių (75,9 proc.), užtikrina darbuotojų sveikatą ir saugą (73,4 proc.) bei užtikrina duomenų apsaugą (68,7 proc.) visiškai sutinkančių. Verta paminėti, kad prie šių teiginių linkusių nesutikti beveik nėra. Priešingai, daugiausiai atsakymų „nesutinku“ ar „esu linkęs nesutikti“ surinko šie teiginiai apie kolegijos teisinės atsakomybės vykdymo įgyvendinimą: bendrai nesutiko, kad kolegija vykdo mokestinę prievolę 27 respondentai (11,4 proc.), 20 respondentų mano, kad kolegija nesilaiko kainodaros taisyklių (8,4 proc.) ir mažuma, vos 11 apklaustųjų mano, kad kolegija nepakankamai užtikrina organizacijos gaminių saugumą juos vartojantiems asmenims (4,6 proc.). Daugiausiai susilaikiusių ar neturinčių nuomonės šiuo teiginiu buvo prie teisinių reikalavimų vykdymo parduodant prekes ar paslaugas ir mokestinės prievolės vykdymo (po 21,9 proc.). Bendrai su VšĮ Kolpingo kolegijos

teisinės atsakomybės įgyvendinimu visiškai ar dalinai sutinkančių vidurkis yra 80,3 proc., priešingai, nesutinkančių ar linkusių nesutikti vidurkis yra 4,1 proc., neturinčių nuomonės – 15,6 proc. (žr. 23 pav.).

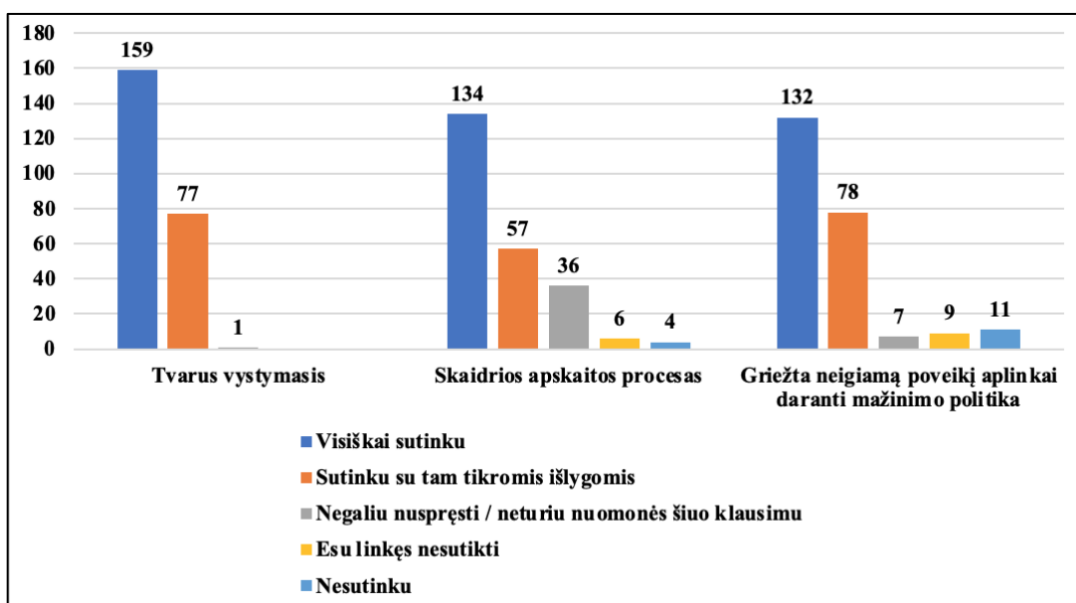
24 pav. VŠĮ Kolpingo kolegijos ekonominės atsakomybės įgyvendinimas sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Į klausimą „kaip suvokiate/vertinate VŠĮ Kolpingo kolegijos ekonominės atsakomybės vykdymą?“ prekės ir paslaugos visuomenei už prieinamą kainą (63,3 proc.) bei mokesčių mokėjimas (62,9 proc.) sulaukė daugiausiai pritarimo ir visiško respondentų sutikimo. Respondentai, labiausiai nesutinka su teiginiais apie investicijas ir darbo vietų kūrimą (po 6,3 proc.). Taip pat, daugiausiai neturinčių nuomonės buvo apie investicijas (22,4 proc.). Su nuoseklia ekonomine gerove bendrai sutinkančių ar sutinkančių su tam tikromis išlygomis buvo 184 respondentai, kurie sudaro 77,6 proc. Su šiuo teiginiu nesutinkančių išvis nebuvo. Bendrai su VŠĮ Kolpingo kolegijos ekonominės atsakomybės įgyvendinimu visiškai ar dalinai sutinkančių vidurkis yra tik 76,2 proc., priešingai, nesutinkančių ar linkusių nesutikti vidurkis yra 4,9 proc., neturinčių nuomonės šiuo klausimu daug – 18,9 proc. (žr. 24 pav.).

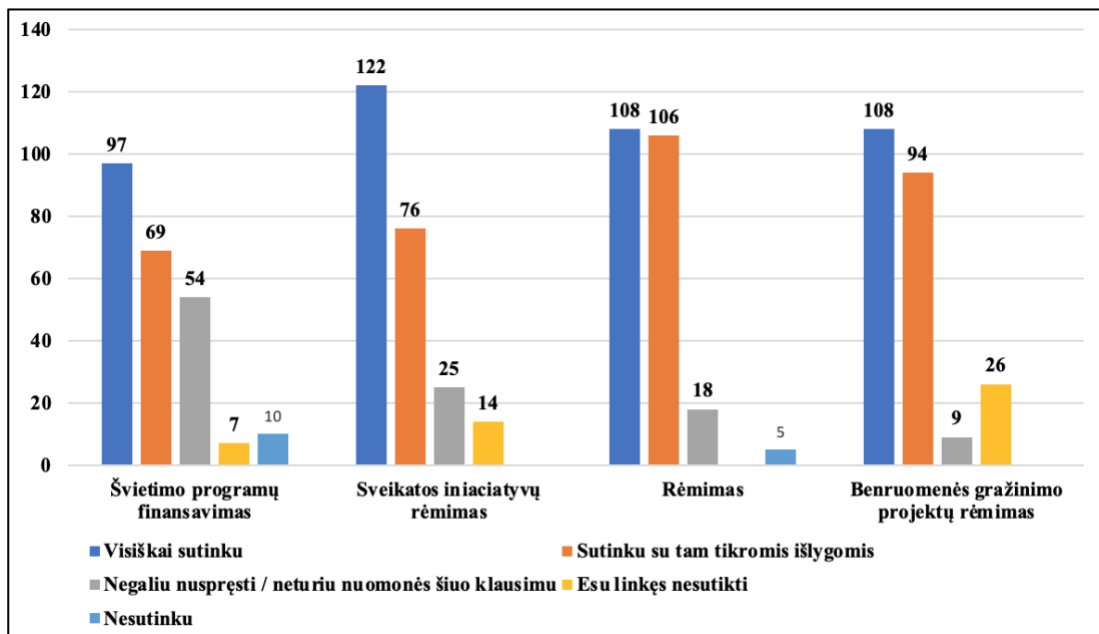
25 pav. VŠĮ Kolpingo kolegijos etinės atsakomybės įgyvendinimas
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Respondentai labiausiai sutinka su VŠĮ Kolpingo kolegijos vykdomos etinės atsakomybės įgyvendinimo atsakomybės klientams (77,3 proc.) ir aplinkai (75,5 proc.) teiginiais. Daugiausiai susilaikiusių šiuo klausimu yra prie pareigų darbuotojams ir įsipareigojimų tiekimo grandinei teiginių (po 10,1 proc.). Nesutinkančių yra vos po 4 prie atsakomybės klientams ir įsipareigojimų tiekimo grandinei, kas sudaro po 1,7 proc. Bendrai su VŠĮ Kolpingo kolegijos etinės atsakomybės įgyvendinimu visiškai ar dalinai sutinkančių vidurkis yra net 92,5 proc., priešingai, nesutinkančių ar linkusių nesutikti vidurkis vos 1,7 proc., neturinčių nuomonės – 5,7 proc. (žr. 25 pav.).

26 pav. VŠĮ Kolpingo kolegijos aplinkosauginės atsakomybės įgyvendinimas
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

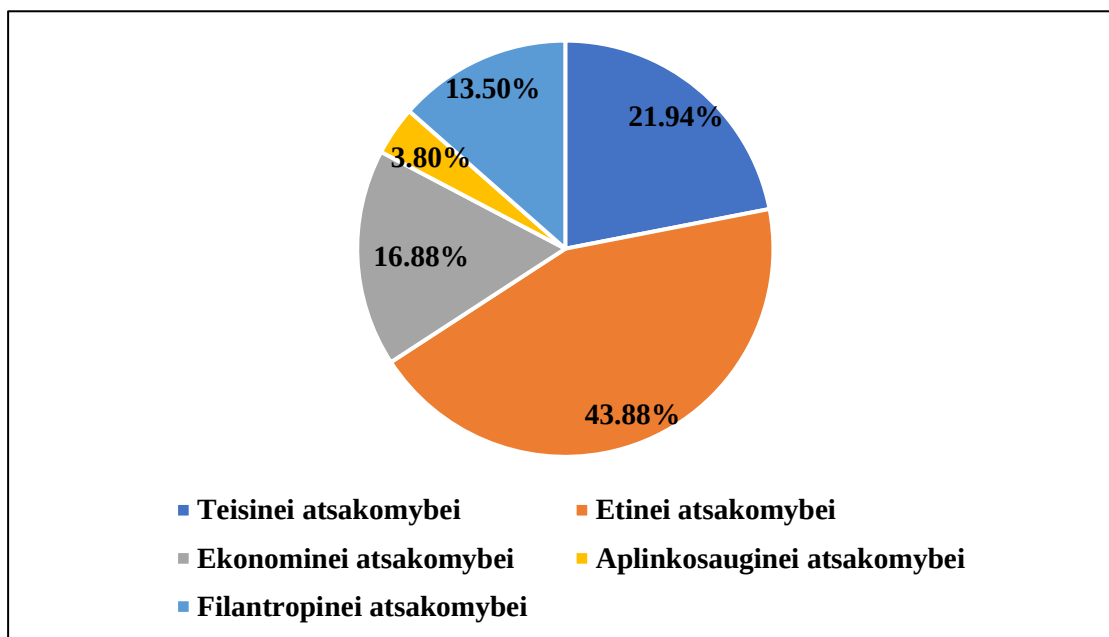
Analizuojant duomenis iš diagramos apie VšĮ Kolpingo kolegijos aplinkosauginės atsakomybės įgyvendinimą, tvarus vystymasis sulaukė daugiausiai pritarimo, bendrai sutiko su šiuo teiginiu beveik visi respondentai (99,6 proc.), išskyrus vieną susilaikiusį. Apie skaidrios apskaitos procesą nuomonės neturėjo 36 respondentai (15,2 proc.), sutiko 191 (80,6 proc.), tačiau 10 respondentų išreiškė pasipriešinimą šiam teiginiui (4,2 proc.). Su neigiamą poveikį aplinkai darančia mažinimo politika sutiko dauguma respondentų (88,6 proc.), tačiau taip pat buvo ir 20 apklaustųjų (8,4 proc.), kurie nesutiko su šiuo teiginiu ir mano, kad kolegija turėtų griežčiau į tai atsižvelgti. Bendrai su VšĮ Kolpingo kolegijos aplinkosauginės atsakomybės įgyvendinimu visiškai ar dalinai sutinkančių vidurkis yra 89,6 proc., priešingai, nesutinkančių ar linkusių nesutikti vidurkis yra 6,3 proc., neturinčių nuomonės – 4,1 proc. (žr. 26 pav.)

27 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos filantropinės atsakomybės įgyvendinimas
sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Išanalizavus pateiktą diagramą apie VšĮ Kolpingo kolegijos filantropinės atsakomybės vykdymą, iš pateiktų duomenų matoma, kad daugumą respondentų visiškai sutinka arba sutinka su tam tikromis išlygomis beveik visuose teiginiuose. Ypatingai daug respondentų sutinka su bendruomenės gražinimo projektų rėmimu (85,2 proc.) ir apskritai rėmimu (90,3 proc.). Nedideliu skirtumu atsilieka ir kolegijos sveikatos iniciatyvų rėmimas (83,5 proc.). Daugiausiai respondentų neišreiškė nuomonės švietimo programų finansavimo teiginiu (22,8 proc.), nemažai linkusių nesutikti su bendruomenės gražinimo projektų (14,8 proc.) ir švietimo programų finansavimu (7,1 proc.). Bendrai su VšĮ Kolpingo kolegijos filantropinės atsakomybės įgyvendinimu visiškai ar

dalinau sutinkančių vidurkis yra 82,2 proc., priešingai, nesutinkančių ar linkusių nesutikti vidurkis yra 6,6 proc., neturinčių nuomonės – 11,2 proc. (žr. 27 pav.)

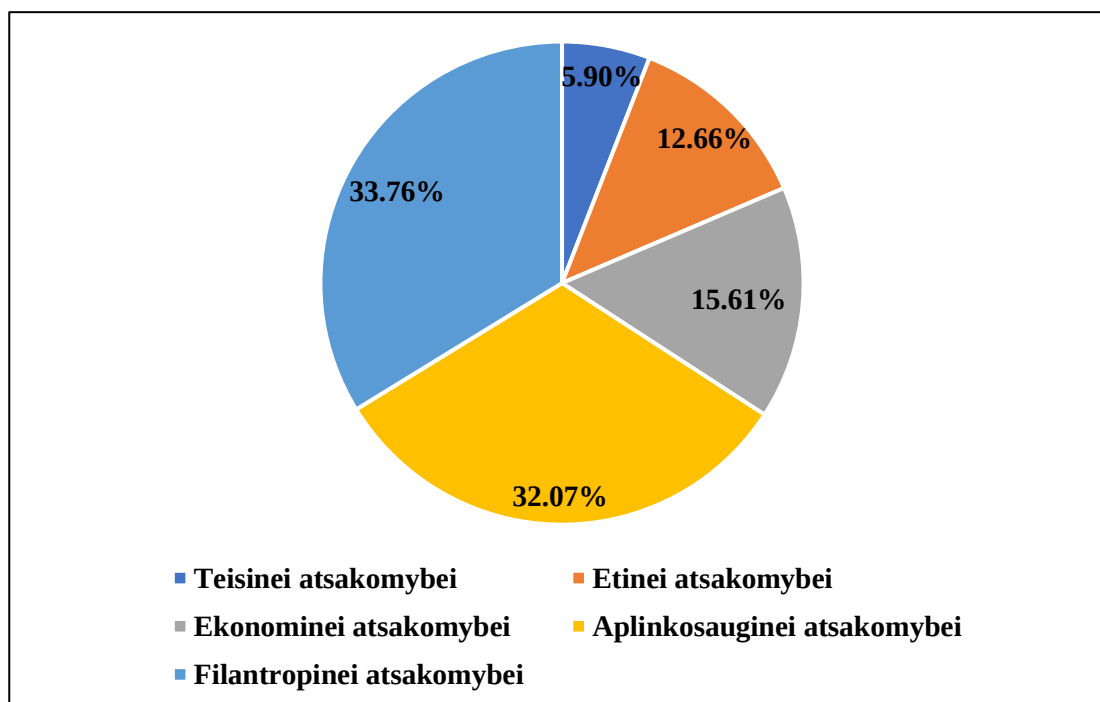

28 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos sėkmingiausiai įgyvendinama socialinės atsakomybės sritis

sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Iš skritulinės diagramos galima matyti, kad geriausiai, respondentų nuomone, VšĮ Kolpingo kolegijai sekasi įgyvendinti etinę atsakomybę (43,9 proc.) ir jai skiria daugiausiai dėmesio, toliau seka sėkmingas teisinės atsakomybės įgyvendinimas (21,9 proc.) (žr. 28 pav.)

Tuo tarpu mažiausiai dėmesio, respondentų nuomone, kolegija skiria filantropinei atsakomybei (33,8 proc.) ir aplinkosauginei (32 proc.) (žr. 29 pav.).

29 pav. VšĮ Kolpingo kolegijos prasčiausiai įgyvendinama socialinės atsakomybės sritis

sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Socialiai atsakingos organizacijos konceptas nurodo aiškiai ir atsakomybės sričių įtvirtinimą organizacijos politikoje. Jos vertybės atsispindi organizacijos misijoje - rengti aukštąjį koleginių išsilavinimą turinčius specialistus, savo veiklą grindžiančius krikščioniška morale; laiduoti modernų ir Europos aukštojo mokslo erdvės reikalavimus atitinkantį studijų procesą aktyviai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais; ugdyti bendruosius studentų gebėjimus ir pilietines vertybines nuostatas, būtinas Kolegijos absolventų darbui ir tęstinėms studijoms; šviesti ir taurinti visuomenę, ugdant jos dvasingumą, humanitarinę, profesinę ir informacinę kultūrą, solidarumą ir subsidiarumą, puoselėjant katalikiškas vertybes, visuotinio gėrio suvokimą, pasinaudojant Tarptautinės Kolpingo draugijos sielovada, kompetencija, ir ryšiais. Kaip parodė tyrimas, organizacijos atsakomybės pasireiškia kasdienėje veikloje ir valdyme, organizacijos filosofijoje ir institucinėse vertybėse.

Apibendrinant VšĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės tyrimo rezultatus galime teigti, kad socialinė atsakomybė labiausiai atsispindi tolerancijoje ir puoselėjamoje Kolegijos kultūroje. Kolegija taip pat aktyviai remia bendruomenę ir visuomenę ir dalyvauja labdarinėse veiklose. Teisinės atsakomybės srityje respondentų nuomone atskleista, kad VšĮ Kolpingo kolegija laikosi sudarytų sutarčių, užtikrina darbuotojų sveikatą ir saugą bei užtikrina duomenų apsaugą. Ekonominės atsakomybės srityje svarbiausi aspektai yra prekės ir paslaugos visuomenei už prieinamą kainą bei mokesčių mokėjimas. Tuo tarpu etinės atsakomybės srityje svarbiausia yra atsakomybė klientams ir aplinkai. Analizuojant duomenis apie aplinkosauginės atsakomybės įgyvendinimą, tvarus vystymasis sulaukė daugiausiai pritarimo. Filantropinės atsakomybės vykdymas pasireiškia per bendruomenės gražinimo projektų ir Kolegijos sveikatos iniciatyvų rėmimą. Respondentų nuomone, VšĮ Kolpingo kolegijai geriausiai sekasi įgyvendinti etinę atsakomybę ir jai skiria daugiausiai dėmesio, toliau seka sėkmingas teisinės atsakomybės įgyvendinimas.

IŠVADOS

1. Literatūros analizė apie socialinės atsakomybės koncepciją viešajame sektoriuje leidžia teigti, kad socialinės atsakomybės susideda iš penkių pagrindinių kategorijų, kurių veiksmams ar bent dalis veiksmų derinami tarpusavyje: ekonominė atsakomybė, teisinė atsakomybė, etinė atsakomybė, aplinkosauginė atsakomybė ir filantropinė atsakomybė. Viešajame sektoriuje naujoji viešoji vadyba pabrėžia tokius socialinės atsakomybės kriterijus, kaip efektyvumą, veiksmingumą, kompetenciją. Socialinė atsakomybė gali būti ranguojama pagal lygmenis - nuo nulinės, kai organizacijoje nėra jokios socialinės atsakomybės tikslų, iki aukščiausio ketvirtą lygmens, kai organizacija pasitelkia naujausias inovacijas, bendradarbiauja su visais sektoriais, sprendžia socialines problemas, suderina darnaus vystymosi tikslus su nuolatiniais procesais ir atsinaujinimu, bei orientuojasi į kiekvieną darbuotoją.

2. Apibrėžiant socialinės atsakomybės įvertinimo kriterijus galima teigti, kad socialinė atsakomybė prasideda nuo kiekvieno asmeninės atsakomybės ir įsipareigojimų. Pilietinio ugdymo savanoriška veikla atsiskleidžia per socialinės atsakomybės visuomenėje skatinimą, aktyvų dalyvavimą sprendžiant visuomenines problemas. Ugdant asmeninę socialinę atsakomybę svarbu atkreipti dėmesį į savanoriškos veiklos patrauklumą organizacijose, jaunimo motyvacijos savanoriškai veikti stiprinimą ir sąlygų socialiniam dalyvavimui, derinant akademinę ir visuomeninę veiklą, sudarymą universitete.

3. Siekiant tikslo sukurti socialinės atsakomybės vertinimo sistemą, sudarytas aktualių kriterijų sąrankas, susidenantis iš asmeninės atsakomybės bei organizacijos socialinės atsakomybės penkių sričių: teisinės, ekonominės, etinės, aplinkosauginės ir filantropinės. Sumodeliuota SA kompleksinio vertinimo sistema bei toliau, atliekant empirinį darbo tyrimą, ji bus pritaikyta vertinant pasirinktą organizaciją.

4. Apibendrinant VšĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės tyrimo rezultatus galime teigti, kad socialinė atsakomybė labiausiai atsispindi tolerancijoje ir puoselėjamoje Kolegijos kultūroje. Kolegija taip pat aktyviai remia bendruomenę ir visuomenę ir dalyvauja labdaringose veiklose. Teisinės atsakomybės srityje VšĮ Kolpingo kolegija laikosi sudarytų sutarčių, užtikrina darbuotojų sveikatą ir saugą bei užtikrina duomenų apsaugą. Ekonominės atsakomybės srityje svarbiausi aspektai yra prekės ir paslaugos visuomenei už prieinamą kainą bei mokesčių mokėjimas. Tuo tarpu etinės atsakomybės srityje svarbiausia yra atsakomybė klientams ir aplinkai. Analizuojant duomenis apie aplinkosauginės atsakomybės įgyvendinimą, tvarus vystymasis sulaukė daugiausiai pritarimo. Filantropinės atsakomybės vykdymas pasireiškia per bendruomenės gražinimo projektų ir Kolegijos sveikatos iniciatyvų rėmimą.

Vertinant empirinio tyrimo rezultatus, VšĮ Kolpingo kolegijai geriausiai sekasi įgyvendinti etinę atsakomybę ir jai skiria daugiausiai dėmesio, toliau seka sėkmingas teisinės atsakomybės

įgyvendinimas. Ranguojant socialinę atsakomybę pagal lygmenis - nuo nulinės, kai organizacijoje nėra jokios socialinės atsakomybės tikslų, iki aukščiausio ketvirto lygmens, galime teigti, kad VŠĮ socialinė atsakomybė yra aukščiausiam lygmenyje, t.y. organizacija pasitelkia naujausias inovacijas, bendradarbiauja su visais sektoriais, sprendžia socialines problemas, suderina darnaus vystymosi tikslus su nuolatiniais procesais ir atsinaujinimu, bei orientuojasi į kiekvieną darbuotoją.

REKOMENDACIJOS

1. Remiantis empirinio tyrimo rezultatais galime teigti, kad VŠĮ socialinė atsakomybė yra aukščiausiam lygmenyje, tačiau ji gali vystyti ir gerinti socialinę atsakomybę, skatinant savo darbuotojus, studentus ir socialinius partnerius rinktis vietinių ar kitų socialiai atsakingų įmonių ir gamintojų prekes ir paslaugas.

2. Empirinis tyrimas atskleidė, kad respondentus labiausia motyvuoja būti socialiai atsakingais rūpinimasis savimi, savo sveikata ir gėrove, todėl norint ugdyti savo darbuotojų, studentų ir socialinių partnerių socialinę atsakomybę, rekomenduojama Kolegijai įvairiais būdais labiau prisidėti prie jų sveikatos ir gėrovės gerinimo, pvz., skatinti darbuotojus puoselėti sveiką gyvenimo būdą, organizuoti bendras sveikatos gerinimo išvykas ir veiklas, pasinaudoti sveikatinimo atostogomis.

BIBLIOGRAFINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Acquier, Aurelien; Gond, Jean-Pascal. "Aux sources de la responsabilité sociale de l'entreprise: à la (re) découverte d'un ouvrage fondateur". *Social Responsibilities of the Businessman d'Howard Bowen* 10 (2) (2007): 5-35. <https://www.researchgate.net/profile/Jean-Pascal-Gond/publication/4797228>.
2. Amsami, Maigana; Ibrahim, Siddiq Balal; Hamid, A. Abd Elsalam. „Influence of Philanthropic Corporate Social Responsibility on Customers' Loyalty: Mediation Role of Customers' Gratitude“. *African Journal of Business & Economic Research* 15(3) (2020): 255-279. <https://archive.aessweb.com/index.php/5004/article/view/4305>
3. Bagdonaitė-Stelmokienė, Ramunė ir kt. *Iššūkiai ir socialinė atsakomybė versle*. Kaunas: Kolpingo kolegija, 2021.
4. Brin, Pavlo; Nehme, Mohamad; Polančič, Gregor. "Corporate social responsibility as an instrument of increasing country competitiveness". *Torun International Studies* 1 (13) (2020): 131-150. <https://doi.org/10.12775/TIS.2020.010>.
5. Campbell, Jonh L. "Why would corporations behave in socially responsible way? An institutional theory of corporate social responsibility". *Academy of Management Review* 32 (2007): 946-967. https://scholar.google.lt/citations?view_op=view_citation&hl=lt&user=wLDbcyAAAAAJ&citation_for_view=wLDbcyAAAAAJ:KqW5X_olkfQC
6. Carrol, B. Archie. „Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct“. *Business & society* 38 (3) (1999): 268-295. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/000765039903800303>
7. Carroll, Archie B. "Carroll's pyramid of CSR: taking another look", *Int J Corporate Soc Responsibility* 1, 3 (2016). <https://doi.org/10.1186/s40991-016-0004-6>
8. Čiegis, R., Gavėnauskas, A., Petkevičiūtė, N., Štreimikienė, D. (2008). Ethical values and sustainable development: Lithuanian experience in the context of globalisation // Technological and economic development of economy. *Baltic Journal on Sustainability*, 14 (1), 29-37. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3846/2029-0187.2008.14.29-37>
9. Darbo ir socialinių tyrimų institutas; socialinės apsaugos ir darbo ministerija; Lietuvos Respublikos trišalė taryba. *Įmonių socialinė atsakomybė*. Vilnius: Trišalės tarybos sekretoriatas, 2006.
10. Ekonominės konsultacijos ir tyrimai. "Pavyzdinis organizacijų socialinės atsakomybės diegimo planas valstybės institucijose", 2012.
11. Francis, Biondi. *Boys, girls and achievement. Addressing the classroom issues*. London & New York: Routledge/Falmer, 2000.

12. Gaete Quezada, Ricardo. „Relación de las universidades con sus stakeholders en Internet: un modelo de análisis“, *Ciencia, Docencia y Tecnologia*, Mayo, 42 (2011).
13. Gaete Quezada, Ricardo. „La responsabilidad social universitaria como desafío para la gestión estratégica de la Educación Superior: el caso de España“. *Revista de Educación*, Mayo-agosto 355 (2011): 109-133.
https://scholar.google.lt/citations?view_op=view_citation&hl=lt&user=4BjXq7UAAAAJ&citation_for_view=4BjXq7UAAAAJ:ULOm3_A8WrAC
14. Gaižauskaitė, Inga, ir Svajonė, Mikėnė. Socialinių tyrimų metodai: apklausa. Vilnius : Mykolo Romerio universitetas, 2014.
15. Gruževskis, Boguslavas; Vasiljevienė, Nijolė; Moskvina, Julija; Kleinaitė, Indrė. „*Įmonių socialinė atsakomybė*“, Publication Data: Vilnius, 2006.
16. Holjevac, I. A., Maskarin, H. (2007). Ethics as a Dimension of Quality and Social Responsibility – Case of Tourism and Business Education in Croatia. *Seventh International Conference on “Enterprise in Transition”, session I-2. Ethics and social responsibility in specific industrial contexts. Split - Bol, May 24-26*, p. 1-9.
17. Jones, M. Thomas. „Corporate Social Responsibility Revisited, Redefined“. *California Management Review* 22 (3) (1980): 59-67. <https://doi.org/10.2307/41164877>
18. Juščius, Vytautas. „Verslo socialinės atsakomybės teorijų raida.“ *Ekonomika*, 78 (2007): 48-64.
19. Katkonienė, Agata. *Socialinė atsakomybė*. Lietuvių visuotinė enciklopedija.
20. Kotler, Philip; Lee, Nancy. *Corporate social responsibility: Doing the most good for your company and your cause*. John Wiley & Sons, 2008.
21. Laurinavičius, Alfonsas; Reklaitis, Jonas. *Darnaus verslo socialinė atsakomybė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.
22. Lee, Min-Dong Paul. „A Review of the Theories of Corporate Social Responsibility: Its Evolutionary Path and the Road Ahead“. *International Journal of Management Reviews* 10(1) (2008): 53-73.
https://scholar.google.lt/citations?view_op=view_citation&hl=lt&user=dDpN_ikAAAAJ&citation_for_view=dDpN_ikAAAAJ:u5HHmVD_uO8C
23. Luhmann, Henrike; Theuvsen, Ludwig. „Corporate Social Responsibility in Agribusiness: Literature Review and Future Research Directions“. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics* 29 (2016): 673–696. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10806-016-9620-0>

24. Marčinskas, A. ir Seiliūtė, J. (2008). Socialinė atsakomybė viešajame sektoriuje ir versle: lyginamoji analizė. *Viešasis administravimas*, (1), 70-79. Prieiga per internetą: <https://www.lituanistika.lt/content/14896>.
25. Milić, Tanja. „The Rise of Corporate Environmental Responsibility in Serbian Economy: The Case of Agri-Food Industry“. *Economics of Agriculture / Ekonomika Poljoprivrede*, 68(4) (2021):), 945–959. <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.5937/ekoPolj2104945M>
26. Mintzberg, Henry. „Please Welcome CSR 2.0. In: Wunder, T. (eds) *Rethinking Strategic Management. CSR, Sustainability, Ethics & Governance*“. Springer: Cham, 2019.
27. Park, Stephen Kim. “Social Responsibility Regulation and Its Challenges to Corporate Compliance“. *Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law* 14(1) (2020): 39-52. <http://www.brooklaw.edu>
28. Paškauskaitė, Monika. „Asmens ir organizacijos vertybinio suderinamumo bei suvokiamos organizacijos socialinės atsakomybės poveikis darbuotojų įsipareigojimui“. *VU EVAF studentų mokslinės draugijos konferencijos straipsnių rinkinys* (2018): 49-59. <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:29798424/datastreams/MAIN/content>
29. Peleckis, Kęstutis. “Aukštosios mokyklos potencialas kaip socialinė ekonominė kategorija: samprata, esmė ir funkcijos”. *Verslas: teorija ir praktika* 10(1) (2009): 47-54. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367168916745/J.04~2009~1367168916745.pdf>
30. Petkevičiūtė, Nijolė; Balčiūnaitienė, Asta. „Darnumo vystymas organizacijose: problemos ir iššūkiai“, 2018.
31. Pompper, Donnalyn. *Corporate Social Responsibility, Sustainability, and Ethical Public Relations : Strengthening Synergies with Human Resources*. Emerald Publishing Limited, 2018.
32. Reátegui, Ruben Mendez; Ochoa, Edison Tabra. „Some Preliminary Considerations for the Legal-Economic Analysis of Corporate Social Responsibility“. *Ius Humani* 10(2) (2021): 49-66. <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.31207/ih.v10i2.282>
33. Ruževičius, Juozas. “Studijų kokybės vadybos sistemų tyrimas”. *Ekonomika* 80 (2007): 51-69. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=fuBBrnsAAA&AJ&citation_for_view=fuBBrnsAAAAJ:9yKSN-GCB0IC
34. Rybnikova, Irma.; Toleikienė, Rita. *Socialinė organizacijų atsakomybė: vadovų įtakos reikšmė viešojo sektoriaus kontekste//socialinė atsakomybė versle ir viešajame sektoriuje*. Mokslo studija. ŠU, 2015.
35. Šimanskienė, L. ir Kutkaitis, A. (2009). Logistikos įmonių darni plėtra panaudojant logistikos lygio indeksą (LPI). *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*,

- 19 (4), 3-9. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367169688114/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
36. Sims, R. Ronald. Human Resources Management and Ethics: Responsibilities, Actions, Issues, and Experiences. Information Age Publishing, 2021.
37. Solihin, I.; Sujana, Fadhlana Ridhwana.; Apriyani, Gina; Faritsal, Adam; Butar, D. J.; Hidayat, Riski Taufik. „Behavioral Analysis of SME's Business Plan Preparation Before and After Running a Business: The Case Of Indonesia“ *central asia and the caucasus* 23(1) (2022): 1293-1300. <https://doi.org/10.37178/ca-c.23.1.130>.
38. Stanescu, Lucian-Sorin. „*The deed of the intelligent non-human entity-crossroads in the general theory of legal responsibility*“, 2021.
39. Tauginienė, Loreta. *Socialinė atsakomybė universiteto mokslinės veiklos valdyme*: disertacija. Vilnius: Mykolas Romeris universitetas, 2018.
40. Thomassen, Jean-Pierre; Leliveld, Marijke C; Ahaus, Kees; Van de Walle, Steven. „Prosocial Compensation Following a Service Failure: Fulfilling an Organization's Ethical and Philanthropic Responsibilities“. *Journal of Business Ethics* 162(1) (2020): 123–147. . <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1007/s10551-018-3992-1>
41. Vallaeys, Francois; de la Cruz, Cristina; Sasia, Pedro M. *Responsabilidad Social Universitaria. Manual pri-meros pasos*. Mexico D. F.: McGraw Hill, 2009.
42. Vallaeys, Francois; De la Cruz, Cristina; Sasia, Pedro Manuel. „*Responsabilidad Social Universitaria. Manual pri-meros pasos*“. Mexico D. F.: McGraw Hill, 2009.
43. Vasiljevas, Aleksandras; Genevičiūtė, Nijolė. „Socialinės atsakomybės plėtros tendencijos šiuolaikinių įmonių praktikoje“. *Transformacijos Rytų ir Centrinėje Europoje*, 2004.
44. Vasiljevienė, Nijolė. *Organizacijų etika: institucinės etikos vadybos sistemos*. Vilnius: Ciklonas, 2006.
45. VšĮ Kolpingo kolegija. „*Aplinkos apsaugos politika*“. <http://www.kolpingokolegija.lt/wp-content/uploads/2019/11/Aplinkos-apsaugos-politika.pdf>
46. VšĮ Kolpingo kolegija. „*Strateginis veiklos planas 2021-2023 metams*“. <https://www.kolpingokolegija.lt/wp-content/uploads/2021/11/2-PRIEDAS-Kolpingo-kolegijos-strateginis-planas.pdf>
47. VšĮ Kolpingo kolegija. „*Akademinės etikos kodeksas*“. <http://www.kolpingokolegija.lt/wp-content/uploads/2019/09/Akademines-etikos-kodeksas-KoK-2019.pdf>
48. VšĮ Kolpingo kolegija. „*Istorija – apie mus*“. <https://www.kolpingokolegija.lt/apie-mus/>
49. Ward, Halina. *Public sector roles in strengthening corporate social responsibility: taking stock*. Washington, DC: World Bank, 2004.

50. Wu, Yijun. „Reform and Analysis of the Division of Legal Responsibility between Enterprises and Third-Party Governance under Environmental Pollution“. *Journal of Environmental & Public Health* (2022): 1-11. <https://doi.org/10.1155/2022/5168699>
51. Xie, Weiguang; Yu, Shanbo. „Static and Dynamic Demonstration of the Ecological Level of Ethnic Cultural Industries Based on the Internet of Things and Environmental Responsibility“. *Journal of Environmental & Public Health* (2022): 1-15. <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1155/2022/5953522>
52. Younis A. Battal Saleh. “Evaluating the Quality of Corporations' Commitment to their Economic Responsibilities: A Theoretical Study to Enrich the Thought of CSR”. *International Journal of Economics and Business Administration*, Vol. X Issue 1 (2022): 214-238. <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.35808/ijeba/759>

SANTRAUKA

Meištaite Agota. 2022. Socialinės atsakomybės vertinimas viešajame sektoriuje: VšĮ Kolpingo kolegijos atveju (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

Baigiamajame darbe nagrinėjama socialinės atsakomybės vertinimo problema viešajame sektoriuje. Nors socialinės atsakomybės sąvoka nėra nauja, šiandien ji aktualizuojama kitaip. Organizacijos, įmonės, viešosios įstaigos suprasdamos socialinės atsakomybės svarbą ir poreikį, integruoja jos aspektus į savo kasdienę veiklą, tačiau problemos kyla, kai siekiama įvertinti socialinę atsakomybę praktiškai. Šiuo metu taikomi įmonių socialinės atsakomybės vertinimo būdai yra gana riboti – jie apima tik tam tikrą įmonių socialinės atsakomybės sritį (pvz., aplinkosauginę) arba pavienius kriterijus. Todėl svarbu nustatyti viešojo sektoriaus įmonių socialinės atsakomybės vertinimo pagrindą sudarančius kriterijus, kurie būtų aktualūs visoms suinteresuotosioms šalims. Dažnai sudėtinga tiksliai atskirti socialinę atsakomybę ir tvarumą, nes socialinė atsakomybė gali būti laikoma koncepcija, kurioje siekiama holistiškai derinti ekonominius, socialinius, tvarumo tikslus.

Todėl formuluojama **darbo mokslinė problema** – kaip reikėtų vertinti viešojo sektoriaus įmonių socialinę atsakomybę.

Darbo objektas - socialinės atsakomybės vertinimas viešajame sektoriuje.

Darbo tikslas - įvertinti socialinės atsakomybės aspektus viešajame sektoriuje VšĮ Kolpingo kolegijos atveju.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti socialinės atsakomybės koncepciją viešajame sektoriuje.
2. Apibrėžti socialinės atsakomybės įvertinimo kriterijus viešajame sektoriuje.
3. Parengti socialinės atsakomybės vertinimo modelį viešajame sektoriuje.
4. Įvertinti socialinės atsakomybės aspektus viešajame sektoriuje VšĮ Kolpingo kolegijos atveju, pritaikius socialinės atsakomybės vertinimo modelį.

Darbo metodai. Nagrinėjant teorinius socialinės atsakomybės viešajame sektoriuje aspektus naudoti teoriniai metodai: Lietuvos ir užsienio autorių mokslinės literatūros analizė, sintezės metodas, apibendrinimo metodas. Atliekant tyrimą naudoti empiriniai metodai: anketinė apklausa, statistinių duomenų analizė, atvejo analizė, aukštojo mokslo įstaigos socialinės atsakomybės modelis, turinio analizė, sisteminimas ir grupavimas, apibendrinimas.

Atlikus tyrimą VšĮ Kolpingo kolegijoje, nustatyta, kad socialinė atsakomybė labiausiai atsispindi tolerancijoje ir puoselėjamoje Kolegijos kultūroje. Kolegija taip pat aktyviai remia bendruomenę ir visuomenę ir dalyvauja labdaringose veiklose. Teisinės atsakomybės srityje respondentų nuomone atskleista, kad VšĮ Kolpingo kolegija laikosi sudarytų sutarčių, užtikrina darbuotojų sveikatą ir saugą bei užtikrina duomenų apsaugą. Ekonominės atsakomybės srityje svarbiausi aspektai yra prekės ir paslaugos visuomenei už prieinamą kainą bei mokesčių mokėjimas. Tuo tarpu etinės atsakomybės srityje svarbiausia yra atsakomybė klientams ir aplinkai. Analizuojant duomenis apie aplinkosauginės atsakomybės įgyvendinimą, tvarus vystymasis sulaukė daugiausiai pritarimo. Filantropinės atsakomybės vykdymas pasireiškia per bendruomenės gražinimo projektų ir Kolegijos sveikatos iniciatyvų rėmimą. Respondentų nuomone, VšĮ Kolpingo kolegijai geriausiai sekasi įgyvendinti etinę atsakomybę ir jai skiria daugiausiai dėmesio, toliau seka sėkmingas teisinės atsakomybės įgyvendinimas.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro: turinys, įvadas, 4 skyriai, 15 poskyrių, 3 skyreliai, išvados, 9 lentelės, 29 paveikslai, 2 priedai, panaudoti 52 moksliniai šaltiniai. Magistro baigiamojo darbo apimtis 71 psl., be priedų.

Raktiniai žodžiai: socialinė atsakomybė, viešasis sektorius, vertinimas, viešoji įstaiga, aukštasis mokslas, suinteresuotos šalys.

SUMMARY

Meištaite Agota. 2022. Assessment of Social Responsibility in the Public Sector: the Case of Public Institution Kolping University of Applied Sciences (Master's thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University.

The thesis deals with the problem of social responsibility assessment in the public sector. Although the concept of social responsibility is not new, today it is actualized in a different way. Understanding the importance and need of social responsibility, organizations, companies, and public institutions integrate its aspects into their daily activities, but problems arise when trying to assess social responsibility in practice. Currently, the methods of social responsibility assessment are quite limited - they cover only a certain area of social responsibility (e.g. environmental). Therefore, it is important to determine the criteria that form the basis for assessment the social responsibility of public sector companies, which would be relevant specifically for all its shareholders. It is often difficult to make a precise distinction between social responsibility and sustainability, as social responsibility can be considered a concept that seeks to holistically combine economic, social, and sustainability goals.

Therefore, a scientific **work problem** is formulated - how the social responsibility of public sector institutions should be assessed.

The object of the work is the assessment of social responsibility in the public sector.

The aim of the work is to assess the aspects of social responsibility in the public sector through the case of Public Institution Kolping University of Applied Sciences.

The objectives:

1. To analyze the concept of social responsibility in the public sector.
2. To define the criteria for assessing social responsibility in the public sector.
3. To form a social responsibility assessment model in the public sector.
4. To assess the aspects of social responsibility in the public sector in the case of Public Institution Kolping University of Applied Sciences, applying the social responsibility assessment model.

Research methods. Theoretical methods used in examining the theoretical aspects of social responsibility in the public sector: analysis of scientific literature by Lithuanian and foreign authors, synthesis method, generalization method. Empirical methods were used in the research: questionnaire survey, statistical data analysis, case analysis, social responsibility model of higher education institution, content analysis, systematization and grouping, summarization.

As a result of the research conducted at the Kolping University of Applied Sciences, it was found that social responsibility is most reflected in the tolerance and fostered culture of the Kolping University of Applied Sciences. The Kolping University of Applied Sciences also actively supports the community and society and participates in charitable activities. In the field of legal responsibility, the opinion of the respondents revealed that the Kolping University of Applied Sciences adheres to the concluded contracts, ensures the health and safety of employees and ensures data protection. In the field of economic responsibility, the most important aspects are the provision of goods and services to the public at an affordable price and the payment of taxes. Meanwhile, in the area of ethical responsibility, responsibility to customers and the environment is the most important. When analyzing the data on the implementation of environmental responsibility, sustainable development received the most support. Fulfilling philanthropic responsibility is manifested through support of community beautification projects and health initiatives. In the opinion of the respondents, the Kolping University of Applied Sciences is the most successful in implementing ethical responsibility and pays the most attention to it, followed by the successful implementation of legal responsibility.

The master's thesis consists of: content, introduction, 4 chapters, 15 subchapter, 3 subsections, conclusions, 9 tables, 29 figures, 2 appendices, used 52 scientific sources. Volume of master's thesis is 71 pages, without appendices.

Keywords: social responsibility, public sector, evaluation, public institution, higher education, shareholders.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2022 - 12 - 05

Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),
viešojo valdymo ir verslo fakulteto, viešojo administravimo instituto, viešojo administravimo magistro
(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas (-ė) Agota Meištaitė,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas

„Socialinės atsakomybės vertinimas viešajame sektoriuje: VšĮ Kolpingo kolegijos atveju“;

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

Agota Meištaitė
(vardas, pavardė)

Gerbiamas (-a) Respondente,

Esu Agota Meištaitė, Mykolo Romerio universiteto, viešojo administravimo magistro studentė, kviečianti sudalyvauti atliekamame tyrime, kurio tikslas – ištirti VšĮ Kolpingo kolegijos personalo, studentų ir socialinių partnerių socialinės atsakomybės įgyvendinimą. Jūsų patirtis yra labai svarbi, todėl prašau pateikti teisingą ir atvirą informaciją. Anketa yra anoniminė, tyrimui reikalinga tik apibendrinanti tyrimo rezultatus informacija, taigi kiekvieno tyrimo dalyvavusio asmens atsakymai į pateiktus klausimus nebus nagrinėjami individualiai. Tad jei esi šios įstaigos darbuotojas/studentas/socialinis partneris, kviečiu ją užpildyti! Ačiū už Jūsų laiką!

1. Jūsų lytis:

- ☐ Vyras
- ☐ Moteris
- ☐ Nenoriu įvardinti

2. Jūsų amžius:

- ☐ 18 – 25 m.
- ☐ 26 – 40 m.
- ☐ 41 – 60 m.
- ☐ 61 ir daugiau

3. Jūsų išsilavinimas:

- ☐ Vidurinis
- ☐ Profesinė kvalifikacija
- ☐ Aukštasis koleginis (aukštesnysis)
- ☐ Aukštasis universitetinis išsilavinimas (bakalauro kvalifikacinis laipsnis)
- ☐ Aukštasis universitetinis išsilavinimas (magistro kvalifikacinis laipsnis)
- ☐ Daktaro laipsnis
- ☐ kita

4. Kokie tarpusavio santykiai sieja jus su VšĮ Kolpingo kolegija?

- ☐ Esu šios kolegijos studentas
- ☐ Esu šioje įstaigoje dirbantis asmuo (personalas, dėstotojas)
- ☐ Esu šios kolegijos socialinis partneris

5. Ar žinote, ką reiškia sąvoka – socialinė atsakomybė?

- o Taip, žinau
- o Ne, nesu girdėjęs apie tai
- o Esu girdėjęs apie šią sąvoką, bet nežinau jos reikšmės

6. Ar jūs esate socialiai atsakingas vartotojas?

- o Taip, esu socialiai atsakingas vartotojas
- o Stengiuosi tokiu būti, bet ne visada pavyksta
- o Ne, nesu socialiai atsakingas vartotojas
- o Nežinau, ar esu socialiai atsakingas vartotojas

7. Kokiomis veiklomis pasireiškia jūsų, kaip vartotojo, socialinė atsakomybė?

- Dalyvaujant savanoriškoje veikloje
- Rūšiuojant atliekas
- Perkant ekologiškus arba iš perdirbtų medžiagų pagamintus produktus
- Siekiant gerinti kokybę, suteikiu įmonėms grįžtamąjį ryšį
- Perkant produktą atsižvelgiu į jo sudėtį
- Renkuosi socialiai atsakingų įmonių produktus/paslaugas
- Taupant vandenį ir elektrą
- Aukojant labdarai
- Perkant prekes iš "antrų rankų" (ang. second hand)
- Renkuosi vietos gamintojų prekes
- Dalyvaujant aplinkosauginiuose renginiuose (pvz. akcija "Darom")
- Panaudotus elementus išmetant specialiose surinkimo dėžutėse
- kita

8. Kas jus motyvuoja būti socialiai atsakingu vartotoju?

- Kaltės jausmas dėl daromos žalos aplinkai
- Rūpinimasis savo pilietinėmis ir visuomeninėmis teisėmis
- Finansinė nauda
- Atsakomybės prisiėmimas, už tai, kas vyksta
- Rūpinimasis žmonių gerove
- Rūpinimasis savimi (pvz. sveikata)
- Man tai nerūpi

9. Kokias VšĮ Kolpingo kolegijos socialinės atsakomybės veiklas vertinate labiausiai?

- Labdaringą veiklą
- Vartotojų lūkesčius atitinkančias prekes/paslaugas
- Kultūros vystymą
- Teisės aktų laikymąsi
- Paramą bendruomenei ir visuomenei
- Toleranciją darbo/mokymosi vietoje
- Aplinkos apsaugą ir ekologiją
- Atsižvelgimą į vartotojų poreikius

10. Kaip suvokiate/vertinate VšĮ Kolpingo kolegijos teisinės atsakomybės vykdymą?

	Nesutinku	Esu linkęs nesutikti	Negaliu nuspręsti/net uriu nuomonės šiuo klausimu	Sutinku su tam tikromis išlygomis	Visiškai sutinku
Įsipareigojančiai laikosi verslo veiklą reglamentuojančių įstatymų					
Vykdo mokestinę prievolę					
Laikosi sudarytų sutarčių					
Užtikrina darbuotojų sveikatą ir saugą					
Vykdo teisinius reikalavimus parduodant prekes ir paslaugas					
Užtikrina kliento garantiją					
Užtikrina, kad organizacijos gaminiai būtų saugūs ir nedarytų jokios žalos juos vartojantiems asmenims					
Kainodaros taisyklių laikymasis					
Užtikrina duomenų apsaugą					

11. Kaip suvokiate/vertinate VšĮ Kolpingo kolegijos ekonominės atsakomybės vykdymą?

	Nesutinku	Esu linkęs nesutikti	Negaliu nuspręsti/net uriu nuomonės šiuo klausimu	Sutinku su tam tikromis išlygomis	Visiškai sutinku
Nuosekli ekonominė gerovė					
Investicijos					
Darbo vietų kūrimas					
Mokesčių mokėjimas					
Prekės ir paslaugos visuomenei už prieinamą kainą					

12. Kaip suvokiate/vertinate VšĮ Kolpingo kolegijos etinės atsakomybės vykdymą?

	Nesutinku	Esu linkęs nesutikti	Negaliu nuspręsti/net uriu nuomonės šiuo klausimu	Sutinku su tam tikromis išlygomis	Visiškai sutinku
Pareigos darbuotojams					
Atsakomybė klientams					
Įsipareigojimai tiekimo grandinei					
Atsakomybė aplinkai					

13. Kaip suvokiate/vertinate VšĮ Kolpingo kolegijos aplinkosauginės atsakomybės vykdymą?

	Nesutinku	Esu linkęs nesutikti	Negaliu nuspręsti/net uriu nuomonės šiuo klausimu	Sutinku su tam tikromis išlygomis	Visiškai sutinku
Tvarus vystymasis					
Skaidrios apskaitos procesas					
Griežta neigiamą poveikį aplinkai daranti mažinimo politika					

14. Kaip suvokiate/vertinate VšĮ Kolpingo kolegijos filantropinės atsakomybės vykdymą?

	Nesutinku	Esu linkęs nesutikti	Negaliu nuspręsti/net uriu nuomonės šiuo klausimu	Sutinku su tam tikromis išlygomis	Visiškai sutinku
Švietimo programų finansavimas					
Sveikatos iniciatyvų rėmimas					
Rėmimas					
Bendruomenės gražinimo projektų rėmimas					

15. Jūsų nuomone, kurią sritį vykdyti VšĮ Kolpingo kolegijai sekasi geriausiai/skiria daugiausiai dėmesio?

- ☐ Teisinę atsakomybę
- ☐ Etinę atsakomybę
- ☐ Ekonominę atsakomybę
- ☐ Aplinkosauginę atsakomybę
- ☐ Filantropinę atsakomybę

16. Jūsų nuomone, kuriai sričiai vykdyti VšĮ Kolpingo kolegijai skiria mažiausiai dėmesio?

- ☐ Teisinei atsakomybei
- ☐ Etinei atsakomybei
- ☐ Ekonominei atsakomybei
- ☐ Aplinkosauginei atsakomybei
- ☐ Filantropinei atsakomybei

17. Jūsų pasiūlymas šiai kolegijai: kaip tapti labiau socialiai atsakingai?
(įrašykite).....